

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra psychologie

VYBRANÉ OSOBNOSTNÍ RYSY,
SEBEPOJETÍ A SOCIÁLNĚ
ŽÁDOUCÍ ODPOVÍDÁNÍ POLICISTŮ
V ZÁKLADNÍ ODBORNÉ PŘÍPRAVĚ
SELECTED PERSONALITY TRAITS, SELF-CONCEPT AND
SOCIAALLY DESIRABLE RESPONDING OF POLICE
OFFICERS IN BASIC TRAINING

Magisterská diplomová práce

Autor: **Bc. Denisa Prchalová**

Vedoucí práce: **PhDr. Martin Dolejš, Ph.D.**

Olomouc

2023

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu práce PhDr. Martinovi Dolejšovi, Ph.D. za jeho pomoc a podporu při plánování a realizaci výzkumu. Především pak za jeho rychlé a užitečné zpětné vazby, které mě vždy motivovaly k další práci.

Velké díky patří PhDr. Lence Šrámkové za odborné konzultace a zprostředkování kontaktů, na jejichž základě mohl být výzkum realizován.

Děkuji také plk. Mgr. Jiřímu Fejfarovi za umožnění realizace výzkumu ve spolupráci s Policií České republiky a zprostředkování potřebných kontaktů.

Dále bych ráda poděkovala plk. Mgr. Milošovi Bednaříkovi, plk. Mgr. Pavlovi Novotnému, plk. Mgr. Bc. Martinovi Součkovi a plk. JUDr. Milanovi Štěpánkovi za souhlas s výzkumem a umožnění jeho realizace v jednotlivých střediscích základní odborné přípravy.

V neposlední řadě děkuji také více než pěti stům policistům a policistkám v základní odborné přípravě za jejich účast ve výzkumu.

Poslední obrovské díky patří mým rodičům, kteří mě nikdy nepřestali podporovat v mém zdánlivě nekonečném studiu.

Místopřísežně prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci na téma: „Vybrané osobnostní rysy, sebepojetí a sociálně žádoucí odpovídání policistů v základní odborné přípravě“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne 31. 3. 2023

Podpis .....

OBSAH

Číslo	Kapitola	Strana
	OBSAH	3
	ÚVOD.....	5
	TEORETICKÁ ČÁST.....	6
1	Policie České republiky.....	7
	1.1 Přijetí do služebního poměru	7
	1.2 Populace policistů.....	8
	1.3 Základní odborná příprava k PČR.....	10
	1.4 Charakteristika policistů v ZOP	11
2	Osobnostní rysy	13
	2.1 Pětifaktorový model osobnosti	14
	2.2 Charakteristika osobnosti policisty.....	17
3	Sebepojetí.....	19
	3.1 Složky sebepojetí.....	19
	3.2 Faktory ovlivňující vývoj sebepojetí	20
	3.3 Nástroje měření	22
	3.4 Sebepojetí policistů	23
4	Sociálně žádoucí odpovídání	25
	4.1 Zkreslování odpovědí	26
	4.1.1 Nezáměrné zkreslování odpovědí (sebeklamání).....	26
	4.1.2 Záměrné zkreslování odpovědí (vytváření dobrého dojmu)	27
	4.2 Nástroje měření	27
	4.3 Kontrola sociálně žádoucího odpovídání	28
	4.4 Souvislost sociálně žádoucího odpovídání a dalších charakteristik	29
	4.5 Sociálně žádoucí odpovídání policistů	31
	VÝZKUMNÁ ČÁST.....	33
5	Výzkumný problém.....	34
6	Typ výzkumu a použité metody	37
	6.1 Testové metody	37
	6.1.1 Inventář Big Five (BFI 10).....	38
	6.1.2 Dotazník sebepojetí (DOS-18)	38
	6.1.3 Dotazník žádoucího stylu odpovídání (BIDR-CZ)	39
	6.2 Formulace hypotéz ke statistickému testování	43
7	Sběr dat a výzkumný soubor.....	45
	7.1 Etické hledisko a ochrana soukromí.....	49

8	Práce s daty a její výsledky	50
	8.1 Výsledky analýzy dat	51
	8.1.1 Osobnostní rysy	52
	8.1.2 Sebepojetí	55
	8.1.3 Sociálně žádoucí odpovídání	59
	8.1.4 Vztahy mezi proměnnými	63
	8.1.5 Porovnání s populací	66
	8.1.6 K platnosti hypotéz.....	70
9	Diskuze	71
	9.1 Porovnání policistů na začátku a na konci ZOP	71
	9.2 Vztahy mezi proměnnými	75
	9.3 Porovnání s populací	76
	9.4 Limity	77
	9.5 Využití v praxi	78
10	Závěr.....	80
11	Souhrn	83
	LITERATURA.....	86
	PŘÍLOHY.....	93

ÚVOD

Každoročně přibývají v České republice stovky nových policistů. Avšak před tím, než se z uchazečů stanou skuteční policisté, musejí úspěšně projít nejen výběrovým řízením, ale také základní odbornou přípravou. Uchazeči sem nastupují většinou bez zkušeností z oboru, se svými vlastními představami o fungování policejní složky, s vlastními hodnotami, morálními zásadami a s vlastní představou o sobě samých. Tato „škola“ pro policisty trvá intenzivních osm měsíců, což je nepochybně doba, za kterou se může leccos změnit. Na základě seznámení se s realitou a nahlédnutí do praxe může docházet k formování nových názorů a ke změnám v přístupu i chování.

Hlavním cílem této práce je sledování rozdílů ve vybraných osobnostních proměnných mezi skupinou policistů, kteří odbornou přípravu právě začínají, a těmi, kteří ji již absolvovali a jsou na jejím konci. Základní odborná příprava je školou, která svým absolventům dává všechny potřebné znalosti i dovednosti a otevírá jim dveře k policejní profesi. Je to místo, kde se „vytvářejí“ policisté. Otázkou je, jak velký má tento proces vliv na jejich vnímání sebe sama, zda se mění to, co si o sobě myslí. Další otázkou pak je, zda jdou tyto případné změny ruku v ruce s tím, jak se prezentují navenek.

V této práci se budeme snažit odhalit a popsat, jací jsou noví policisté, jaké jsou jejich typické rysy, jak se vnímají, manifestují a zda se tím vším odlišují od zbytku populace.

TEORETICKÁ ČÁST

1 POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

Policie České republiky (dále jen PČR) je jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor, jehož postavení je vymezeno zákonem č. 283/1991 Sb., o Policii ČR. Jeho činnost je řízena policejním prezidiem v čele s policejním prezidentem, který za činnost sboru odpovídá ministrovi vnitra. Prezidiu jsou podřízeny jak útvary s celostátní působností, tak i krajská ředitelství, která slouží veřejnosti ve vymezených teritoriích. Posláním PČR spočívá ve službě veřejnosti a je založeno na úctě a respektu k lidským právům. Jejím cílem je:

- chránit bezpečnost a pořádek ve společnosti,
- prosazovat zákonnost,
- chránit práva a svobody osob,
- preventivně působit proti trestné a jiné protiprávní činnosti a potírat ji,
- usilovat o trvalou podporu a důvěru veřejnosti.

K tomuto se policisté zavazují při slavnostní přísaze podepsáním Etického kodexu (Policie České republiky, 2017).

1.1 Přijetí do služebního poměru

Policisté jsou prostředníky mezi službou PČR a veřejností, čemuž musí odpovídat jejich chování a vystupování. Příslušníkem policie by měl být člověk, který chce zastávat a prosazovat zákon, přistupovat ke každému občanovi individuálně a spravedlivě a prohlubovat svoje znalosti a odbornou kvalifikaci (Policie České republiky, n.d.a).

Aby mohl být uchazeč přijat do služebního poměru k PČR, musí podle zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, splňovat určité podmínky, kterými jsou:

- musí se jednat o občana České republiky,
- který je starší 18 let,
- je plně svéprávný,
- je bezúhonný,
- dosáhl minimálně středoškolského vzdělání s maturitou,
- je zdravotně, osobnostně a fyzicky způsobilý k výkonu služby,

- není členem žádné politické strany nebo politického hnutí,
- nevykonává živnostenskou nebo jinou výdělečnou činnost a není členem řídicích nebo kontrolních orgánů právnických osob, které vykonávají podnikatelskou činnost.

Fyzická, zdravotní a osobnostní způsobilost se prokazuje v průběhu přijímacího řízení. K ověření **fyzické způsobilosti** slouží testy tělesné zdatnosti, které jsou sestaveny z celkem čtyř cviků. Zahrnují člunkový běh, klik (vzpor ležmo), celomotorický test a běh na 1000 metrů. **Zdravotní způsobilost** je posouzena lékařem a její součástí je i vyšetření zaměřené na zjištění přítomnosti omamných a psychotropních látek. **Osobnostní způsobilost** se prověřuje psychologickým vyšetřením, v jehož průběhu uchazeči vyplňují osobnostní dotazníky zjišťující jejich povahové rysy. Cílem je vyloučit uchazeče, u kterých jsou přítomny nežádoucí rysy, jako je např. agresivita nebo neuroticismus. V rámci vyšetření se podrobují také výkonovým testům, které zjišťují inteligenci, pozornost, paměť a další kognitivní funkce. V neposlední řadě se uchazeči účastní rozhovoru s psychologem, který zjišťuje jejich komunikační dovednosti a doptává se na informace podstatné pro posouzení způsobilosti. Výsledkem vyšetření je komplexní posouzení vhodnosti uchazeče pro výkon služby. Pokud uchazeč nesplní osobnostní kritéria nutná pro přijetí, může další psychologické vyšetření podstoupit nejdříve za 2 roky (Policie České republiky, n.d.b). V případě splnění všech podmínek, uchazeč nastupuje do služebního poměru a stává se příslušníkem PČR.

Během roku 2021 vzniklo u PČR celkem 2 262 služebních poměrů a bylo ukončeno 2 559 služebních poměrů. Podobně tomu bylo i v předchozích letech, kdy např. v roce 2020 vzniklo 2 006 služebních poměrů a skončilo 1 817 služebních poměrů či v roce 2019, kdy vzniklo 1 652 poměrů a bylo ukončeno 1 840 poměrů. Z těchto údajů je patrné, že cílem naboru nových policistů je udržování stanoveného počtu služebních míst. Jinak řečeno čím více policistů ukončuje své působení u PČR, tím více nových policistů je třeba nabrat, aby se pokryla volná místa. Současně je přítomná stoupající tendence vzniklých i skončených služebních poměrů.

1.2 Populace policistů

Policejní organizace zaměstnává k 1. 1. 2022 40 078 policistů, z nichž 82,7 % (33 126) tvoří muži a pouze 17,3 % (6 952) tvoří ženy. Tento poměr má s postupem let lehce stoupající tendenci, ale výrazná převaha mužů přetrvává (Policie České republiky, 2022).

Na základě antidiskriminačního zákona č. 198/2009 Sb., který, kromě jiného, zakazuje nerovné zacházení s muži a ženami, má i instituce Policie ČR povinnost zajistit rovné příležitosti pro obě pohlaví. Zároveň není určen maximální přípustný věk pro práci v policejních složkách. Důležité je tedy pouze to, aby byl člověk po všech stránkách schopný a splnil podmínky přijetí. Zde se dostáváme k tomu, jak důležitou roli hrají v životě lidí pohlavní rozdíly. Na základě nutnosti splnění stejných podmínek fyzické způsobilosti se nabízí myšlenka, že by muž policista a žena policistka měli být vnímáni jako rovni. Nicméně z hlediska sociálních faktorů je třeba zvažovat to, jakou roli připisuje daná společnost příslušníkům mužského a ženského pohlaví. Tyto společenské konstrukce vycházejí z historických stereotypů a týkají se především představy ženy jakožto osoby se slabší tělesnou konstrukcí a menší fyzickou silou, kterou je třeba chránit a jejímž úkolem je péče o rodinu a domácnost. Ačkoli tato představa již v dnešní době není uplatňována, v povědomí společnosti daný stereotyp zůstává a můžeme se tak setkat s představou některých lidí o nevhodnosti žen jakožto policistek. Kromě rolí, které diktuje společnost, existují mezi muži a ženami některé skutečně biologicky dané odlišnosti, které jsou podstatné při výkonu policejního povolání. Např. je prokázáno, že hladina testosteronu zvyšuje agresivitu a má pozitivní vliv na energii a sílu jedince (Oakleyová, 2000). Navíc chromozom Y podporuje rozvoj svalů a větší fyzické síly, což hraje ve prospěch mužů. Na druhou stranu ženám bývá připisována větší emocionalita a lepší verbální schopnosti (Oakleyová, 2000). Tělesná zdatnost je tedy spojována spíše s muži a v minulosti byly ženy s podobnými rysy často uráženy a nazývány jako „mužatky“ (Renzetti & Curran 2003), s čímž se můžeme setkat i v dnešní době. Nicméně testosteron je spojován také se soutěživostí, podrážděností a hněvem (Renzetti & Curran 2003), zatímco ženy jsou vlivem socializace vedeny spíše k potlačení hněvu nebo jeho projevu slovní formou namísto fyzické (Oakleyová, 2000). Přítomnost rozdílů mezi muži a ženami nicméně nebrání tomu, aby jim byly zaručeny rovné podmínky a příležitosti s ohledem na jejich biologická specifika. Z praktického hlediska upravuje zvláštní podmínky pro výkon služby policistek zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve kterém je, mimo jiné, brán zřetel na období těhotenství a péče o děti.

Vzhledem k tomu, že muži a ženy mají svá biologická, sociální i psychologická specifika, budeme k nim v naší studii přihlížet a posuzovat obě pohlaví zvlášť. Nicméně pro usnadnění budeme v textu využívat společné označení „policista“ shodně pro muže i ženy.

Co se týče vzdělání, k 1. 1. 2022 zaměstnává policejní organizace 23,2 % (9 303) policistů s magisterským vzděláním, 21,6 % (8 663) s bakalářským vzděláním, 3,5 % (1 396) s vyšším odborným vzděláním, 51,6 % (20 669) se středním vzděláním s maturitou a 0,1 % (47) se středním vzděláním bez maturity. Tato procenta různých stupňů vzdělání policistů zůstávají v posledních několika letech (od roku 2015) velmi podobná (Policie České republiky, 2022).

Zaměříme-li se na věk policejních příslušníků, můžeme v tabulce 1 vidět, že nejvíce policistů se nachází ve věku 40 až 49 let (36,16 %). Nejméně pak ve věku do 20 let (0,32 %). Procenta policistů v jednotlivých věkových kategoriích jsou si podobná u obou pohlaví. Tento věkový trend se v posledních letech (od roku 2015) příliš nezměnil (Policie České republiky, 2022).

Tabulka 1: *Populace policistů dle pohlaví a věku (k 1. 1. 2022)*

Věk	Muži	Ženy	Celkem	Muži %	Ženy %	Celkem %
Do 20	93	35	128	0,28	0,50	0,32
20-29	6038	1160	7198	18,23	16,69	17,96
30-39	9857	1932	11789	29,76	27,79	29,42
40-49	11767	2727	14494	35,52	39,23	36,16
50-59	4822	984	5806	14,56	14,15	14,49
Nad 60	549	114	663	1,66	1,64	1,65
Celkem	33126	6952	40078	100,00	100,00	100,00

1.3 Základní odborná příprava k PČR

Policista musí ihned po přijetí do služebního poměru absolvovat základní odbornou přípravu (dále jen ZOP), v rámci které si osvojuje dovednosti nezbytné pro výkon služby. Tato příprava trvá 8 měsíců a je řízena Útvarem policejního vzdělávání a služební přípravy (dále jen ÚPVSP). K absolvování ZOP jsou policisté vysláni do některého z policejních školních zařízení, které zřizuje Ministerstvo vnitra. Vzdělávací program je zde realizován formou denního studia a jeho náplň je stejná pro všechny nově nastupující policisty, ať už po jeho absolvování nastupují do služeb pořádkové, dopravní, cizinecké či jiné oblasti policejního výkonu.

Prostřednictvím ZOP jsou policisté cíleně vzděláváni v jednotlivých oblastech služební přípravy, které stanovuje závazný pokyn policejního prezidenta č. 4/2009, o provádění služební přípravy příslušníků Policie ČR. Služební příprava je dělena na přípravu střeleckou, v rámci které si policista osvojuje manipulaci se zbraní, taktickou,

která jej připravuje na zvládnutí ohrožujících situací při jednání s pachateli trestné činnosti, a tělesnou, zaměřenou na rozvoj pohybových vlastností.

Filozofie vzdělávání policistů vychází ze 4 hlavních principů, kterými jsou:

- policejní práce musí být službou občanům,
- policista musí být vysoce profesionální, kvalifikovaný, motivovaný, disponující vysokým etickým standardem,
- vzdělávání a výcvik policisty musí být založeny na kompetenčním přístupu,
- ve vzdělávání a výcviku policistů je nutno zdůraznit osobní odpovědnost každého policisty za sebevzdělávání (Policie České republiky, n.d.c).

V první fázi ZOP je zahájena odborná příprava ve vzdělávacích zařízeních ÚPVSP, která se uskutečňuje formou výuky. Následně policisté nastupují na praxi k vybraným útvarům Policie ČR, po jejímž absolvování se vrací zpět do vzdělávacích zařízení k zakončení odborné přípravy. Celá ZOP je zakončena závěrečnou zkouškou, která se skládá z ústní a praktické zkoušky, zkoušky fyzické zdatnosti, prověřkového cvičení ze střelecké přípravy, taktiky a z použití donucovacích prostředků. V případě úspěšného složení zkoušky, nastupují policisté k jednotlivým útvarům PČR (Policie České republiky, n.d.c).

Během absolvování ZOP jsou policisté ve služebním poměru na dobu určitou, který se uzavírá na dobu 3 let. Před uplynutím této doby musí absolvovat služební zkoušku, která ověřuje získané znalosti. Po úspěšném složení zkoušky jsou následně zařazeni do služebního poměru na dobu neurčitou (Policie České republiky, 2017).

1.4 Charakteristika policistů v ZOP

Složení účastníků ZOP může být pestré. Kromě splnění výše zmíněných podmínek přijetí do služebního poměru, může být uchazeč v podstatě kdokoliv. Nezáleží na tom, jakou školu vystudoval, jakou práci před tím vykonával nebo kolik mu je let či jakého je pohlaví. Stejně tak se mohou velmi lišit důvody toho, proč se kdo rozhodl k policii nastoupit. Je tedy obtížné snažit se charakterizovat skupinu policistů v ZOP. Nicméně pro účely naší práce je užitečné zmínit rozdíly mezi těmi, kteří do ZOP právě nastupují (začínající), a těmi, kteří už ZOP prošli a nyní ji zakončují (končící).

Začínající jsou lidé, o kterých víme, že splňují podmínky pro přijetí do služebního poměru a úspěšně absolvovali přijímací řízení. Jsou tedy fyzicky, zdravotně a osobnostně

způsobí. Co se týče znalostí, nacházejí se ve fázi, kdy nemusí mít mnoho informací nebo ty, které mají, mohou být zkreslené. Důvody pro jejich vstup k PČR mohou být různé. Může se jednat o vlastní přesvědčení, touhu po uznání, pestrost profese, možnost kariérního postupu nebo třeba výši platu či výsluhový příspěvek. Jejich motivace a ideály týkající se policejní složky jsou zatím pravděpodobně neposkvřené, protože dosud nebyli konfrontováni s realitou.

Policisté na konci ZOP již znají všechny teoretické informace a seznámili se s tím, jak to u PČR funguje. Mají absolvovanou i odbornou praxi, takže kromě teorie už měli možnost poznat, jak to skutečně probíhá při výkonu práce policisty. Jejich představa zatím ještě nemá celostní charakter, protože trvala jen krátce a v jejím průběhu byli kontrolováni. Tato zkušenost se zatím nedá porovnávat se zkušenostmi příslušníků policie s dlouholetou praxí, kteří celkový obraz práce policisty staví na základě zkušeností ze své vlastní služby u policie. Nicméně už v průběhu ZOP mohou být narušeny ideály, které si o policejní organizaci vytvořili při pohledu zvenčí. Tato skutečnost může mít vliv na jejich původní motivaci, může měnit jejich postoje a může být jedním z důvodů, proč ukončují služební poměr již během absolvování ZOP nebo krátce po absolvování.

Nejen pro tuto práci, ale i pro praxi, považujeme za důležité vidět rozdíly mezi zmíněnými skupinami policistů. Alespoň přibližná znalost toho, jak se v průběhu ZOP mění a vyvíjí některé charakteristiky a postoje policistů, může pomoci porozumět jejich jednání, umožnit zvyšování jejich spokojenosti a předcházet tak nežádoucím jevům jako je např. vysoká míra předčasného ukončování služebních poměrů.

2 OSOBNOSTNÍ RYSY

Jedním z klíčových faktorů umožňujících porozumět lidskému chování je osobnost člověka. Naše osobnost je jedinečný komplex duševních, emočních, sociálních a fyzických znaků, které určují to, jací jsme, jak se chováme, jak komunikujeme nebo to, jak myslíme či prožíváme a vyjadřujeme své emoce (Hamer & Copeland, 2003). Osobnostní rysy si můžeme představit jako vnitřní dispozice, které se projevují v chování člověka. Zpravidla jej charakterizují po celý život, i když jejich síla se může s věkem měnit (Čírtková, 2000).

O rysech osobnosti můžeme přemýšlet dvěma způsoby. Můžeme je vnímat jako komplex stálých vlastností člověka nebo takových, které se během života vyvíjejí. V prvním pojetí mluvíme o osobnosti jako o temperamentu, který je považován za vrozenou složku osobnosti. Jedná se o neměnnou dispozici, která určuje to, jakým způsobem člověk prožívá, jak se projevuje a jak reaguje. Je patrný zejména ze způsobu vzniku a průběhu emočních reakcí (Čírtková, 2000). Jednu z prvních klasifikací temperamentu vytvořil již asi ve 4. století před našim letopočtem Hippokrates, který rozdělil lidi na základě dominantní tělesné tekutiny na Cholerika, Sangvinika, Melancholika a Flegmatika (Cakirpaloglu, 2012). Na teorii později navázal Eysenck (Eysenck & Eysenck, 1968), když ke každému typu temperamentu určil jeho pozici na škále extraverte-introverze a emoční stabilita-labilita. V dnešní době se temperamentové vlastnosti spojují s uzpůsobením centrální nervové soustavy. Podle teorie I. P. Pavlova jsou lidé různě temperamentově založení, protože se liší v síle a vzájemné vyrovnanosti základních nervových procesů, tedy podráždění a útlumu (Čírtková, 2000).

Pomyslným doplňkem temperamentu je pak charakter, který není vrozený, ale je získaný na základě sociálních zkušeností a sociálního učení. Jeho podstata sestává z hodnot jako jsou morálka, etika a estetika. Tyto hodnoty určují, jak se člověk postaví k různým situacím a problémům. Projevují se zejména v situacích, kdy jedinec vyjadřuje svůj vztah k životním okolnostem. Může jít o vztah k sobě samému, který se promítá do vlastností jako je např. sebedůvěra nebo sebepojetí. Mohou se týkat vztahu ke druhým lidem a projevovat se prosociálností, úctou nebo třeba důvěřivostí, nebo mohou vystihovat vztah k práci, přírodě, světu a dalším hmotným i nehmotným objektům (Čírtková, 2000).

V dnešní době však již převažuje integrativní přístup k osobnosti, který spočívá v přikládání stejné důležitosti jak vlivům dědičnosti, tak vlivům prostředí (Cakirpaloglu, 2012). Mnohé naše individuální odlišnosti jsou tak dány prvotně odlišností genů, nicméně vnější vlivy rozhodují o tom, v jaké míře se dědičné dispozice rozvinou. Všechny zmíněné složky se tedy vzájemně prolínají, podmiňují a společně utvářejí osobnost. Zkoumáme-li osobnost člověka, hledáme odpověď na otázku, jaký je. Zjišťujeme, co je pro něj typické, čím se podobá ostatním a v čem je odlišný. Skrze hledání základních prvků, které svojí individuální kombinací vytvářejí osobnost konkrétního člověka, se snažíme zachytit, v čem se od sebe jednotlivci odlišují. Právě tyto rozdíly pramení z toho, jaké složky jsou v jejich osobnosti zastoupeny a jak silně se projevují (Čírtková, 2000).

2.1 Pětifaktorový model osobnosti

Rysová psychologie osobnosti se začala rozvíjet díky faktorové analýze. Na základě sebeposuzovacích dotazníků byly vytvořeny dimenze a vybrány položky, kterými jsou tyto dimenze nejlépe syceny. Nástrojů měření osobnostních rysů bylo vyvinuto velké množství, mezi ty nejznámější patří škály sestávající z položek vytvořených Eysenckem. Jedná se například o inventáře EPI (Eysenck & Eysenck, 1968) nebo EPQ (Eysenck & Eysenck, 1975). Novější studie pak často využívají inventáře NEO PI-R nebo NEO-FFI, které vyvinuli Costa a McCrae (1992a; 1992b). V této práci je využívána zkrácená verze inventáře BFI (John, Donahue, & Kentle, 1991), který pro české podmínky přizpůsobila Hřebíčková a kolektiv (2016).

Pětifaktorová teorie osobnosti (Big Five Theory) vychází z předpokladu existence trvalých osobnostních dispozic, které mají biologický základ, jsou vrozené a nezávislé na vlivech prostředí a kultury. Teorie je tedy zaměřena na temperamentové rysy. Jedná se o hypotetické konstrukty, a proto není možné měřit je přímo. Je však možné na ně usuzovat z projevů chování, postojů, zvyků nebo zálib člověka (Leary & Hoyle, 2009). Dotazníková metoda Big Five, byla vyvinuta k měření pěti základních osobnostních dimenzí, kterými jsou extraverte, přívětivost, svědomitost, otevřenost a neuroticismus, přičemž každá z nich obsahuje množství dalších specifických charakteristik (Hřebíčková, 2004).

Extraverte je rys osobnosti, který charakterizuje kvalitu i kvantitu interpersonálních interakcí, úroveň aktivace a potřebu stimulace. Jako extraverti jsou označováni lidé, kteří se mezi ostatními cítí příjemně a jsou sebejistí v chování vůči druhým. Díky tomu jsou hovorní a přátelští. Bývají plni energie a je jim příjemný pocit vzrušení. Z tohoto důvodu vyhledávají

stimulující prostředí, zapojují se do různých aktivit a účastní se společenských událostí (Hřebíčková, 2004). Extraverze je jakousi predispozicí k vyšší míře prožívání pozitivních emocí, a proto tito lidé bývají často optimističtí a veselí. Zároveň bývají extravertní lidé odolnější vůči stresu, což snižuje pravděpodobnost vzniku negativních emocí a psychopatologických jevů (Leary & Hoyle, 2009). Lidé, u kterých se tyto vlastnosti nevyskytují, bývají nazýváni introverty. Dnes už však introverze není vnímána jako protipól extraverze, jak ji původně definoval Eysenck (Eysenck & Eysenck, 1968). V dnešní době je pojímána jako souhrn zcela jiných vlastností. Je tedy možné každého člověka umístit na škále extraverze od hodně extravertní po málo extravertní a stejně tak i na škále introverze. Introverze tedy není opakem extraverze, introverti však zpravidla dosahují nižšího skóre extraverze a je pro ně charakteristická zaměřenost na vlastní vnitřní svět a preference samoty (Hřebíčková, 2004). Vzhledem k charakteru služby u policie je žádoucí vyšší úroveň extraverze, právě z důvodu pohybu ve stimulujícím, někdy možná až lehce přehlucujícím prostředí, zvýšenému výskytu stresových situací a nutnosti komunikace s občany. Samozřejmě ne na každé policejní pozici je vyšší míra extraverze stěžejní, tato práce nicméně vychází z klasické představy práce policisty, který se běžně dostává do styku s občany.

Prívětivost je osobnostní rys charakterizující interpersonální chování. Prívětiví lidé se k druhým chovají laskavě a vlídně, mají pro ně pochopení, porozumění a projevují jim přízeň. Z tohoto důvodu bývají mezi lidmi oblíbení. Jsou ochotni pomáhat a na základě svého přirozeného altruismu jsou přesvědčeni, že i ostatní ochotně pomohou jim. Z toho plyne i jejich tendence důvěřovat druhým. Nepřívětiví lidé se naproti tomu zaměřují spíše na sebe a mohou být vnímáni jako nepřátelští, protože druhým příliš nedůvěřují a neradi s nimi spolupracují. Kvalita interpersonální orientace je v případě rysu prívětivost zjišťována na škále od soucítění až po nepřátelskost, která se projevuje v myšlenkách, pocitech i činech (Hřebíčková, 2004). Obecně se jako více prívětivé hodnotí ženy oproti mužům (Costa, Terracciano, & McCrae, 2001; Weisberg, DeYoung, & Hirsh, 2011). Policistům by pravděpodobně komplikovala práci jak extrémní prívětivost, tak i extrémní nepřátelskost vůči lidem. Ideálně by se tedy měli nacházet někde mezi těmito póly.

V případě svědomitosti se jedná o osobnostní rys vztahující se k sebekontrolě v procesu plánování, organizování a realizace úkolů. Zaměřuje se na schopnost člověka kontrolovat okolní podněty, ovládat své touhy a dodržovat společensky předepsané normy (Leary & Hoyle, 2009). Svědomití lidé jsou cílevědomí, ctižádostiví a vytrvalí. Jejich práce

bývá systematická a disciplinovaná a vyznačují se svojí přesností a spolehlivostí. Kladou na sebe vysoké nároky a jsou schopni odložit vlastní uspokojení. Naopak nesvědomití lidé jsou lhostejní a nedbalí, nebývají motivováni a chybí jim nadšení pro vlastní cíle. V jejich chování lze pozorovat také nestálost (Hřebíčková, 2004). V případě služby u policie je vyšší svědomitost žádoucí, stejně jako u většiny zaměstnání.

Otevřenost vůči zkušenosti charakterizuje míru aktivity ve vyhledávání nových zážitků, chuti objevovat nepoznané a také toleranci vůči neznámému. Otevření lidé mají zájem o nové zkušenosti, zážitky a dojmy. Mívají bohatou fantazii a jsou vnímaví k prožívání emocí. Jsou schopni přemýšlet o nových myšlenkách a brát v úvahu nekonvenční hodnoty, což jim umožňuje vytvářet nezávislé úsudky. Bývají to lidé intelektuálně založení, s chutí experimentovat a s citlivostí k estetickým podnětům. Mají rádi změny, zkoušejí nové způsoby myšlení a jednání a chovají se nekonvenčně. Naopak lidé, kteří nejsou otevření, zastávají spíše konzervativní postoje a chovají se konvenčně. Upřednostňují známé a již osvědčené postupy a nebývají příliš tolerantní k neznámému a novému (Hřebíčková, 2004). Bez jisté míry otevřenosti by se policista při své práci pravděpodobně neobešel. Mohou se totiž vyskytnou situace, které vyžadují nekonvenční řešení. V takovém případě by měl být policista schopen pohotově zareagovat a přizpůsobit se nové nebo neznámé situaci.

Neuroticismus charakterizuje rozdíly v emocionální stabilitě a labilitě. Škála zjišťuje, jak jsou prožívány nepříjemné emoce jako jsou strach, sklíčenost nebo rozpaky. Neurotičtí lidé bývají psychicky nestabilní a jejich psychická vyrovnanost je snadno narušitelná. Více si všimají negativních prožitků a snadno upadají do rozpaků, cítí nejistotu a nervozitu. Bývají úzkostní, náladoví a mají sklony silně prožívat nepříjemné emoce. Jejich schopnost zvládat stresové situace je omezená a jejich obavy a strachy často neodpovídají realitě. Na druhé straně emocionálně stabilní lidé bývají vyrovnaní, odolní vůči negativním prožitkům a lépe zvládají stresové situace. Jejich reakce odpovídají podnětům a jsou přiměřené (Hřebíčková, 2004). Obecně se jako více neurotické hodnotí ženy oproti mužům (Costa, Terracciano, & McCrae, 2001; Weisberg, DeYoung, & Hirsh, 2011). U příslušníků policie je žádoucí nízká míra neuroticismu, protože se během výkonu služby mohou dostávat do stresových situací, ve kterých je třeba zachovat chladnou hlavu a zhodnotit všechny aspekty pro rychlé rozhodnutí ohledně dalšího postupu. Z pohledu služby u policie můžeme právě nízký neuroticismus považovat za nejpodstatnější rys.

Teorie osobnostních rysů nám umožňuje popsat a porozumět osobnosti konkrétního člověka. Pokud jsme schopní osobnost popsat, můžeme snadněji porozumět chování daného člověka v minulosti a do jisté míry předpovídat jeho budoucí prožitky i jednání. V neposlední řadě nám to poskytuje prostor pro ovlivňování osobnosti, kterým může být např. tlumení agresivity nebo posilování sebedůvěry (Čírtková, 2000).

2.2 Charakteristika osobnosti policisty

Policejní profese je mimořádně náročná po fyzické, psychické i morální stránce. To je důvodem, proč je uznávána jako jedno z nejvíce stresujících povolání s vysokou mírou výskytu psychických poruch, jako jsou např. syndrom vyhoření, deprese, úzkost, sebevražedné myšlenky nebo zneužívání návykových látek (Syed et al., 2020). Z tohoto důvodu je v případě policistů žádoucí určitý osobnostní typ. Jejich pracovní náplň přináší vysokou míru stresu, mnohá rizika a nebezpečné nebo přinejmenším nepříjemné zážitky. Rozhodování a řešení dilemat je na denním pořádku a nízká míra neuroticismu je tedy naprosto nezbytná. Policisté se dostávají do situací, kdy je nutné okamžité zhodnocení možností a rychlá reakce, přičemž jim je ponechána vysoká míra autonomie. Mají pravomoc použít donucovací sílu a v krajním případě i smrtící. Volba postupu je v takových situacích jejich odpovědností, což vytváří velký nátlak. Navíc jsou neustále vystaveni různým „lákadlům“ v podobě zneužívání pravomocí, jako např. používání nátlakových prostředků či mentální nebo fyzické dominance. Deviantní prostředí, ve kterém se policisté pohybují, tak vytváří silný tlak na jejich profesní bezúhonnost. Důležitou součástí osobnostního profilu policisty je proto vysoký morální a mravní standard. Stejně tak je klíčová i jejich osobnostní vyzrálost, protože dlouhodobý pohyb v deviantním prostředí může mít na příslušníky policie negativní psychický dopad. Podle Nesvadby (2009) se mnoho zpočátku idealisticky naladěných policistů s léty služby přestává orientovat, ztrácí iluze a buď si nevědomě osvojuje některé algoritmy deviantního chování z prostředí, nebo se u nich objevuje lhostejnost a citová i morální „vyprahlost“. Určitá míra lhostejnosti je žádoucí proto, aby pracovní život negativně neovlivňoval život osobní. Nicméně lhostejnost způsobená přítomností deviantního prostředí někdy může vést až k cynismu a apatii. Policejní profesi je proto možné zařadit mezi výrazně rizikové z důvodu syndromu vyhoření (Nesvadba, 2009). Klíčová je také schopnost emočního odstupu, která umožňuje racionálně uvažovat a nepropadat frustraci v situacích, kdy policisté musí řešit např. konflikt práva a morálky nebo volit mezi „dobrem a zlem“. Frustrace hrozí především v případě opakujících se pocitů

bezvýslednosti a nedoceněnosti vlastní práce. Mnoho policistů se během své služby setká s veřejným nepochopením a pohrdáním občanů. Frustraci může podporovat také stav, kdy policista vnímá stávající právní řád jako stranící spíše nezákonnému jednání než zákonnému. U frustrovaného policisty se pak ve vypjatých situacích aktivují obranné vzorce chování, jakými mohou být např. agrese, fixace, racionalizace a další (Nesvadba, 2009). Je zřejmé, že policejní profese je vhodná pro stabilní a odolné jedince. Tomuto tvrzení odpovídá i výzkum Garbarina a kolektivu (2012), podle kterých vykazují příslušníci policie vyšší míru emoční stability oproti běžné populaci a někteří také vyšší míru odolnosti vůči psychickým poruchám jako jsou deprese, úzkost nebo syndrom vyhoření, což z nich dělá nejvhodnější adepty pro náročné policejní úkoly.

Načrtli jsme již, co obnáší vstup k PČR a jaké osobnostní rysy jsou pro výkon této profese žádoucí. Je zjevné, že práci policisty nemůže, vzhledem k jejímu charakteru, vykonávat každý. Nyní se zaměříme na koncept sebepojetí a jeho specifika v policejní profesi.

3 SEBEPOJETÍ

Všechny výše zmíněné vlastnosti osobnosti člověka, jeho postoje a zájmy spolu s fyzickým vzhledem a vztahy s druhými lidmi utváří osobní identitu. Na jejím základě stojí naše představa o sobě samých, naše představa o „Já“ (Self). Právě Já člověku poskytuje vědomí vlastní jedinečnosti a unikátnosti a díky němu víme, v čem se lišíme od druhých lidí (Cakirpaloglu, 2012). Mentální reprezentací Já je sebepojetí (self-concept), které je v našem vědomí reprezentováno v řadě podob. Je přítomné v našem jednání, ve způsobu, jakým prožíváme svět kolem sebe, i v našem vnitřním prožívání. Sebepečení je tvořeno řadou dílčích mentálních reprezentací Já, které bývají označovány jako schémata. Jednotlivé reprezentace Já jsou aktivovány v závislosti na dané situaci (Blatný & Plháková, 2003). S osobní identitou je těsně provázána identita sociální. Jedná se o „Já“, které prezentujeme lidem a skrze které vytváříme dojem o tom, kým jsme. Ne vždy se však před okolím prezentujeme takoví, za jaké se opravdu považujeme. Může tedy nastat situace, že sociální identita nekorresponduje s vlastním sebepečením a okolí nás vnímá jinak, než se vnímáme my sami (Larsen & Buss, 2014).

3.1 Složky sebepečení

Sebepečení můžeme popsat jako postoj člověka k sobě samému, a proto jej lze, stejně jako postoje, dělit na kognitivní, afektivní a konativní složku (Blatný & Plháková, 2003). Všechny tři složky jsou provázané a vzájemně se ovlivňují. Dalo by se říci, že se jedná o různý projev téhož fenoménu. Předpokladem je, že každá mentální reprezentace Já, má kognitivní i afektivní složku (Markus & Wurf, 1987), které mají přímý vliv na složku konativní a ovlivňují tak lidské jednání (Blatný & Plháková, 2003).

Kognitivní složka sebepečení je hypotetický konstrukt, tvořený především poznatky o vlastním Já, na základě kterých člověk vnímá sebe samého. Stejně tak, jako zaujímáme určitý postoj k lidem v našem okolí, tvoříme si ho i ke své vlastní osobě. Jedná se tedy o **souhrn představ a hodnotících soudů o sobě samém**, který se vytváří skrze proces sebepečení. To, jak člověk vnímá sám sebe, je ovlivněno řadou faktorů. Roli mohou hrát osobní proměnné, jakými jsou např. individuální zkušenosti nebo predispozice, ale i sociální kontext, především pak důležité osoby a jejich názory a postoje (Blatný & Plháková, 2003).

Vzhledem k tomu, že je sebepojetí formováno na základě učení, srovnávání a vzájemné interakce s ostatními lidmi, jedná se o dynamický konstrukt, který se v průběhu života vyvíjí a mění. Postupně získávané znalosti a zkušenosti o vlastním Já se ukládají v našem nevědomí, kde jsou hierarchicky uspořádány od konkrétních až po generalizované (Blatný & Plháková, 2003).

Zatímco kognice funguje jako prostředek poznání, emoce dodávají rozměr citového prožívání a vytváří specifickou kvalitu **emočního vztahu k sobě**. Globální sebehodnocení (self-esteem) je tedy afektivní složkou Já a jedná se o představu sebe z hlediska vlastní kompetence, která je výsledkem sociálního srovnávání a sebezposuzování (Markus & Wurf, 1987). Součástí afektivní složky sebepojetí je sebeúcta a sebedůvěra. Klíčové pro její vytváření je kromě vlastního sebezpoznávání také hodnocení druhých lidí, které si člověk internalizuje a stává se součástí jeho vlastního sebehodnocení. Podle Higginse (1987) může mezi jednotlivými reprezentacemi já vznikat diskrepance neboli rozpor. Nejčastěji k tomu dochází mezi aktuálním, ideálním a požadovaným Já. Ideální Já je tvořeno vlastnostmi, které by člověk chtěl, zatímco požadované já je tvořeno vlastnostmi, o kterých si myslí, že by je mít měl. Aktuální Já je pak takové, jaký člověk opravdu je. Jedná se tedy o rozpor mezi tím, jací jsme, jací bychom chtěli být a jaké by nás chtělo mít naše okolí. Diskrepance s sebou nese negativní emoční stavy a projevuje se negativním sebehodnocením, resp. sebepojetím.

Diskrepance mezi aktuálním Já a některým z možných Já (ideálním či požadovaným) je hlavním motivačním faktorem, který vede k **psychické regulaci chování**, s cílem dosažení žádoucího sebepojetí (Blatný & Plháková, 2003). Součástí konativní složky sebepojetí je sebekontrola, sebeřízení a sebezprezentace. To, že chceme být jiní, než se v danou chvíli vnímáme, nás motivuje k jednání žádoucím způsobem. Seberegulace se tedy uplatňuje v závislosti na kognitivní a afektivní složce a je prostředkem redukce diskrepance mezi aktuálním a možným chováním (Blatný & Plháková, 2003).

V psychologických textech se terminologie různí a autoři se často neshodují ani na míře, ve které se výše zmíněné konstrukty překrývají. V této práci proto budeme pro postoj k sobě samému používat zastřešující pojem sebepojetí.

3.2 Faktory ovlivňující vývoj sebepojetí

Vývoj sebepojetí probíhá od raného věku a podílí se na něm jak vrozené, tak i získané faktory. Jedná se o faktory biologické, osobnostní i sociální povahy. U dětí hrají

nejdůležitější roli rodiče, protože sebedůvěra a sebepojetí dítěte se odvíjí především od postojů, hodnocení a akceptace ze strany rodičů (Vágnerová, 2001). S věkem přibývají další skupiny, do kterých se člověk začleňuje a skrze které formuje svůj pohled na svět kolem sebe i na sebe sama. Tyto vrstevnické skupiny postupně nabývají na významu, přebírají původní roli rodiny a stávají se nositeli hodnot. Pro vývoj sebepojetí je zásadní, jakých skupin je člověk součástí, jaké vzory si bere za své a s kým se srovnává. Důležitým obdobím pro vývoj sebepojetí je kromě dětství také období adolescence, ve kterém dochází k tělesným změnám, jenž jsou součástí sebeuvědomování i sebehodnocení a přinášejí také zpětnou vazbu, která je pro adolescenta klíčová (Macek, 2003). V tomto období je vývoj sebepojetí nejrychlejší (Dolejš et al., 2021).

Nepochybně podstatným faktorem ovlivňujícím vývoj sebepojetí je pohlaví. Role mužů a žen jsou závislé na socio-kulturním kontextu a jejich podoba se liší napříč společnostmi. Nicméně ideál toho, jaký má „správný“ příslušník určitého pohlaví být, je vždy nějakým způsobem přítomen. Zda se mu blížíme či jsme mu vzdáleni může mít na sebepojetí zásadní vliv. Sezepojetí mužů a žen vykazuje určité rozdíly. Obecně muži vykazují o něco vyšší sebepojetí než ženy, což odpovídá vyšší hladině negativní emocionality u žen (Dolejš et al., 2021; Young & Mroczek, 2003). Podle některých autorů však existují pouze malé rozdíly mezi muži a ženami v souvislosti se sebepojetím (Chui & Wong, 2015; Janošová, 2008).

Představa toho, jací bychom měli být, se netýká jen pohlaví. Každá společnost, ve které se nacházíme, má na své členy nějaká očekávání. Měli by se nějak chovat, měli by nějak vypadat, měli by se v daných situacích nějak cítit. A právě zde může snadno docházet k diskrepanci mezi tím, jací bychom měli být, a tím, jací jsme. V průběhu dospívání dochází k rozvoji sebereflexe a hledání vlastní identity, díky čemuž se s postupem času sebepojetí upevňuje a stává se stabilnějším a konzistentnějším (Macek, 2003). Podle Dolejše a kolektivu (2021) existuje trend zvyšujícího se sebepojetí v průběhu života, přičemž nejrychlejší vývoj nastává v období adolescence a během dospělosti postupně ustává. Svého maxima dosahuje sebepojetí mezi 40 a 60 lety života. Nicméně ani v dospělosti se sebepojetí nestává rigidním, ale neustále asimiluje nové zkušenosti a na jejich základě se mění. Sezepojetí dobře přizpůsobeného člověka je stabilní, konzistentní a je v souladu s jeho myšlením, prožíváním a chováním (Atkinson, 2003).

Svoji nezpochybnitelnou roli při vývoji sebepojetí hrají také psychické faktory. Blatný a Osecká (1998) poukazují na souvislost sebepojetí a různých temperamentových

rysů. Pozitivního sebepojetí dosahují lidé stabilní, tedy s nízkou mírou neuroticismu, zatímco největší podíl na negativním sebepojetí má právě neurotické ladění (Watson & Clark, 1992; Blatný & Osecká, 1998). Naopak s narůstající extraverzí se zvyšuje i sebepojetí, tedy čím více je člověk extravert, tím pozitivněji vnímá sám sebe. Introvertní lidé mívají spíše nižší sebepojetí (Watson & Clark, 1992; Blatný & Osecká, 1998). Pozitivní sebepojetí souvisí podle výzkumu Blatného (2010) také s vyšší mírou svědomitosti. Tato zjištění vedou k závěru, že pozitivní sebepojetí se vyskytuje u stabilních extravertů, respektive sangviniků. Naopak negativní sebepojetí spíše u labilních introvertů, tedy melancholiků.

3.3 Nástroje měření

Jedním z prvních psychologů, kteří se snažili měřit sebepojetí, byl Marshall B. Rosenberg (1965). Vytvořil sebehodnotící škálu sebepojetí, která zjišťovala úroveň globálního vztahu k vlastní osobě (self-esteem). Rosenberg sebepojetí vnímal jako jednodimenzionální konstrukt. Dle jeho přístupu má každý člověk sám k sobě vztah, který je globální a ovlivňuje jeho citění, myšlení i chování napříč situacemi, a který lze zjišťovat a vyjádřit jako jednu hodnotu. Až později se o konstrukt sebepojetí začalo uvažovat jako o multidimenzionálním. Blatný a Osecká (1994), kteří Rosenbergovu škálu používali v České republice, ji například popsali jako třídídimenzionální. Podle nich sebepojetí sytily tři faktory, a to vyzdvihování pozitivních výroků o sobě, popírání negativních výroků o sobě a srovnávání se s druhými lidmi. Tuto představu budeme dále rozvíjet v rámci měření sociální desirability (kapitola 4). Představa toho, zda je sebepojetí jednodimenzionální či multidimenzionální konstrukt, se tedy u autorů různí. My budeme v této studii vycházet z jednodimenzionálního pojetí, které podporuje nedávná studie Čerešníka a kolektivu (2022) a další zahraniční studie (e.g. Lee et al., 2009; Martín-Albo et al., 2007).

Metoda využívaná ke zjišťování sebepojetí v této práci je Dotazník sebepojetí (DOS-18; Dolejš et al., 2021), který se skládá ze šesti subškál, přičemž každá je zaměřena na nějakou oblast sebepojetí – sociální přizpůsobivost, práce a studium, fyzický vzhled, odolnost vůči úzkosti, oblíbenost v kolektivu a smysl a seberealizace (detailní popis viz kapitola 6.1.2 Metody sběru dat). Tato koncepce dotazníku umožňuje nejen měřit celkové sebepojetí, ale sledovat ho také v jednotlivých oblastech života člověka, což je pro praxi lépe využitelné. Principem koncepce je, že člověk, který dosahuje průměrného skóre sebepojetí, ale současně se na škále fyzického vzhledu nachází v podprůměru, se bude velmi lišit od

člověka dosahujícího stejného celkového skóre, ale s nadprůměrnou hodnotou ve fyzickém vzhledu a zároveň podprůměrnou hodnotou na škále práce a studium. Zmíněné faktory sebepojetí tak slouží k podrobnější analýze, která umožňuje odhalit specifické oblasti negativního pohledu na sebe samého (Dolejš et al., 2021). V této práci je tedy sebepojetí vnímáno jako celek (naše představa o vlastním Já obsahující kognitivní, afektivní i konativní složku), který se ale může projevovat rozdílně v různých oblastech života a v závislosti na různých situacích.

3.4 Sebepojetí policistů

Policejní organizace je poměrně velká sociální skupina, která je považována za homogenní. Sociální status a role členů policie je podpořena vnějšími prvky, jako jsou uniforma nebo odznak, a je neodmyslitelně spjata s očekáváním ze strany veřejnosti. Tyto faktory přináší jistou izolaci, vlivem které se policisté mohou cítit blíže ke svým kolegům než k ostatním skupinám, se kterými přicházejí do styku. Stejně tak s sebou však mohou nést i pocit výjimečnosti (Nesvatba, 2009). Policejní subkultura se od jiných společenských subkultur odlišuje především dodržováním hierarchie. Ta může činit tuto profesi zvnějšku na jednu stranu zajímavou, na druhou mocenskou až dominantní. Policisté mohou k udržení situace pod kontrolou využívat donucovacích prostředků, což v očích veřejnosti a možná i jich samotných zvyšuje autoritu a moc, kterou mají. Dojmu dominance přispívá také převažující zastoupení mužů (ženy tvoří pouze přibližně 17 % policejních příslušníků; Policie České republiky, 2022).

V České republice nebylo téma sebepojetí policistů dosud příliš zkoumáno. Na složku fyzického sebepojetí dopravních policistů se ve své práci zaměřila Šrámková (2015), jejíž studie ukázala, že policisté dosahují v Rosenbergově škále sebepojetí vysoce nadprůměrných výsledků oproti běžné populaci. Zahraniční výzkumy, zaměřující se na nalezení prediktorů sebepojetí u policistů, naznačují pozitivní vliv fyzické aktivity a délky spánku a zároveň negativní vliv konzumace jídel z rychlého občerstvení a pocíťované deprese (Tewksbury & Copenhaver, 2016). Současně je negativní sebepojetí policejních příslušníků dáváno do souvislosti s vyšší mírou subjektivně vnímaného stresu (Lester, 1986). Zajímavým zjištěním je také to, že nebyl nalezen rozdíl v sebepojetí policistů po 10 letech služby a policistů po 20 letech služby (Kadam & Ubhe, 2014).

Co se týče sebepojetí policistů jakožto součásti policejní organizace, výzkumy ukazují na rozpor mezi obrazem policie v očích veřejnosti a jeho odhadem ze strany

policistů. Část policistů se mylně domnívá, že veřejnost k nim chová převážně negativní postoje. Zdrojem tohoto dojmu může být skutečnost, že se policisté dostávají do kontaktu s poměrně specifickou, omezenou částí populace, která se vyznačuje odmítavým postojem k policii a nebojí se jej otevřeně projevat. Vzhledem k tomu, že toto zkreslení může mít na psychiku policistů negativní dopad, je doporučováno rozvíjet schopnost náhledu tak, aby byli schopní rozlišovat mezi míněním většiny a této malé specifické skupiny (Čírtková, 2000).

V této kapitole jsme si přiblížili koncept sebepojetí, jeho souvislost s osobnostními rysy a zmínili jsme i několik málo výzkumů zaměřujících se na sebepojetí u příslušníků policie. Nyní se vrátíme k Rosenbergově škále, která byla popsána výše, a ke zmínce o jejím třídímenzionálním pojetí Blatného a Osecké (1994). Podle nich je tato škála sebepojetí sycena třemi faktory – vyzdvihování pozitivních výroků o sobě, popírání negativních výroků o sobě a srovnávání se s druhými lidmi. Tyto faktory popisují různé tendence lidí, které se odvíjejí od jejich sebepojetí. Lze je pozorovat v běžném životě, nicméně existují situace, ve kterých mohou mít projevy toho, jak lidé sami sebe vnímají, velký vliv, a proto je důležité jejich pravdivost kontrolovat. Jedná se o situace, kdy člověk nějakým způsobem hodnotí a popisuje sám sebe. Konkrétním případem mohou být právě sebehodnotící dotazníky a jevem, jenž se jako výzkumníci snažíme mít pod kontrolou, je sociálně žádoucí odpovídání, o kterém pojednává další kapitola.

4 SOCIÁLNĚ ŽÁDOUCÍ ODPOVÍDÁNÍ

Snažit se na své okolí působit co nejlépe je lidem přirozená věc. Je běžné, že před druhými skrýváme některé své vlastnosti, na které nejsme zrovna pyšní. Ne nadarmo se říká, že chce-li člověk skutečně poznat druhého, musí s ním žít. Když s druhým trávíme většinu času a máme tak možnost vidat ho v nejrůznějších situacích, pak teprve vidíme, jaký je. Někdy se naše zjištění může od prvotního dojmu velmi lišit a jindy ani nepoznáme rozdíl.

Pojem sociální desirabilita je převzatý z anglického socially desirable responding a v české literatuře bývá plně překládána jako sociální žádoucnost. Podle Furra (2018) se jedná o zkreslení způsobené tendencemi vyzdvihovat své pozitivní stránky. Otázkou je, jak poznat, jaký člověk skutečně je, pokud na to máme jen omezený čas a prostředky. S problematikou sociálně žádoucího odpovídání se můžeme setkat na akademické půdě, kde výzkumníci řeší validitu dotazníkových metod, můžeme se s ní setkat v oblasti psychologie práce při výběrových řízeních, ve forenzní psychologii během vedení výslechů nebo také v klinické psychologii při vyšetřování pacienta nebo v průběhu psychoterapie. Ve všech těchto oblastech můžeme pozorovat tendenci lidí odpovídat takovým způsobem, jaký je očekáván v dané situaci, namísto jejich upřímné výpovědi. Zkráceně jde tedy o zkreslení odpovědí sociálně žádoucím směrem (Nederhof, 1985).

V této práci se zaměřujeme především na ovlivňování výsledků psychologických testových metod. Možnosti k jejich ovlivnění jsou v dnešní době lidem dostupnější, než tomu bylo kdy dříve. Důvodem je snadný přístup k informacím o používaných metodách a někdy i k metodám samotným. Pro člověka, který se z nějakého důvodu chystá na psychologické testování, není nic snazšího, než si na internetu vyhledat informace o tom, co test zjišťuje, jakým způsobem to zjišťuje a navíc ještě pár tipů, jak jej vyplnit, aby dosáhl „správných“ výsledků. Nicméně k ovlivnění výsledků testování může docházet i na nevědomé úrovni a vzhledem k tomu, že cílem psychologů je získávat pravdivé a co nejpřesnější informace, je žádoucí porozumět zkreslujícím tendencím, ke kterým při vyplňování testových metod dochází, a při interpretaci výsledků měření s nimi počítat.

4.1 Zkreslování odpovědí

Paulhus (2002) definuje zkreslování odpovědi (response bias) jako systematickou tendenci odpovídat na položky dotazníku způsobem, který narušuje přesný obraz sebe sama. Záměrné zkreslování pak můžeme definovat jako tendenci respondenta záměrně poskytovat nepřesné odpovědi takovým způsobem, o kterém se domnívá, že povede ke zvýšení šance dosáhnout kýženého cíle (Goffin & Boyd, 2009). Ke zkreslování však může docházet i nezáměrně, a to na neuvědomované úrovni. Z tohoto důvodu Paulhus (2002) rozlišuje pojmy odpověďový set (response set) a odpověďový styl (response style). Za odpověďový set jsou považovány faktory, které reflektují aktuální rozpoložení, motivaci a okolnosti při vyplňování testu. Jako odpověďový styl jsou označovány tendence, které jsou konzistentní v čase i v různých situacích a bývají spojené s trvalejšími charakteristikami respondenta (Paulhus 2002).

4.1.1 Nezáměrné zkreslování odpovědí (sebeklamání)

Předpokladem nezáměrného zkreslování odpovědi je, že prezentace sebe sama je konzistentní s vlastním sebepojetím, které však neodpovídá skutečným vlastnostem. Člověk tedy věří svým výpovědím a není si vědom jejich nepravdivosti. Paulhus (1984) pro tento jev používá označení **sebeklamání** (Self-deception) a popisuje jej jako nezáměrnou a často neuvědomou tendenci vylepšovat vlastní sebeobraz, který však člověk sám považuje za pravdivý a skutečný. Výsledkem tohoto zkreslení je, že taková tvrzení o sobě jsou upřímná, avšak zkreslená pozitivním směrem. V takovém případě je příčinou sociálně žádoucích odpovědí neodpovídající sebepojetí. Podle Paulhuse (1984) souvisí sebeklamání s osobností a je ovlivněno spíše odpověďovým stylem, což znamená, že je více stabilní v čase i prostředí. Příčinou této tendence může být její obranná funkce. Tento předpoklad podporuje skutečnost, že při zachování anonymity během vyplňování dotazníku dosahují respondenti nižších skóre sebeklamání (Paulhus, 1984). Podle Preisse a Mačudové (2013) navíc vysoké skóre na škále sebeklamání poukazují na nízkou znalost sebe sama. Je tomu tak, protože respondenti přeceňují své schopnosti, přestože jsou přesvědčeni, že odpovídají upřímně. Obecně je sebeklamání spojováno s iluzí kontroly a pozitivním vnímáním sebe sama, někdy až narcistickými sklony (Paulhus & Reid, 1991).

4.1.2 Záměrné zkreslování odpovědí (vytváření dobrého dojmu)

V případě záměrného zkreslování odpovědí je předpokladem úmyslná prezentace sebe sama v lepším světle, při které si člověk uvědomuje, že se dopouští klamání. Paulhus (1984) používá pro tento jev pojem **vytváření dobrého dojmu** (Impression management). Tyto tendence se u lidí zvyšují v situacích, kdy je pro ně dosažení daného cíle důležité nebo když má hodnotitel vliv na jeho dosažení. V takovém případě je možné zkreslení odpovědí vnímat jako projev konformního postoje. Tedy přizpůsobení výpovědi tomu, o čem se člověk domnívá, že je správné a žádoucí. Podle Paulhuse (1984) je vytváření dobrého dojmu ovlivněno spíše odpověďovým setem respondenta a situačními faktory. Je tedy relativně nezávislé na osobnosti.

Podle Goffina a Boyda (2009) jsou si lidé s vyšší schopností sebemonitorování (Self-monitoring) lépe vědomi toho, jak se prezentují ve svých odpovědích na položky, a proto u nich častěji dochází ke zkreslování odpovědí za účelem dosažení žádoucího dojmu. Nicméně fakt, že je člověk schopný manipulovat své odpovědi neznamena, že se o takové jednání pokusí. Uchýlení se ke zkreslování je výsledkem motivace a individuálních charakteristik. Významným motivačním činitelem může být např. kontext výběrového řízení. Uchazeči o práci dosahují vyšších skóre v těch osobnostních charakteristikách, které jsou vnímány jako pozitivní a žádoucí, oproti lidem, kteří se o práci neucházejí (Birkeland et al., 2006; Rosse et al., 1998). Zvyšují své skóre extravertze, svědomitosti, přívětivosti a otevřenosti, zatímco skóre neuroticismu, jakožto negativní a nežádoucí charakteristiky, naopak snižují. Různá zaměstnání však dosahují rozdílné míry zkreslení u jednotlivých osobnostních charakteristik, což naznačuje, že uchazeči zkreslují odpovědi především v osobnostních dimenzích, které považují za důležité pro daný druh práce (Birkeland et al., 2006). Z toho lze vyvozovat, že uchazeči jsou schopni zkreslovat odpovědi žádoucím směrem, ale tuto schopnost využívají pouze v přijatelné míře tak, aby nebyl narušen realistický obraz jejich výpovědí. Vytváření dobrého dojmu je tedy záměrná činnost, které si jsou respondenti vědomi a mají ji pod kontrolou.

4.2 Nástroje měření

K měření sociálně žádoucího odpovídání bylo vyvinuto množství škál. Jednou z nejznámějších je Marlowe-Crowne social desirability scale (Crowne & Marlowe, 1960). Položky této škály sestávají z chování, které je kulturou a jejími normami schváleno, ale jehož výskyt je nepravděpodobný, např. „Před volbami důkladně prověřuji kvalifikaci

všech kandidátů.“ (Crowne & Marlowe, 1960). Škála však podle autorů měří obecnější konstrukt, než je sociální žádoucnost, a to potřebu sociálního schválení (need for social approval), jejíž součástí je i potřeba vyhnout se nesouhlasu (Nederhof, 1985). Paulhus (1984) později analyzoval Marlowe-Crownovu škálu, stejně jako lži škálu v Minnesotském multifázovém osobnostním inventáři (dále jen MMPI; Meehl & Hathaway, 1946) a některé další škály měřící sociální žádoucnost (e.g. Edwards, 1957) a zjistil, že model sociální žádoucnosti nejlépe odpovídá dvoufaktorovému pojetí, obsahujícímu sebeklamání (Self-deception) a klamání druhých (Other-deception). Přičemž druhý faktor nazval jako vytváření dobrého dojmu (Impression management). V případě MMPI odpovídá sebeklamání obsahu K-škály a vytváření dobrého dojmu měří stejný obsah jako L-škála (Nederhof, 1985). V této práci budeme k měření sociálně žádoucího odpovídání využívat Dotazník žádoucího stylu odpovídání (Balanced Inventory of Desirable Responding – BIDR; Paulus, 1984) a doplňkově L-škálu (LSSD; Šrámková & Dolejš, 2016), ve kterých budeme vycházet z výše zmíněného dvoufaktorového pojetí sociálně žádoucího odpovídání.

4.3 Kontrola sociálně žádoucího odpovídání

Pro účely kontroly vlivu sociálně žádoucích tendencí při vyplňování testových metod existuje řada způsobů. Zkreslení můžeme brát v potaz již při vytváření testu. Sudman a Bradburn (1974) popsali položky, které jsou vysoce náchylné k sociálně žádoucím odpovědím. Tyto položky označují jako „hroživé otázky“ a jsou jimi nejčastěji otázky týkající se pití alkoholu, sexu nebo užívání drog. Čím více je otázka hroživá, tím častěji dochází k vynechání odpovědi nebo ke společensky žádoucí odpovědi, která není pravdivá. Podle jejich výzkumu se míra sociálně žádoucích odpovědí snižuje v případě otázek s otevřenými odpověďmi. Vysvětlením by mohla být možnost respondenta „objasnit“ důvody výskytu daného nežádoucího jevu. Zkreslení můžeme předcházet také při administraci dotazníku tím, že respondentům zaručíme anonymitu. Paulhus (1991) doporučuje separaci respondentů nebo jejich ujištění, že na základě vyplnění dotazníku je není možné nijak identifikovat. Upozorňuje také, že dotazníky administrované na počítači vykazují vyšší podíl sociálně žádoucích odpovědí než při administraci tužka-papír. Příčinou může být pocit, že respondenta lze skrze počítač identifikovat. Nicméně metaanalýza (Richman et al., 1999) tento závěr nepotvrdila. K většímu zkreslení sociálně žádoucím odpovídáním dochází také v přítomnosti administrátora, než když respondent vyplňuje

dotazník v jeho nepřítomnosti, např. v domácím prostředí na vlastním počítači. Podle Paulhuse (1991) je vhodné současně s využívanou měřicí metodou administrovat i dotazník měřící sociálně žádoucí odpovídání. Zvláště pak při měření rysů, které jsou k tomuto zkreslení náchylné.

Edwards (1957) doporučuje ke kontrole sociálně žádoucího odpovídání využití položek nucené volby. Předpokladem nucené volby je výběr mezi dvěma položkami, které dosahují stejné míry společenské vhodnosti. Pokud se obě položky zdají respondentům stejně žádoucí nebo nežádoucí, jejich volba není ovlivněna potřebou sociálního schválení. Tento postup si však vysloužil i kritiku, protože nebere v potaz individuální vnímání žádoucího a může vést k vynechávání položek z důvodu neschopnosti respondenta vybrat jednu z nabízených možností. Dalším typem metody, která se potýká se stejným problémem, je i metoda kladení neutrálních otázek, protože neutrálnost položek z hlediska sociální žádoucnosti též závisí na individuálním pohledu člověka. Dalším způsobem, jak zkreslení odpovědí předcházet, je dotazování se zástupné osoby na chování naší cílové osoby. Nicméně tato metoda nemůže být plnohodnotně využita ke zjišťování osobních záležitostí jako např. pocitů, postojů nebo potřeb, proto v psychologii nemá velké uplatnění (Nederhof, 1985).

Ačkoli existují metody, které mají za cíl bránit zkreslování sociálně žádoucím odpovídáním, nedá se říci, že by byly stoprocentně účinné. Přestože jejich kombinace může pomoci sociálně žádoucí odpovídání snižovat na únosnou míru, je třeba vždy počítat s tím, že výsledky výzkumných metod mohou být tímto způsobem ovlivněné.

4.4 Souvislost sociálně žádoucího odpovídání a dalších charakteristik

Metaanalýza výzkumných studií (Ones & Viswesvaran, 1998) ozřejmila to, že rozdíly mezi muži a ženami v sociálně žádoucím odpovídání jsou nízké ($d = 0,19$), přičemž o něco výše skórují muži. Tento závěr nicméně odporuje původním výsledkům Paulhuse (1988), že muži skórují na škále vytváření dobrého dojmu níže než ženy, zatímco na škále sebeklamání skórují výše než ženy. Podle něj mají muži vyšší potřebu zachovat si tvář zejména před sebou samými, zatímco pro ženy je důležitější působit dobře na ostatní. Toto tvrzení podporuje také aktuální studie (Lalwani et al., 2023), která došla k závěrům, že muži se v porovnání se ženami častěji dopouštějí sebeklamání, zatímco ženy se zase častěji dopouštějí vytváření dobrého dojmu.

S osobnostními rysy člověka je spojen především faktor sebeklamání. Jak již bylo zmíněno výše, sebeklamání, jakožto nezáměrné zkreslování, souvisí s osobností a je stabilnější v čase a prostředí. Zatímco vytváření dobrého dojmu, ke kterému dochází záměrně, je více ovlivněno situačními faktory (Paulhus, 1984). V metaanalýze studií využívajících dotazníky Big Five a BIDR (Li & Bagger, 2006) byla nalezena střední míra korelace mezi škálou vytváření dobrého dojmu (IM) a svědomitostí ($r = 0,42$) i přívětivostí ($r = 0,42$). Korelace s neuroticismem byla záporná ($r = -0,35$) a s extravertzí i otevřeností zanedbatelná. Škála sebeklamání (SDE) korelovala se svědomitostí ($r = 0,42$), extravertzí ($r = 0,31$) a výrazně záporně s neuroticismem ($r = -0,54$). Zanedbatelná byla korelace s přívětivostí a otevřeností. Obecně tedy sociálně žádoucí odpovídání souvisí s vyšší svědomitostí a nízkým neuroticismem. Ze zmíněné metaanalýzy vyplývá, že čím více je respondent svědomitý, tím větší má tendence k sociálně žádoucímu odpovídání. Naopak neurotičtí lidé se sociálně žádoucího odpovídání dopouštějí méně než lidé emočně stabilní. Výraznou negativní korelaci s neuroticismem pozorujeme zvláště u škály sebeklamání. Lze tedy vyvozovat, že neuroticky ladění lidé mají na sebe sama větší náhled a hodnotí se přísněji. Co se týče jednotlivých škál, je patrné, že přívětivost hraje významnou roli v případě úmyslného vytváření dobrého dojmu, ale ne v sebeklamání. Můžeme tedy soudit, že lidem, kteří se vnímají jako přívětiví, více záleží na tom, aby skrze své odpovědi působili pozitivním dojmem. U extravertně orientovaných lidí dochází spíše k sebeklamání, ale ne k záměrnému vytváření dobrého dojmu. U těchto lidí, kteří se orientují na druhé, tedy častěji dochází k nevědomému vylepšování vlastního sebeobrazu. Tento závěr potvrzuje i studie Lalwaniho, Shavina a Johnsona (2006), podle které se tendence k sociálně žádoucímu odpovídání více projevuje u společensky orientovaných lidí, kterým záleží na udržování dobrých vztahů s ostatními. Zatímco individualisté k ní mají nižší sklony a jsou více upřímní a „sami sebou“.

Souvislost mezi sebeklamáním a morálním sebepojetím zkoumali Lu a Cheng (2011), podle kterých mezi nimi existuje pozitivní korelace ($r = 0,37$). Ještě silnější vztah zjistili autoři mezi morálním sebepojetím a vytvářením dobrého dojmu ($r = 0,50$). Dalo by se tedy říci, že čím více lidé vnímají sami sebe v dobrém světle z hlediska morálky, tím více se dopouští stylizace vlastní osoby sociálně žádoucím směrem. Můžeme tedy soudit, že lidem, kteří se vnímají jako morální, více záleží na tom, aby své morálně správné založení dali skrze své odpovědi najevo. Chtějí, aby ostatní viděli jejich kvality. V této souvislosti se nabízí myšlenka, že lidé, kteří sebe sama vnímají kladně (mají vysoké sebepojetí), nemají

takovou potřebu záměrně se prezentovat v lepším světle na rozdíl od lidí, kteří si jsou vědomi svých nedostatků, které by rádi skryli. V takovém případě by se dalo očekávat, že lidé s nižším sebepojetím, mají větší tendence skrývat vlastnosti, které hodnotí jako negativní, a tedy vytvářet dobrý dojem. Na druhou stranu se lidé obecně často domnívají, že není správné prezentovat se jinak, než jací ve skutečnosti jsou, a pochybují o tom, že by byli schopni úspěšně udržet takto vykonstruovaný obraz, který není v souladu s jejich skutečnými charakteristikami (Leary & Kowalski, 1990). Tato myšlenka tedy spíše popírá možnost, že by se lidé s nízkým sebepojetím snažili vytvářet falešný lepší dojem. Navíc podle Paulhuse (1984) je vytváření dobrého dojmu způsobeno především situačními faktory. Jedinec se tak může dopouštět záměrného vytváření dobrého dojmu, bez ohledu na vlastní sebepojetí, protože v dané situaci považuje za důležité, aby jeho odpovědi byly žádoucí. Tato myšlenka podporuje výše zmíněné výsledky Lu a Chenga (2011).

4.5 Sociálně žádoucí odpovídání policistů

Povolání policisty s sebou nese určitá očekávání jak ze strany policejní organizace, tak i ze strany společnosti. To, jak se má policista chovat je definováno zákonem. Nicméně i veřejnost má většinou jasnou představu o tom, jaký by měl příslušník těchto složek být. Lze si tedy snadno představit, že takové nároky mohou vést ke zvýšené snaze prezentovat sebe sama v lepším světle.

Na populaci policistů bylo sociálně žádoucí odpovídání zkoumáno v souvislosti s náborem personálu (Detrick, Chibnall, & Call, 2010). Zkreslování odpovědí bylo u respondentů v tomto výzkumu založeno na popírání či zmírňování neuroticismu a zdůrazňování rysů spojených především s morálkou, jako jsou přívětivost a svědomitost. Ucházení se o práci je však nutně spojeno se sociálně žádoucími tendencemi uchazečů nezávisle na druhu práce. Zajímavý je v případě uchazečů k policii důraz na vyzdvihování přívětivosti, který potvrzuje i nedávný výzkum uskutečněný v Belgii (Telle et al., 2021). Tento osobnostní rys je z hlediska uchazečů i již pracujících policistů pravděpodobně hodnocen jako velmi sociálně žádoucí pro uplatnění se v policejní složce. Tendence k sociálně žádoucímu odpovídání zatím nebyly v souvislosti s výkonem policejní profese příliš zkoumány. Studie Garbarina a kolektivu (2012), která se zaměřila na stres u policistů, však potvrdila vyšší míru sebeklamání pozitivním směrem u policistů oproti běžné populaci. Nedávný výzkum (Habersaat, Sid, & Wolf, 2021) zase prokázal souvislost vylepšování sebeobrazu (tedy vytváření dobrého dojmu) policejních příslušníků za účelem

společenského uznání a chronického pracovního stresu, včetně zvýšené hladiny kortizolu. Ačkoli tedy o tendencích k sociálně žádoucímu odpovídání u policistů nevíme mnoho, jejich možné dopady jsou nám známy a motivují nás k dalšímu zkoumání tohoto konceptu.

V této kapitole jsme objasnili pojem sociálně žádoucí odpovídání, popsali možné způsoby, jakými dochází ke zkreslování odpovědí v psychologických dotaznících, i možnosti jejich kontroly. Díky výzkumům týkajícím se této oblasti jsme si vědomi souvislosti sociálně žádoucích tendencí se sebepojetím respondentů a s jejich osobnostními rysy. Tento koncept byl v kontextu policejní profese nastíněn jen lehce. Nyní se na policii zaměříme detailněji a pokusíme se objasnit souvislosti všech výše zmíněných konceptů.

VÝZKUMNÁ ČÁST

5 VÝZKUMNÝ PROBLÉM

V této práci si klademe tři pomyslné cíle zkoumání. V první části se zaměříme na hledání **rozdílů** ve vybraných proměnných (osobnostních rysech, sebepojetí a sociálně žádoucím odpovídání) **mezi skupinou policistů na začátku ZOP a na jejím konci**. Předpokládáme, že policisté začínající ZOP mají, jakožto „nováčci“, vyšší tendenci k sociálně žádoucímu odpovídání, oproti policistům končícím ZOP. Tato úvaha souvisí s novou situací a potřebou být sociálně přijímaný. Podle Birkelanda a kolektivu (1998) dochází v takových případech k vylepšování v těch osobnostních charakteristikách, které jsou vnímány jako pozitivní a žádoucí pro danou profesi. Zvýšené skóre začínajících očekáváme na škále *vytváření dobrého dojmu*. Vyšší skóre na škále *sebeklamání* naopak očekáváme u policistů končících ZOP. Předpokládáme zde přímo úměrný vztah se sebepojetím. Díky době strávené v ZOP už jsou z končících v podstatě „hotoví“ policisté, získali potřebné vědomosti, zkušenosti a podívali se i do praxe. Zároveň trávili mnoho času ve společnosti dalších policistů a měli prostor, aby se identifikovali s policejní složkou. Očekáváme tedy, že jejich sebepojetí vzrostlo pozitivním směrem, a podle Paulhuse a Reida (1991) sebeklamání souvisí s pozitivním vnímáním sebe sama. Současně předpokládáme snižující se míru stresu v průběhu odborné přípravy, vlivem sžití se s novou situací. Vzhledem k tomu, že sebepojetí policistů má se stresem negativní vztah (Lester, 1986), očekáváme nárůst *sebepojetí* policistů končících ZOP oproti začínajícím. Zaměříme se také na rozdíly v osobnostních rysech z dotazníku BFI-10 mezi skupinami. Zásadním rysem je pro nás neuroticismus, který je jakýmsi předpokladem pro schopnost vykonávat policejní povolání. Podle Nesvadby (2009) se s léty služby přestává mnoho zpočátku idealisticky naladěných policistů orientovat a ztrácí iluze nebo se u nich objevuje lhostejnost a citová i morální „vyprahlost“. Během výkonu policejní služby tedy může docházet k osobnostním změnám. Je otázkou, zda se deziluze projeví již během ZOP. Naším předpokladem je, že vyšší míry *neuroticismu* budou dosahovat policisté končící ZOP oproti policistům, kteří ZOP začínají.

Ve druhé části zkoumání se zaměříme na hledání vztahů a **souvislostí mezi proměnnými** (osobnostními rysy, sebepojetím a sociálně žádoucím odpovídáním) v populaci policistů v ZOP. Dle výzkumu Lu a Chenga (2011) se s vyšší mírou sociálně žádoucího odpovídání pojí kladné *sebepojetí*. Tento pozitivní vztah je vysvětlován tendencí

lidí dávat najevo své vlastní kvality. Pokud tedy jedinec dosahuje vysokého skóre sebepojetí, očekáváme také vysoké skóre v míře sociálně žádoucího odpovídání. V případě vysokého skóre na škále *sebeklamání* je pravděpodobně na vině nedostatečná znalost sebe sama. Tito lidé přeceňují své schopnosti, přestože jsou přesvědčeni, že odpovídají upřímně (dosahují proto vysokého skóre sebepojetí). Bylo by možné domnívat se, že lidé, kteří o sobě mají kladné mínění, nemají tak výraznou potřebu stylizovat se. Nicméně úmyslné vytváření dobrého dojmu je podle Paulhuse (1984) způsobeno především situačními faktory. Je tedy možné, že ačkoliv má jedinec kladné sebepojetí, dopouští se záměrného *vytváření dobrého dojmu*, protože v dané situaci považuje za důležité, aby jeho odpovědi byly žádoucí. Další myšlenkou, která se nabízí, je předpoklad vyšší sociálně žádoucí stylizace u lidí, s nízkým sebepojetím. Tedy jejich snaha zamaskovat své negativní vlastnosti. Nicméně lidé se obecně často domnívají, že není správné prezentovat se jinak, než jací ve skutečnosti jsou a pochybují o tom, že by byli schopni úspěšně udržet takto vykonstruovaný obraz, který není v souladu s jejich skutečnými charakteristikami (Leary & Kowalski, 1990). Na základě těchto skutečností tedy předpokládáme vzájemný pozitivní vztah mezi sebepojetím a oběma škálami sociálně žádoucího odpovídání – *sebeklamání* a *vytváření dobrého dojmu*. Z hlediska osobnostních rysů předpokládáme, na základě zjištění Li a Baggera (2006), negativní vztah *neuroticismu* se *sociálně žádoucím odpovídáním*. Jinak řečeno lidé, kteří jsou více emočně stabilní a mají nízkou míru *neuroticismu* (tak, jako to předpokládáme u našich respondentů), mají vyšší tendence jevit se sociálně žádoucím způsobem. Vzhledem k tomu, že výraznou negativní korelaci ($r = -0,54$) s *neuroticismem* pozorujeme zvláště u škály *sebeklamání*, lze vyvozovat, že neuroticky ladění lidé mají na sebe sama větší náhled a hodnotí se přísněji. Vzhledem ke zmíněnému výzkumu očekáváme, že vztah sociálně žádoucího odpovídání a dalších osobnostních rysů (extraverze, přívětivost, svědomitost a otevřenost) bude pozitivní. Na základě výzkumů (Watson & Clark, 1992; Blatný & Osecká, 1998) předpokládáme pozitivní *sebepejetí* u lidí stabilních, tedy s nízkou mírou *neuroticismu*, zatímco negativní sebepojetí očekáváme u více neuroticky laděných respondentů.

Ve třetí části budeme ověřovat **rozdíly** ve vybraných proměnných (sebepejetí a sociálně žádoucím odpovídání) mezi **populací policistů v ZOP a běžnou populací**. Dle výzkumů (Garbarin et al., 2012; Habersaat, Sid, & Wolf, 2021) mají policisté větší tendenci k prezentování se v lepším světle oproti běžné populaci. Důvod stylizace na úrovni záměrného *vytváření dobrého dojmu* můžeme spatřovat již v samotné roli, kterou policisté

ve společnosti zastávají. Vnější prvky, jako jsou uniforma nebo odznak, vytvářejí očekávání ze strany veřejnosti. Část společnosti na ně pohlíží jako na „strážce zákona“ a očekává od nich za každou cenu nápomocné, přívětivé a morální chování. Otázkou tedy je, zda to policisty ovlivňuje do takové míry, že se do této role snaží stylizovat. Nedávný výzkum (Habersaat, Sid, & Wolf, 2021) prokázal souvislost vylepšování sebeobrazu (tedy vytváření dobrého dojmu) policejních příslušníků za účelem společenského uznání. Na úrovni *sebeklamání* můžeme spatřovat důvod v identifikaci s policejní složkou a nevědomé touze být „správným“ policistou. Studie Garbarina a kolektivu (2012) potvrdila vyšší míru sebeklamání pozitivním směrem u policistů oproti běžné populaci. Na základě těchto poznatků budeme ověřovat zvýšené tendence sociálně žádoucího odpovídání u policistů v ZOP oproti běžné populaci. Vyšší skóre očekáváme, jak na škále vytváření dobrého dojmu, tak i na škále sebeklamání. Co se týče *sebepojetí*, i zde očekáváme vyšší skóre u policistů v ZOP oproti běžné populaci. Náš předpoklad se zakládá na obecné roli policistů ve společnosti, jejich pravomocech a identifikaci s policejní složkou, a tedy vědomím, že jsou součástí něčeho většího. Tento předpoklad podporuje i studie Šrámkové (2015), ve které bylo potvrzeno kladnější fyzické sebepojetí policistů oproti běžné populaci.

Na základě výše uvedeného, jsme si stanovili následující výzkumné otázky, z nichž se každá zaměřuje na jeden ze tří uvedených výzkumných cílů. Přestože při popisu výzkumného problému používáme označení policisté v mužském rodě, všechny výzkumné otázky budeme ověřovat pro mužské i ženské pohlaví zvlášť. Znějí následovně:

1. Je rozdíl ve vybraných proměnných (osobnostních rysech, sebepojetí a sociálně žádoucím odpovídání) u policistů na začátku ZOP a na konci ZOP?
2. Jaká je souvislost mezi vybranými proměnnými (osobnostními rysy, sebepojetím a sociálně žádoucím odpovídáním) u policistů v ZOP?
3. Liší se policisté v ZOP ve vybraných proměnných (sebepojetí a sociálně žádoucím odpovídání) oproti běžné populaci?

6 TYP VÝZKUMU A POUŽITÉ METODY

Pro realizaci našeho záměru jsme zvolili kvantitativní výzkum. Konkrétně byla pro účely diplomové práce využita korelační studie. Jedná se o neexperimentální výzkumnou metodu, určenou k měření souvislostí a vztahů mezi proměnnými, přičemž s proměnnými není nijak manipulováno a o žádné z proměnných neuvažujeme jako o závislé nebo nezávislé, protože neznáme kauzální vztah mezi nimi (Goodwin, 2008). Výhodou korelační studie je možnost zkoumání většího množství lidí a současně více proměnných. Výsledky tohoto typu výzkumu následně umožňují predikovat výskyt jevu na základě jevů, s nimiž koreluje. Zároveň využíváme deskripci s cílem porozumění zkoumaným proměnným a jejich detailního popisu.

Vzhledem k tomu, že data byla sebrána jednorázově a respondenti jsou srovnávání mezisubjektově, jedná se o průřezovou studii. Hlavní slabinou tohoto typu studie je riziko interindividuálních rozdílů zkoumaných skupin, zatímco jeho výhodou oproti longitudinální studii je rychlost a ekonomičnost získávání dat.

6.1 Testové metody

Data pro výzkum byla získávána s využitím pěti měřících metod. Jedná se o Inventář Big Five (Rammstedt & John, 2007; Hřebíčková et al., 2016), Dotazník sebepojetí (Dolejš et al., 2021), Dotazník žádoucího stylu odpovídání (Preiss & Mačudová, 2013), L-škála (Šrámková & Dolejš, 2016) a Dotazník integrity v policejních organizacích (Evropská komise, 2017). Nicméně v této studii budou pro analýzu využity pouze první tři zmíněné dotazníky. L-škála se nachází ve fázi experimentálního testování a mezi testové metody byla zařazena s cílem přispět k její standardizaci. Jako hotová testová metoda má LSSD potenciál pro využití při výběrových řízeních k Policii České republiky a bylo tedy důležité získat data od jejích příslušníků. Dotazník integrity v policejních organizacích byl vyvinut v rámci víceletého projektu Comparative Police Studies in the EU (COMPOSITE), který zkoumá procesy změny v evropských policejních složkách. Do této studie byl zařazen z důvodu sběru dat, která budou po roce doplněna retestem skupiny respondentů testovaných na začátku své ZOP, jenž budou znovu testováni na jejím konci. Díky tomu bude možné sledovat změny, ke kterým u policistů v průběhu absolvování ZOP dochází.

6.1.1 Inventář Big Five (BFI 10)

K měření osobnostních rysů policistů využíváme dotazník Big Five Inventory (BFI 10; Hřebíčková et al., 2016). Jedná se o zkrácenou metodu určenou k měření pěti osobnostních rysů, kterými jsou extraverte, přívětivost, svědomitost, neuroticismus a otevřenost. Metoda BFI-10 je vytvořena z původního 44 položkového Big Five Inventory (BFI-44) a tato zkrácená verze obsahuje 10 položek. Pro každou dimenzi zkrácené verze byly vybrány 2 položky, které ji nejlépe vystihují. Ty byly ověřovány a potvrzeny jako dobře reprezentující skóry původního BFI-44 (Hřebíčková et al., 2016). Výhodou oproti původní verzi je časová nenáročnost, z tohoto důvodu je dotazník vhodný k využití v této studii. Respondent odpovídá, zda se považuje za někoho, kdo např. „...je obvykle důvěřivý“, vyjádřením míry souhlasu či nesouhlasu na pětistupňové škále od „úplně nesouhlasím“ po „úplně souhlasím“, přičemž prostřední stupeň je neutrální. Polovina z položek je reverzní a jsou tedy skórovány opačně. Popisy škál a ukázky položek shrnuje tabulka 2.

6.1.2 Dotazník sebepojetí (DOS-18)

Další využitou měřicí metodou je Dotazník sebepojetí (DOS-18; Dolejš et al., 2021), který měří, jak respondent vnímá sám sebe. Umožňuje identifikovat jedince, kteří mají nízkou míru sebepojetí, a určit, ve kterých oblastech mají slabiny ve srovnání s ostatními lidmi. Zkrácená verze odpovídá prvním 18 položkám původního 36 položkového inventáře. Psychometrické kvality obou verzí jsou téměř srovnatelné (Dolejš et al., 2021). Dotazník se skládá ze šesti subškál a každá z nich je složená z třech položek. Celkem tedy respondent označuje míru souhlasu u osmnácti tvrzení, a to na čtyřbodové škále od „rozhodně nesouhlasím“ po „rozhodně souhlasím“. Polovina z položek je reverzní a jsou tedy skórovány opačně. Popisy škál a ukázky položek shrnuje tabulka 3. Celkové skóre dotazníku je psychometricky nejspolehlivějším ukazatelem. Hodnota reliability je 0,93 (Dolejš et al., 2021). Nadprůměrné hodnoty celkového sebepojetí vyjadřují pozitivní sebehodnocení a vysokou sebeúctu. Tito lidé o svých schopnostech nepochybují, jsou sebevědomí, aktivní a často méně závislí na hodnocení druhými či okolím. Své sociální vztahy hodnotí jako kvalitní a uspokojující. Můžeme se setkat i s extrémně zvýšeným sebepojetím, které se projevuje u jedinců nekritických, s rysy velikášství, grandiozity ega, a u těch, kteří si nepřipouští sebemenší vady, selhání či mírné negativní hodnocení sebe sama. Průměrné hodnoty celkového sebepojetí poukazuje na jedince dobře integrované, s přiměřeným obrazem sebepojetí. Jejich sebehodnocení je vyvážené a mají dobrý náhled na své pozitivní

i negativní vlastnosti v různých oblastech. Lidé s podprůměrným celkovým skórem vykazují vážné pochybnosti o vlastní hodnotě. Negativní hodnocení obvykle zasahuje do více oblastí a promítá se do sociálního fungování člověka. Přítomny jsou prvky staženosti, nepohody s vlastním statutem, negativismu, pesimistického pojetí sebe a pasivita až inaktivita v sociálních vztazích. V extrémních případech se nízké sebepojetí projevuje až pocity odmítání ze strany okolí a sociální izolací. Jedinci s nízkým sebepojetím mají obavy z přijetí sociálním okolím a trpí pochybnostmi ohledně svých, často pouze domnělých, nedostatků (Dolejš et al., 2021).

6.1.3 Dotazník žádoucího stylu odpovídání (BIDR-CZ)

Dotazník žádoucího stylu odpovídání (dále jen BIDR; Preiss & Mačudová, 2013) byl pro českou populaci adaptován z originálního Balanced Inventory of Desirable Responding (Paulus, 1984). Cílem dotazníku je posoudit otevřenost výpovědi respondenta. Jedná se o výzkumnou metodu, která měří míru vytváření sociálně žádoucího dojmu na základě dvou faktorů – sebeklamání (Self-deception, SDE) a vytváření dobrého dojmu (Impression management, IM). Zatímco k sebeklamání může docházet jak na vědomé, tak i nevědomé úrovni, kdy respondent věří vlastnímu tvrzení. Vytváření dobrého dojmu probíhá pouze na vědomé úrovni a respondent se klamání dopouští úmyslně (Preiss & Mačudová, 2013). Důvodem záměrného klamání může být snaha udělat dojem na výzkumníka nebo třeba touha odpovídat „správně“. Míra pravdivosti tvrzení je vyjadřována na škále od 1 (není to pravda) po 7 (naprosto pravda). Dotazník se skládá ze 40 tvrzení, přičemž každá škála obsahuje stejný počet položek souvisejících s popřením a položek souvisejících s potvrzením. Polovina položek je tedy skórována reverzně. Autoři české verze potvrdili obdobné psychometrické parametry jako v zahraničních studiích. Jejich hodnoty, popisy škál a ukázky položek shrnuje tabulka 4. Autoři české verze dotazníku poukazují na důležitost dalšího zkoumání toho, jak jsou získané skóry ovlivněny v situacích zkoušek nebo výběru. Vysoké skóry lze v těchto případech interpretovat i jako vysokou míru motivace a chuť se předvést (Preiss & Mačudová, 2013). BIDR tak může být využíván k hodnocení validity výsledku současně administrované výzkumné metody a zároveň pomáhá vytvářet představu o uchazečových tendencích ke klamání s cílem zvýšit vlastní sociální žádoucnost.

Tabulka 2: Škály a ukázkové položky inventáře BFI 10

Škála	Popis škály a ukázka položek	α
Extraverze	Vypovídá o sociabilitě a aktivitě respondentů. Lidé dosahující vysokého skóre bývají přátelští, hovorní, sebejistí a optimističtí, často vyhledávají společnost a stimulující prostředí. Nízkého skóre dosahují lidé, kteří preferují samotu a jsou více zaměřeni na vlastní vnitřní svět. - <i>Považuji se za někoho, kdo je zdrženlivý.</i>	0,81
Přívětivost	Vypovídá o interpersonálním chování. Vysoké skóre je charakteristické pro jedince, kteří jsou k druhým laskaví, spolupracující, altruističtí a mají tendenci důvěřovat druhým lidem. Naopak lidé s nízkým skórem mívají tendence znevažovat záměry druhých, soupeřit s nimi a chovat se hrubě. - <i>Považuji se za někoho, kdo má sklon hledat na druhých chyby</i>	0,68
Svědomitost	Vypovídá o sebekontrolě respondenta a vztahuje se k plánování, organizaci a realizaci úkolů. Vysoké skóre značí lidi pečlivé, cílevědomé a vytrvalé, zatímco nízkého skóre dosahují lidé lhostejní a nedbalí. - <i>Považuji se za někoho, kdo má sklony k lenosti.</i>	0,79
Otevřenost	Vypovídá o zájmu o nové zkušenosti a prožitky. Vysoký skór značí fantazii, zvědavost a nekonvenční chování, zatímco pro nízké skóre jsou typické konzervativní postoje a preference známého a ověřeného. - <i>Považuji se za někoho, kdo se o umění příliš nezajímá.</i>	0,75
Neuroticismus	Vypovídá o jedincově prožívání nepříjemných emocí a míře jeho emoční stability. Vysoký skór je typický pro emočně nestabilní lidi, kteří často prožívají nepříjemné emoční stavy, jako jsou strach, úzkost nebo třeba vina. Tito lidé se také obtížně vyrovnávají s každodenními těžkostmi. Naproti tomu nízký skór neuroticismu značí jedince psychicky vyrovnané, emočně stabilní a díky tomu odolné vůči stresu. - <i>Považuji se za někoho, kdo je uvolněný, dobře zvládá stres.</i>	0,83

Pozn.: Hodnoty koeficientu reliability (Cronbachova α) jsou uvedeny v příručce k metodě (Hřebíčková 2016). Popis škál vychází z informací uvedených Hřebíčkovou a kolektivem (2004).

Tabulka 3: Škály a ukázkové položky dotazníku DOS-18

Škála	Popis škály a ukázka položek	α
Sociální přizpůsobivost	Vypovídá o chování v kontaktu s druhými lidmi. Respondenti, kteří na této škále dosahují vysokého skóre, se vnímají jako dobře adaptovaní v sociální oblasti, dodržují společenská pravidla a hodnotí se jako nekonfliktní. Nízkého skóre dosahují ti, kteří vnímají problémy ve svém chování, obtížně dodržují nastavená společenská pravidla a často s nimi nesouhlasí. - <i>Ostatním doma vadí, jak se chovám.</i>	0,73
Práce a studium	Reflektuje spokojenost v pracovním/školním prostředí a ambice v rámci vlastního výkonu. Vysoké skóre se vyskytuje u respondentů, kteří jsou přesvědčeni o svém kvalitním výkonu a vlastní efektivitě. Naopak nízké skóre poukazuje na obtíže při dosahování adekvátního výkonu. - <i>Pracovní/školní povinnosti se mi daří plnit.</i>	0,82
Fyzický vzhled	Zaměřuje se na spokojenost s vlastním tělem. Vysoké skóre je znakem spokojenosti se svým vzhledem, zatímco nízké poukazuje na nízký pocit atraktivity a bývá spjato se sníženými skóry i v ostatních oblastech sebepojetí. - <i>Vadí mi, jak vypadám.</i>	0,90
Odolnost vůči úzkosti	Je zaměřena na hodnocení pocitů úzkosti a strachu. Vysoké skóre poukazuje na nízkou míru úzkostného prožívání, zatímco nízké skóre poukazuje na větší výskyt úzkostnosti a nepříjemných emočních stavů. - <i>Často mám obavy, ale nevím proč.</i>	0,90
Oblíbenost v kolektivu	Je zaměřena na vnímání vlastního postavení v rámci kolektivu lidí a přátel. Vysokého skóre dosahují lidé, kteří se v kontaktu s druhými lidmi cítí spokojeně a nepocítí uvolnění ze sociálních skupin. Nízké skóre naopak poukazuje na pocity odcizení a izolace, které je vnímáno egodystonně. - <i>Bývám poslední, koho někam pozvou.</i>	0,89
Smysl a seberealizace	Zaměřuje se na respondentovo vnímání smyslu vlastního života. Vysoké skóre je časté u jedinců s vysokou mírou životního optimismu, zatímco nízké skóre se pojí s pesimismem ohledně budoucnosti, depresivním laděním, neuroticismem a bývá doprovázeno zklamáním vlastních iluzí a pocitem viny. - <i>Jednou po mně něco zůstane.</i>	0,88

Pozn.: Hodnoty koeficientu reliability (Cronbachova α) a popis subškál jsou uvedeny v příručce k metodě (Dolejš et al., 2021).

Tabulka 4: Škály a ukázkové položky dotazníku BIDR-CZ

Škála	Popis škály a ukázka položek	α
Sebeklamání	Vypovídá o stylu odpovídání, který je narušen nezáměrnou a často nevědomou tendencí vylepšovat vlastní sebeobraz, který však člověk sám považuje za pravdivý a skutečný. Zvýšený skóre na této škále poukazuje na nevědomé zvyšování vlastního sebeobrazu, narcistní sklony, přeceňování vlastních schopností a neznalost sebe sama. - <i>Nezáleží mi na tom, co si o mně ostatní opravdu myslí.</i>	0,70
Vytváření dobrého dojmu	Vypovídá o sociálně žádoucím chování, které je ale v běžném životě nepravděpodobné. Respondent tedy záměrně prezentuje sebe sama v lepším světle. Předpokládá se, že člověk upřímně odpovídající na tyto položky nebude malé vady, které máme téměř všichni, zakrývat. Zvýšený skóre na této škále proto poukazuje na vědomé přehánění vlastních pozitivních vlastností, předstírání nebo lhaní. Respondent takto přizpůsobuje popis sebe sama účelu vyšetření. - <i>Nikdy nezakrývám své chyby.</i>	0,80

Pozn.: Hodnoty koeficientu reliability (Cronbachova α) a popis subškál jsou uvedeny v příručce k metodě (Preiss & Mačudová, 2013).

6.2 Formulace hypotéz ke statistickému testování

Na základě výzkumných otázek jsme si stanovili následující hypotézy, které budeme testovat zvlášť pro muže a ženy. Vybrali jsme ty, u kterých předpokládáme statisticky významné rozdíly. Znějí následovně:

1. *Hypotézy zaměřené na posouzení rozdílů mezi proměnnými u skupiny policistů na začátku ZOP a na konci ZOP:*

H1: Policisté začínající ZOP dosahují nižšího celkového skóre **sebepojetí** v porovnání s policisty končícími ZOP.

H2: Policisté začínající ZOP dosahují vyššího skóre na škále **vytváření dobrého dojmu** v porovnání s policisty končícími ZOP.

H3: Policisté začínající ZOP dosahují nižšího skóre na škále **sebeklamání** v porovnání s policisty končícími ZOP.

H4: Policisté začínající ZOP dosahují nižšího skóre na škále **neuroticismu** v porovnání s policisty končícími ZOP.

2. *Hypotézy zaměřené na posouzení vztahů mezi proměnnými u policistů v ZOP:*

H5: Existuje pozitivní vztah mezi **sebepojetím** a **vytvářením dobrého dojmu** u policistů v ZOP.

H6: Existuje pozitivní vztah mezi **sebepojetím** a **sebeklamáním** u policistů v ZOP.

H7: Existuje negativní vztah mezi **sociálně žádoucím odpovídáním** a **neuroticismem** u policistů v ZOP.

3. *Hypotézy zaměřené na posouzení rozdílů mezi proměnnými u skupiny policistů a běžné populace:*

H8: Policisté dosahují vyššího celkového skóre **sebepojetí** v porovnání s běžnou populací.

H9: Policisté dosahují vyššího skóre na škále **vytváření dobrého dojmu** v porovnání s běžnou populací.

H10: Policisté dosahují vyššího skóre na škále **sebeklamání** v porovnání s běžnou populací.

Zmíněné hypotézy budeme v případě proměnných **sebepojetí** a **sociálně žádoucí odpovídání** ověřovat také v jednotlivých subškálách. V případě sebepojetí se jedná o subškály sociální přizpůsobivost, práce a studium, fyzický vzhled, odolnost vůči úzkosti, oblíbenost v kolektivu, smysl a seberealizace. Sociálně žádoucí odpovídání je tvořeno subškálami vytváření dobrého dojmu a sebeklamání.

7 SBĚR DAT A VÝZKUMNÝ SOUBOR

Zkoumanou populací jsou v této výzkumné studii policisté v základní odborné přípravě (ZOP), tedy lidé s minimálně středoškolským vzděláním s maturitou. Výběrový soubor se skládá ze dvou skupin. První zkoumanou skupinou jsou policisté, kteří odbornou přípravu zahájili v září 2022 (začínající). Druhou zkoumanou skupinou jsou policisté, kteří mají odbornou přípravu již téměř za sebou. Nastoupili v březnu 2022 a na konci října 2022 skládají závěrečnou zkoušku (končící). Výběr respondentů byl uskutečněn přes instituci ZOP, která umožnila spolupráci s policisty. Výběrová populace policistů byla rozdělena podle doby absolvované odborné přípravy na subpopulaci policistů začínajících a končících ZOP.

Populace policistů v ZOP je poměrně dobře dostupná, v porovnání s policisty, kteří jsou již přiděleni k určitým jednotkám po celé republice. Bylo tak možné oslovit velké množství respondentů a realizovat výzkum na místech, kde probíhá jejich hromadná odborná příprava. Ve spolupráci s ředitelem Útvaru policejního vzdělávání a služební přípravy plk. Mgr. Jiřím Fejfarem byla navázána spolupráce s řediteli jednotlivých středisek ZOP, které se nacházejí v Brně, Holešově, Jihlavě a Praze. Byly osloveny všechny odpovídající střediska ZOP, které v ČR fungují. Sběr dat proběhl v září a říjnu 2022, ve všech střediscích za osobní účasti administrátora. Dohromady proběhlo 7 sběrů dat. Celkový soupis sběrů včetně jejich data shrnuje tabulka 5.

Tabulka 5: *Přehled sběrů dat*

Sběr	Datum	Středisko ZOP	Skupina
1.	30. 9. 2022	Holešov	začínající
2.	7. 10. 2022	Jihlava	začínající + končící
3.	11. 10. 2022	Brno	končící
4.	12. 10. 2022	Holešov	končící
5.	18. 10. 2022	Brno	začínající
6.	25. 10. 2022	Praha	končící
7.	26. 10. 2022	Praha	končící

Respondenti byli požádáni o vyplnění testové baterie v rámci výuky v ZOP. Administrace probíhala v jednotlivých třídách, přibližně po 25-50 lidech. V některých případech byli respondenti sezváni v jeden čas a administrace probíhala hromadně. Největší skupina, které byla testová baterie administrována, čítala 101 lidí.

Sběr dat byl uskutečněn pomocí dotazníkového šetření metodou tužka-papír. Respondentům byla předložena baterie testových metod a byl jim krátce vysvětlen smysl výzkumu a základní etická pravidla, přičemž měli prostor pro případné dotazy. Byli požádáni o vyplnění úvodních informací, které obsahovaly rok narození, pohlaví a kód, který si každý respondent vytvářel z prvních dvou písmen vlastního jména, měsíce narození a prvních dvou písmen jména matky.

Následně byl respondentům poskytnut čas na vyplnění testové baterie, který nebyl omezen. Většina testových baterií byla vyplněna do 30 minut, žádné vyplnění nepřesáhlo svojí délkou 45 minut. Na závěr měli respondenti prostor pro dotazy.

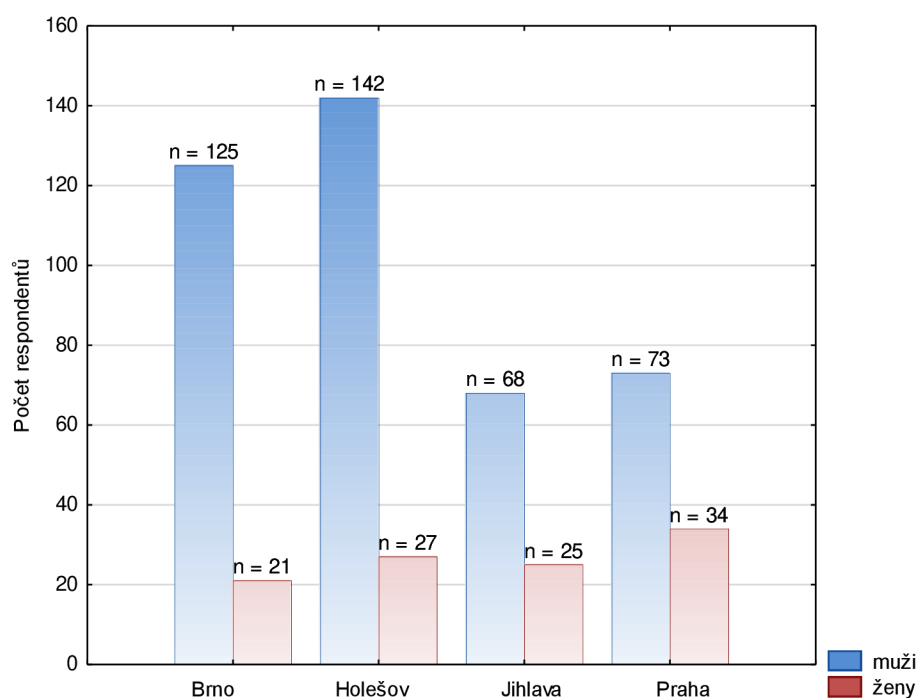
Výzkumu se zúčastnilo celkem 544 respondentů, z čehož 166 respondentů bylo na začátku ZOP a 378 respondentů končilo tento výcvik. Z celkového počtu respondentů bylo 5 respondentů vyřazeno z důvodu nedostatečně vyplněných dotazníků. V mnoha případech došlo k tomu, že respondenti nevyplnili kompletně testovou baterii, ale do analýzy dat byli přesto zařazeni, aby mohla být zpracována jejich data z dotazníků, které vyplnili. Do statistické analýzy byla zařazena data od 539 respondentů.

Z hlediska pohlaví převažují ve výzkumném souboru muži, kteří tvoří 76 % (N = 408), nad ženami, které tvoří 20 % (N = 107). Pohlaví neuvedlo 4 % respondentů. Tento poměr kopíruje trend, který je v policejních složkách obecně přítomen. Do statistických analýz zahrnujeme i respondenty, kteří neuvedli své pohlaví. Shrnutí poměru mužů a žen v jednotlivých střediscích ZOP ukazuje tabulka 6 a graf 1.

Tabulka 6: *Poměr mužů a žen z hlediska středisek ZOP*

Středisko ZOP	Muži	Ženy	Bez udání pohlaví	Celkem
Brno	125	21	4	150
Holešov	142	27	3	172
Jihlava	68	25	1	94
Praha	73	34	16	123
Celkem	408	107	24	539

Graf 1: Poměr mužů a žen z jednotlivých středisek ZOP

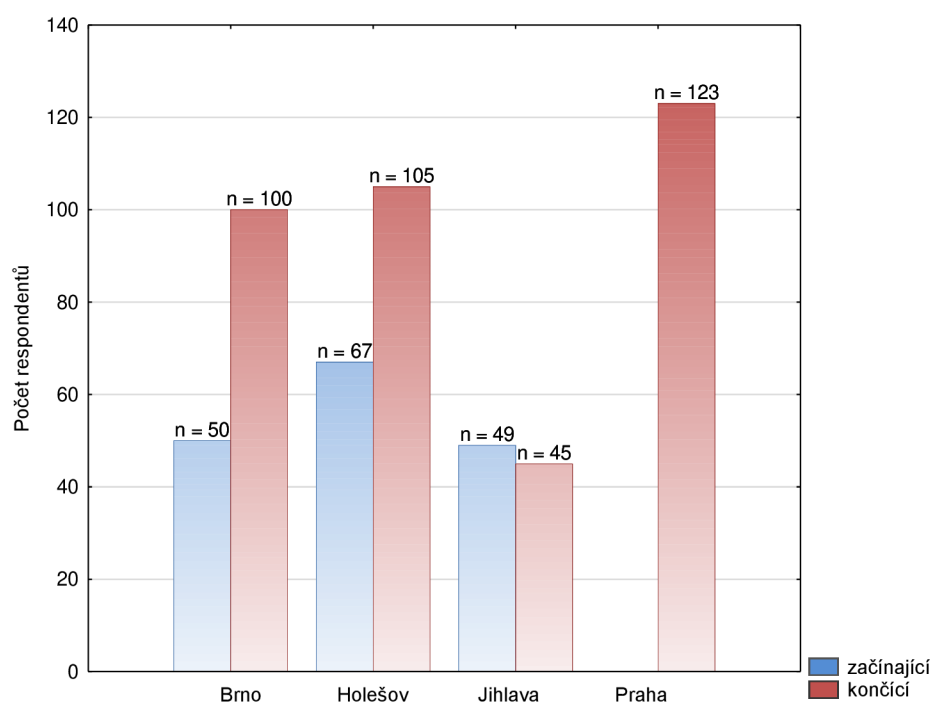

Více respondentů je řazeno do skupiny končících ZOP (69 %, N = 373) oproti začínajícím (31 %, N = 166). Tento nepoměr je způsoben rozdílným počtem nastupujících ZOP v daných obdobích a aktuálními možnostmi uskutečnění sběru dat v jednotlivých střediscích. Cílem bylo zajistit, aby bylo v době sběru dat přítomno co nejvíce frekventantů ZOP, nicméně ne vždy bylo možné sběr uskutečnit podle požadavků. Důvodem nezačlenění začínajících v Praze byla jejich účast na střelbách, která se uskutečňovala mimo areál střediska právě v době smlouvaného sběru dat. Shrnutí poměru začínajících a končících v jednotlivých střediscích ZOP ukazuje tabulka 7 a graf 2.

Tabulka 7: Poměr začínajících a končících z hlediska středisek ZOP

Středisko ZOP	Začínající	Končící	Celkem
Brno	50	100	150
Holešov	67	105	172
Jihlava	49	45	94
Praha	0	123	123
Celkem	166	373	539

Graf 2: Poměr začínajících a končících z hlediska středisek ZOP

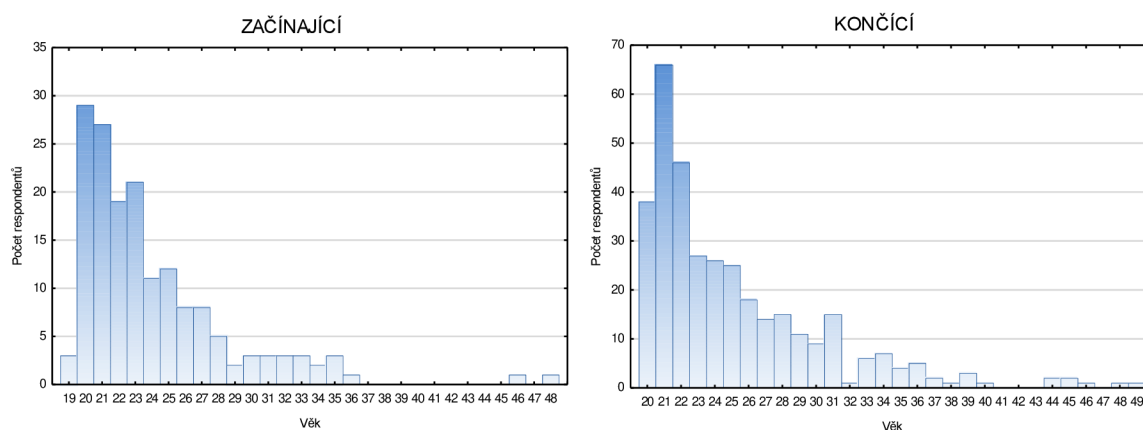

Z hlediska průměrného věku jsou si skupina začínajících i končících respondentů podobné. Celkový věkový průměr je 24,8 let, přičemž nejmladším respondentům bylo v době sběru dat 19 let a nejstaršímu 49 let. Údaje o věku shrnuje tabulka 8 a graf 3.

Tabulka 8: Věk z hlediska skupin začínajících a končících ZOP (N = 512)

Skupina	Průměrný věk	Min	Max	SD
Začínající	24,07	19	48	4,67
Končící	25,15	20	49	5,39
Celkem	24,80	19	49	5,19

Graf 3: Věk začínajících a končících respondentů

7.1 Etické hledisko a ochrana soukromí

Všichni respondenti byli před začátkem výzkumu stručně obeznámeni s jeho cílem a přibližnou dobou trvání. Bylo jim také sděleno, že získaná data jsou anonymní, budou použita pro účely diplomové práce a souhrnné výstupy budou poskytnuty také Útvaru policejního vzdělávání a služební přípravy. Současně bylo všem účastníkům výzkumu sděleno, že mohou kdykoliv ukončit testování, a mají možnost kontaktovat mě na e-mailovou adresu v případě jakýchkoli dalších dotazů. Zpracování osobních údajů bylo ze strany respondentů potvrzeno vyplněním testové baterie. Testování probíhalo za přítomnosti administrátora a respondenti měli po celou dobu trvání výzkumu možnost doptat se na jakékoliv nejasnosti. Studie byla realizovaná v souladu s etickými principy formulovanými Helsinskou deklarací (Světová lékařská asociace, 2013) a Americkou psychologickou asociací (2010).

8 PRÁCE S DATY A JEJÍ VÝSLEDKY

Data z testových baterií byla přepsána do datové matice. Byly zaznamenány odpovědi z administrovaných dotazníků společně s údaji o pohlaví, věku, středisku, ve kterém respondenti absolvují ZOP, a skupině, ke které se řadí (začínající nebo končící). Následně byla data očištěna. Pět respondentů bylo vyřazeno z důvodu nedostatečně vyplněné testové baterie. V získaných datech byly zjištěny některé chybějící hodnoty, které bylo nutné pro účely analýz imputovat. Data z dotazníku BFI 10 obsahovala 9 chybějících hodnot. V případě dotazníku DOS-18 chybělo 19 hodnot a 1 respondent byl pro nedostatečný počet vyplněných položek z analýzy tohoto dotazníku vyřazen. Dotazník BIDR obsahoval 37 chybějících hodnot a 13 respondentů bylo pro nedostatečný počet vyplněných položek z analýzy tohoto dotazníku vyřazeno.

Imputace chybějících hodnot pro účely analýzy probíhala následujícím postupem. Nejprve byl vypočítán průměr daného respondenta ve všech položkách, které sytí stejný faktor jako chybějící položka (např. 2,41). Ve druhém kroku byli vyfiltrováni pouze respondenti stejného pohlaví a věku jako respondent, u kterého chybí daná položka. Poté byl spočítán jejich průměr u dané položky (např. 3,87). Na závěr byl vypočítán průměr z těchto dvou hodnot (např. 3,14), výsledek byl zaokrouhlen (např. 3) a vepsán do buňky namísto chybějící hodnoty. V případě, že u jednoho respondenta chyběly 2 vyplněné položky, které sytil stejný faktor, respondentův dotazník byl vyřazen. Výjimkou byl dotazník BIDR, který se skládá jen ze dvou dvaceti položkových subškál, Zde byl respondent vyřazen, pokud mu chyběly více jak 4 položky sytící jeden faktor (20 % položek).

Následně byly vypočítány hrubé skóry všech subškál a celkové hrubé skóry škál, které byly analyzovány v programu Statistica. V prvním kroku jsme zjišťovali, zda data odpovídají normálnímu rozložení. Na základě prozkoumání tvaru rozložení jsme rozhodovali, zda při analýze dat pracovat s parametrickými či neparametrickými statistickými metodami. Byl proveden **Shapiro-Wilkův** test normality rozložení a vzhledem k tomu, že některé škály dotazníku DOS-18 se svým rozložením neblížily normálnímu rozdělení, zvolili jsme neparametrické metody shodně pro všechny škály. Na rozdíl od parametrických metod, které pracují s průměrem hodnot, v případě neparametrických metod se pracuje s pořadím hodnot.

Pro účely testování hypotéz o rozdílu mezi skupinami jsme zvolili neparametrickou obdobu t-testu pro nezávislé výběry, kterým je **Mann-Whitneyho U test**. Jako ukazatel míry účinku jsme zvolili statistiku AUC (anglicky Area Under Curve, tedy plocha pod křivkou), která vyjadřuje pravděpodobnost, že náhodně vybraný respondent ze skupiny X bude dosahovat vyšší hodnoty než náhodně vybraný respondent ze skupiny Y (Dostál, 2020). Předpoklad, zda se daná proměnná liší u 3 a více skupin, jsme testovali pomocí **Kruskall-Wallisova H testu**, který je neparametrickou obdobou analýzy rozptylu jednoduchého třídění (zkráceně ANOVA; Dostál, 2020). Pro objasnění toho, které konkrétní skupiny se od sebe liší, jsme využili metodu **mnohonásobného porovnání průměrného pořadí**.

Pro ověřování hypotéz o vztahu mezi proměnnými jsme zvolili **Spearmanův korelační koeficient**, který odpovídá Pearsonovu korelačnímu koeficientu aplikovanému na hodnoty převedené na pořadí. Jedná se tedy také o neparametrickou statistickou metodu. Korelaci mezi proměnnými interpretujeme jako slabou (0,10 až 0,30), středně silnou (0,30 až 0,70) nebo silnou (0,70 až 1,00; Hendl, 2015).

Pro porovnání s populací jsme v případě dotazníku DOS-18 použili **Mann-Whitneyho U test** a v případě dotazníku BIDR jsme využili **jednovýběrový znaménkový test**, který je neparametrickou obdobou jednovýběrového t-testu.

Hypotézy byly primárně testovány na 0,1% hladině statistické významnosti ($\alpha = 0,001$). V případě, že získaná p-hodnota byla nižší než α , byla označena za signifikantní, tedy statisticky významnou. V opačném případě jsme danou hypotézu testovali dále na 1% hladině statistické významnosti ($\alpha = 0,01$). V případě nesignifikantního výsledku pak ještě na 5% hladině statistické významnosti ($\alpha = 0,05$). Statisticky významné výsledky jsou v tabulkách označeny červeně.

8.1 Výsledky analýzy dat

V následujícím textu se budeme věnovat práci s daty a jejím výsledkům pro jednotlivé testované proměnné – osobnostní rysy (BFI 10), sebepojetí (DOS-18) a sociálně žádoucí odpovídání (BIDR-CZ). Následně se zaměříme na posouzení vztahů mezi těmito proměnnými a budeme se věnovat také srovnání výsledků policistů v ZOP s běžnou populací.

8.1.1 Osobnostní rysy

Škálami inventáře BFI-10 jsou extraverze, svědomitost, přívětivost, otevřenost a neuroticismus. Přestože se všechny škály inventáře BFI 10 svým rozložením blíží normálnímu, zvolili jsme neparametrické testové metody, abychom mohli pro všechny proměnné používat stejný typ metod. Popisné statistiky škál shrnuje tabulka 9.

Tabulka 9: *Popisné statistiky inventáře BFI 10 (N = 539)*

Škála	Průměr	Medián	Min	Max	SD	Šikmost	Špičatost
Extraverze	7,10	7	3	10	1,48	-0,25	-0,21
Svědomitost	7,52	8	3	10	1,44	-0,33	-0,45
Přívětivost	6,63	7	2	10	1,45	-0,26	-0,24
Otevřenost	6,60	6	2	10	1,61	0,10	-0,45
Neuroticismus	4,90	5	2	10	1,58	0,47	-0,16

Pro zjištění míry korelace jednotlivých faktorů jsme využili test Spearmanova korelačního koeficientu. Tento test je neparametrickou obdobou Pearsonova korelačního koeficientu a využívá k analýzám pořadí hodnot, nikoliv průměry. Pro vyloučení existence vlivných odlehlých hodnot byly korelované proměnné zobrazeny bodovým grafem. Provedenou analýzou jsme zjistili, že mezi samotnými rysy jsou patrné jen nízké korelace (viz tabulka 10).

Tabulka 10: *Korelace faktorů BFI 10*

Škála	Extraverze	Svědomitost	Přívětivost	Otevřenost
Extraverze	-			
Svědomitost	0,14	-		
Přívětivost	0,13	0,09	-	
Otevřenost	0,14	0,01	-0,07	-
Neuroticismus	-0,20	-0,14	-0,01	-0,02

Z hlediska demografických ukazatelů byla provedena analýza dle pohlaví respondentů. V tabulce 11 můžeme vidět rozdíly ve středních hodnotách jednotlivých škál vzhledem k pohlaví respondentů. Ženy vykazují ve všech škálách průměrně vyšší skóre oproti mužům. Pro potvrzení statisticky významného rozdílu mezi pohlavími jsme zvolili Mann-Whitneyho U test (viz tabulka 12, statisticky významné rozdíly jsou označeny červeně).

Tabulka 11: *Střední hodnoty faktorů inventáře BFI 10 dle pohlaví*

Škála	M muži (N=408)	M ženy (N=107)	SD muži	SD ženy	Medián muži	Medián ženy
Extraverze	7,09	7,22	1,46	1,54	7,00	7,00
Svědomitost	7,38	8,02	1,42	1,43	8,00	8,00
Přívětivost	6,63	6,69	1,45	1,49	7,00	7,00
Otevřenost	6,53	6,95	1,62	1,57	6,00	7,00
Neuroticismus	4,65	5,71	1,50	1,60	4,00	6,00

Tabulka 12: *Mann-Whitney test rozdílů osobnostních rysů mezi pohlavími*

Škála	Součet pořadí hodnot mužů (N=408)	Součet pořadí hodnot žen (N=107)	U	Z	p	AUC
Extraverze	104084,0	28786,0	20648,0	-0,86	0,389	0,47
Svědomitost	99636,0	33234,0	16200,0	-4,11	>0,001	0,37
Přívětivost	105130,5	27739,5	21694,5	-0,10	0,923	0,50
Otevřenost	102038,5	30831,5	18602,5	-2,35	0,019	0,43
Neuroticismus	97181,5	35688,5	13745,5	-5,90	>0,001	0,31

Výsledky potvrdily rozdíl mezi pohlavími na 0,1% hladině statistické významnosti ve škále *svědomitost* ($U = 16200,0$, $z = 4,11$, $p < 0,001$, $AUC = 0,37$) a *neuroticismus* ($U = 13745,5$, $z = 5,90$, $p < 0,001$, $AUC = 0,31$), což značí, že v těchto osobnostních rysech se muži a ženy z našeho souboru liší. Největší rozdíl pozorujeme v případě rysu *neuroticismus*, který dosahuje v případě mužů mediánu 4, v případě žen mediánu 6. Na základě ukazatele míry účinku můžeme říci, že ženy mají 69% pravděpodobnost, že dosáhnou vyššího skóre na škále *neuroticismus* než muži. V případě rysu *svědomitost* dosahují obě pohlaví mediánu 8 a ženy mají 63% pravděpodobnost, že dosáhnou vyššího skóre než muži.

Na 5% hladině statistické významnosti byl potvrzen rozdíl mezi pohlavími ve škále *otevřenost* ($U = 18602,5,0$, $z = -2,35$, $p = 0,019$, $AUC = 0,43$), kde muži dosáhli mediánu 6 a ženy mediánu 7. Ženy mají 57% pravděpodobnost, že dosáhnou vyššího skóre na škále *otevřenost* než muži. Míra *extraverze* a *přívětivosti* se mezi pohlavími statisticky významně neliší.

Jako další jsme se statistickou analýzou rozhodli otestovat, zda se míra výskytu osobnostních rysů liší mezi skupinou respondentů začínajících ZOP a končících ZOP. Tabulka 13 shrnuje střední hodnoty jednotlivých osobnostních rysů pro dané skupiny. Začínající vykazují vyšší průměrné skóre na škále *svědomitost*, *přívětivost* a *otevřenost*, zatímco končící dosahují vyššího skóre na škále *extraverze* a *neuroticismus*. Stejně jako v případě hledání rozdílů mezi pohlavími, využíváme k účelu ověření statistické

významnosti rozdílů Mann-Whitneyho U test (viz tab. 14, statisticky významné rozdíly jsou označeny červeně).

Tabulka 13: *Střední hodnoty faktorů inventáře BFI 10 dle skupiny*

Škála	M začínající (N=166)	M končící (N=373)	SD zač.	SD konč.	Medián zač.	Medián konč.
Extraverze	7,08	7,10	1,47	1,48	7,00	7,00
Svědomitost	7,64	7,47	1,39	1,45	8,00	8,00
Přívětivost	6,85	6,53	1,46	1,44	7,00	7,00
Otevřenost	6,69	6,57	1,74	1,55	6,00	6,00
Neuroticismus	4,60	5,03	1,45	1,62	4,00	5,00

Tabulka 14: *Mann-Whitney test rozdílů osobnostních rysů mezi skupinami*

Škála	Součet pořadí hodnot začínajících (N=166)	Součet pořadí hodnot končících (N=373)	U	Z	p	AUC
Extraverze	44710,0	100820,0	30849,0	-0,07	0,948	0,50
Svědomitost	46525,0	99005,0	29254,0	1,02	0,307	0,47
Přívětivost	49155,0	96375,0	26624,0	2,60	0,009	0,43
Otevřenost	45948,0	99582,0	29831,0	0,68	0,499	0,48
Neuroticismus	39986,5	105543,5	26125,5	-2,90	0,004	0,42

Výsledky potvrdily rozdíl na 1% hladině statistické významnosti ve škále *přívětivost* ($U = 26624,0$, $z = 2,60$, $p = 0,009$, $AUC = 0,43$) a *neuroticismus* ($U = 26125,5$, $z = -2,90$, $p = 0,004$, $AUC = 0,42$). Začínající respondenti mají 57% pravděpodobnost, že dosáhnou vyššího skóre na škále přívětivost než končící respondenti. Medián obou skupin dosahuje hodnoty 7. Končící respondenti pak vykazují statisticky významně vyšší míru neuroticismu (medián = 5) v porovnání se začínajícími (medián = 4). Na základě míry účinku můžeme říci, že existuje 58% pravděpodobnost, že končící dosáhnou vyššího skóre neuroticismu než začínající.

Vzhledem k tomu, že se mezi sebou skupiny začínajících a končících liší na škále neuroticismus, ve které se mezi sebou liší i muži a ženy, je třeba zjistit, zda budou nalezeny také rozdíly mezi začínajícími a končícími ženami i začínajícími a končícími muži. K tomuto účelu využíváme Kruskalův-Wallisův H test, který nám umožňuje testovat, jestli se daná proměnná liší u 3 a více skupin.

Analýza prokázala, že se mezi sebou skupiny liší na škále *svědomitosti* ($H(3, N = 515) = 21,22$, $p < 0,001$) a na škále *neuroticismu* ($H(3, N = 515) = 42,42$, $p < 0,001$). Abychom mohli rozhodnout, které konkrétní skupiny se od sebe významně liší, využili jsme metodu mnohonásobného porovnání průměrného pořadí. Analýza provedená

na 0,1% hladině statistické významnosti potvrdila, že mediány škály *svědomitost* se od sebe statisticky významně liší ve skupině končících mužů (medián = 8) a začínajících žen (medián = 9). Na 1% hladině statistické významnosti se od sebe v míře svědomitosti liší také skupina začínajících žen (medián = 9) a začínajících mužů (medián = 8). Na 5% hladině statistické významnosti se od sebe liší skupina končících žen (medián = 8) a končících mužů (medián = 8). Mediány škály *neuroticismus* se od sebe na 0,1% hladině statistické významnosti liší ve skupině končících žen (medián = 6) a začínajících mužů (medián = 4) a ve skupině končících žen (medián = 6) a končících mužů (medián = 4). Na 5% hladině statistické významnosti se od sebe liší také skupina začínajících žen (medián = 5) a začínajících mužů (medián = 4).

Vzhledem k tomu, že mezi skupinou začínajících mužů a končících mužů ani začínajících žen a končících žen není v míře neuroticismu statisticky významný rozdíl, **nepřijímáme hypotézu H4**, že policisté začínající ZOP dosahují nižšího skóre na škále neuroticismu v porovnání s policisty končícími ZOP.

8.1.2 Sebepojetí

Subškálami dotazníku sebepojetí (DOS-18) jsou sociální přizpůsobivost, práce a studium, fyzický vzhled, odolnost vůči úzkosti, oblíbenost v kolektivu, smysl a seberealizace. Normální rozložení je patrné pouze u škály odolnost vůči úzkosti. V případě subškály práce a studium pozorujeme zešíkmení zprava, zatímco u škál sociální přizpůsobivost, fyzický vzhled, oblíbenost v kolektivu, smysl a seberealizace je patrné zešíkmení zleva. Popisné statistiky škál shrnuje tabulka 15.

Tabulka 15: *Popisné statistiky dotazníku DOS-18 (N = 537)*

Škála	Průměr	Medián	Min	Max	SD	Šikmost	Špičatost
Soc. přizpůsobivost	10,17	10	5	12	1,29	-0,57	0,69
Práce a studium	9,44	9	6	12	1,06	0,59	1,48
Fyzický vzhled	9,30	9	3	12	1,66	-0,72	1,06
Odolnost vůči úzkosti	8,62	9	4	12	1,70	-0,10	-0,31
Oblíbenost v kolektivu	10,00	10	3	12	1,44	-0,63	1,35
Smysl a seberealizace	9,72	10	3	12	1,43	-0,65	1,72
Celkový skór DOS-18	57,24	57	33	72	5,53	-0,20	1,00

Pro zjištění korelací mezi jednotlivými faktory jsme využili test Spearmanova korelačního koeficientu. Pro vyloučení existence vlivných odlehlých hodnot byly korelované proměnné zobrazeny bodovým grafem. Provedenou analýzou jsme zjistili, že největší korelace je mezi faktorem oblíbenost v kolektivu a fyzický vzhled ($r_s = 0,39$).

Následně pak mezi faktorem oblíbenost v kolektivu a sociální přizpůsobivost ($r_s = 0,38$) a oblíbenost v kolektivu a smysl a seberealizace ($r_s = 0,37$). Celkový skór dotazníku sebepojetí také nejvíce koreluje s faktorem oblíbenost v kolektivu ($r_s = 0,71$; viz tabulka 16).

Tabulka 16: Korelace faktorů DOS-18

Škála	SP	PS	FZ	OÚ	OK	SS
Sociální přizpůsobivost (SP)	-					
Práce a studium (PS)	0,30	-				
Fyzický vzhled (FZ)	0,18	0,15	-			
Odolnost vůči úzkosti (OÚ)	0,30	0,22	0,35	-		
Oblíbenost v kolektivu (OK)	0,38	0,22	0,39	0,33	-	
Smysl a seberealizace (SS)	0,30	0,34	0,29	0,24	0,37	-
Celkový skór DOS-18	0,61	0,52	0,66	0,67	0,71	0,65

Z hlediska demografických ukazatelů byla provedena analýza dle pohlaví respondentů. V tabulce 17 můžeme vidět rozdíly ve středních hodnotách jednotlivých škál vzhledem k pohlaví respondentů. Muži dosahují vyššího průměrného skóre na škálách odolnost vůči úzkosti a oblíbenost v kolektivu. Pro potvrzení statisticky významného rozdílu mezi pohlavími byl využit Mann-Whitneyho U test (viz tabulka 18, statisticky významné rozdíly jsou označeny červeně).

Tabulka 17: Střední hodnoty faktorů dotazníku DOS-18 dle pohlaví

Škála	M muži (N=406)	M ženy (N=107)	SD muži	SD ženy	Medián muži	Medián ženy
Sociální přizpůsobivost	10,14	10,48	1,27	1,21	10,00	11,00
Práce a studium	9,43	9,55	1,03	1,06	9,00	9,00
Fyzický vzhled	9,30	9,38	1,70	1,54	9,00	9,00
Odolnost vůči úzkosti	8,75	8,26	1,69	1,66	9,00	8,00
Oblíbenost v kolektivu	10,06	9,88	1,44	1,34	10,00	10,00
Smysl a seberealizace	9,73	9,82	1,45	1,29	10,00	10,00
Celkový skór DOS-18	57,40	57,37	5,55	5,33	57,00	57,00

Tabulka 18: Mann-Whitney test rozdílů sebepojetí mezi pohlavími

Škála	Součet pořadí hodnot mužů (N=406)	Součet pořadí hodnot žen (N=107)	U	Z	p	AUC
Sociální přizpůsobivost	30759,5	101081,5	18460,5	2,39	0,017	0,42
Práce a studium	28681,5	103159,5	20538,5	0,87	0,386	0,47
Fyzický vzhled	28113,5	103727,5	21106,5	0,45	0,653	0,49
Odolnost vůči úzkosti	23820,0	108021,0	18042,0	-2,70	0,007	0,42
Oblíbenost v kolektivu	25280,0	106561,0	19502,0	-1,63	0,104	0,45
Smysl a seberealizace	27924,0	103917,0	21296,0	0,31	0,756	0,49
Celkový skór DOS-18	27027,0	104814,0	21249,0	-0,35	0,730	0,49

Výsledky analýzy potvrdily rozdíl na 1% hladině významnosti mezi muži a ženami ve faktoru *odolnost vůči úzkosti* ($U = 18042,0$, $z = -2,70$, $p = 0,007$, $AUC = 0,42$), kde muži

dosahují mediánu 9 a ženy mediánu 8. Muži mají 58% pravděpodobnost, že dosáhnou vyššího skóre ve faktoru odolnost vůči úzkosti než ženy.

Na 5% hladině statistické významnosti vyšel rozdíl mezi pohlavími také v případě faktoru *sociální přizpůsobivost* ($U = 18460,5$, $z = 2,39$, $p = 0,017$, $AUC = 0,42$). Muži dosahují v tomto faktoru mediánu 10 a ženy mediánu 11. Ženy mají 58% pravděpodobnost, že dosáhnou vyššího skóre ve faktoru sociální přizpůsobivost než muži.

Jako další jsme testovali, zda se míra sebepojetí liší mezi skupinou respondentů začínajících ZOP a končících ZOP. Tabulka 19 shrnuje střední hodnoty jednotlivých faktorů sebepojetí pro dané skupiny. Ve všech faktorech dosahují vyššího průměrného skóre začínající. K účelu ověření statistické významnosti rozdílů využíváme Mann-Whitneyho U test (viz tabulka 20, statisticky významné rozdíly jsou označeny červeně).

Tabulka 19: Střední hodnoty faktorů dotazníku DOS-18 dle skupiny

Škála	M začínající (N=166)	M končící (N=371)	SD zač.	SD konč.	Medián zač.	Medián konč.
Sociální přizpůsobivost	10,47	10,03	1,20	1,30	10,00	10,00
Práce a studium	9,58	9,37	1,09	1,05	9,00	9,00
Fyzický vzhled	9,59	9,18	1,63	1,66	10,00	9,00
Odolnost vůči úzkosti	8,85	8,51	1,66	1,71	9,00	9,00
Oblíbenost v kolektivu	10,13	9,94	1,44	1,45	10,00	10,00
Smysl a seberealizace	9,92	9,63	1,38	1,44	10,00	9,00
Celkový skór DOS-18	58,55	56,65	5,26	5,55	58,00	56,00

Tabulka 20: Mann-Whitney test rozdílů sebepojetí mezi skupinami

Škála	Součet pořadí hodnot začínajících (N=166)	Součet pořadí hodnot končících (N=371)	U	Z	p	AUC
Sociální přizpůsobivost	50310,0	94143,0	25137,0	3,40	>0,001	0,41
Práce a studium	48166,5	96286,5	27280,5	2,11	0,035	0,44
Fyzický vzhled	49127,0	95326,0	26320,0	2,69	0,007	0,43
Odolnost vůči úzkosti	48228,5	96224,5	27218,5	2,15	0,031	0,44
Oblíbenost v kolektivu	47149,5	97303,5	28297,5	1,50	0,133	0,46
Smysl a seberealizace	48354,0	96099,0	27093,0	2,23	0,026	0,44
Celkový skór DOS-18	50299,0	94154,0	25148,0	3,40	>0,001	0,41

Výsledky potvrdily rozdíl mezi skupinou začínajících a končících respondentů na 0,1% hladině statistické významnosti ve faktoru *sociální přizpůsobivost* ($U = 25137,0$, $z = 3,40$, $p = 0,001$, $AUC = 0,41$) a v *celkového skóre* sebepojetí ($U = 25148,0$, $z = 3,40$, $p < 0,001$, $AUC = 0,41$). V případě celkového skóre začínající respondenti dosahovali mediánu 58, zatímco končící mediánu 56. Začínající mají 59% pravděpodobnost, že dosáhnou vyššího celkového skóre sebepojetí než končící. U faktoru sociální

přizpůsobivost, dosahuje medián obou skupin hodnoty 10 a pravděpodobnost, že začínající dosáhnou vyššího skóre ve faktoru sociální přizpůsobivost než končící, je také 59%.

Na 1% hladině statistické významnosti byl potvrzen rozdíl mezi skupinami ve faktoru *fyzický vzhled* ($U = 26320,0$, $z = 2,69$, $p = 0,007$, $AUC = 0,43$), kde začínající respondenti dosahují mediánu 10, zatímco končící respondenti mediánu 9. Začínající mají 57% pravděpodobnost, že dosáhnou vyššího skóre vy faktoru fyzický vzhled než končící.

Na 5% hladině statistické významnosti byl nalezen rozdíl mezi skupinami ve faktorech *práce a studium* ($U = 27280,5$, $z = 2,11$, $p = 0,035$, $AUC = 0,44$), *odolnost vůči úzkosti* ($U = 27218,5$, $z = 2,15$, $p = 0,031$, $AUC = 44$). Mediány obou těchto faktorů jsou pro obě skupiny 9. Začínající mají 56% pravděpodobnost, že dosáhnou vyššího skóre než končící. Rozdíl byl nalezen také ve faktoru *smysl a seberealizace* ($U = 27093,0$, $z = 2,23$, $p = 0,026$, $AUC = 0,44$). Medián začínajících byl 10 a končících 9. Začínající mají 56% pravděpodobnost, že dosáhnou vyššího skóre než končící.

Vzhledem k tomu, že se mezi sebou skupiny začínajících a končících liší ve všech faktorech kromě oblíbenosti v kolektivu a zároveň se mezi sebou liší muži a ženy ve faktorech odolnost vůči úzkosti a sociální přizpůsobivost, zjišťovali jsme, zda budou nalezeny také rozdíly mezi začínajícími a končícími ženami i začínajícími a končícími muži. K tomuto účelu byl využit Kruskalův-Wallisův H test, který prokázal, že se mezi sebou skupiny liší ve faktoru *sociální přizpůsobivost* ($H(3, N = 513) = 16,71$, $p < 0,001$), ve faktoru *odolnost vůči úzkosti* ($H(3, N = 513) = 12,74$, $p = 0,005$) a také v *celkovém skóre* sebepojetí ($H(3, N = 513) = 9,39$, $p = 0,02$).

Abychom mohli rozhodnout, které konkrétní skupiny se od sebe liší, využili jsme metodu mnohonásobného porovnání průměrného pořadí. Analýza provedená na 1% hladině statistické významnosti potvrdila, že mediány faktoru *sociální přizpůsobivost* se od sebe liší ve skupině končících mužů (medián = 10) a začínajících žen (medián = 11). Mediány škály *odolnost vůči úzkosti* se od sebe liší ve skupině končících žen (medián = 8) a začínajících mužů (medián = 9). Na 5% hladině statistické významnosti se od sebe ve faktoru odolnost vůči úzkosti liší také skupina končících žen (medián = 8) a končících mužů (medián = 9).

Vzhledem k tomu, že mezi skupinou začínajících mužů a končících mužů ani začínajících žen a končících žen není v míře sebepojetí ani jeho faktorech statisticky významný rozdíl, **nepřijímáme hypotézu H1**, že policisté začínající ZOP dosahují nižšího

celkového skóre sebepojetí v porovnání s policisty končícími ZOP. Tento předpoklad nebyl přijat na žádné ze subškál sebepojetí.

8.1.3 Sociálně žádoucí odpovídání

Subškálami dotazníku sociálně žádoucího odpovídání (BIDR-CZ) jsou sebeklamání a vytváření dobrého dojmu. Obě škály se svým tvarem blíží normálnímu rozložení. Popisné statistiky škál shrnuje tabulka 21.

Tabulka 21: *Popisné statistiky dotazníku BIDR (N = 526)*

Škála	Průměr	Medián	Min	Max	SD	Šikmost	Špičatost
Sebeklamání	93,93	93	55	134	12,58	0,196	-0,176
Vytváření dobrého dojmu	91,51	91	32	136	16,41	-0,040	0,280
Celkový skór BIDR	185,44	184	94	256	25,26	0,142	0,071

Pro zjištění míry korelace jednotlivých faktorů jsme využili test Spearmanova korelačního koeficientu. Pro vyloučení existence vlivných odlehklých hodnot byly korelované proměnné zobrazeny bodovým grafem. Provedenou analýzou jsme zjistili, že korelace mezi faktory sebeklamání a vytváření dobrého dojmu dosahuje hodnoty $r_s = 0,51$. Celkové skóre sociálně žádoucího odpovídání koreluje s faktorem sebeklamání $r_s = 0,83$ a s faktorem vytváření dobrého dojmu $r_s = 0,90$.

I v případě dotazníku BIDR jsme analyzovali rozdíly mezi pohlavími. Tabulka 22, shrnuje střední hodnoty jednotlivých faktorů vzhledem k pohlaví respondentů. Muži dosahují průměrně vyššího skóre na škále vytváření dobrého dojmu a v celkovém skóre sociálně žádoucího odpovídání, zatímco ženy dosahují průměrně vyššího skóre na škále sebeklamání. Pro potvrzení statisticky významného rozdílu mezi pohlavími byl využit Mann-Whitneyho U test (viz tabulka 23, statisticky významné rozdíly jsou označeny červeně).

Tabulka 22: *Střední hodnoty faktorů dotazníku BIDR dle pohlaví*

Škála	M muži (N=402)	M ženy (N=104)	SD muži	SD ženy	Medián muži	Medián ženy
Sebeklamání	93,13	94,49	13,37	12,39	92,50	93,00
Vytváření dobrého dojmu	98,18	89,93	15,59	16,47	98,50	91,00
Celkový skór BIDR	191,32	184,84	26,35	25,05	189,50	183,00

Tabulka 23: Mann-Whitney test rozdílů sociálně žádoucího odpovídání mezi pohlavími

Škála	Součet pořadí hodnot začínajících (N=104)	Součet pořadí hodnot končících (N=402)	U	Z	p	AUC
Sebeklamání	103408,5	24862,5	19402,5	1,13	0,259	0,46
Vytváření dobrého dojmu	95819,5	32451,5	14816,5	-4,58	>0,001	0,35
Celkový skór BIDR	98825,0	29446,0	17822,0	-2,32	0,020	0,43

Výsledky analýzy potvrdily rozdíl mezi muži a ženami na 0,1% hladině statistické významnosti ve faktoru vytváření dobrého dojmu ($U = 14816,5$, $z = -4,58$, $p < 0,001$, $AUC = 0,35$), kde muži dosahují mediánu 98,5, zatímco ženy dosahují mediánu 91. Muži mají 65% pravděpodobnost, že dosáhnou vyššího skóre vytváření dobrého dojmu než ženy.

Na 5% hladině statistické významnosti byl zjištěn rozdíl mezi pohlavími u celkového skóre sociálně žádoucího odpovídání ($U = 17822,0$, $z = -2,32$, $p = 0,020$, $AUC = 0,43$), přičemž muži dosahují mediánu 189,5 a ženy mediánu 183. Muži mají 57% pravděpodobnost, že dosáhnou vyššího celkového skóre sociálně žádoucího odpovídání než ženy.

Další analýzou jsme testovali, zda se míra sociálně žádoucího odpovídání liší mezi skupinou respondentů začínajících ZOP a končících ZOP. Tabulka 24 shrnuje střední hodnoty jednotlivých faktorů sociálně žádoucího odpovídání pro dané skupiny. V obou faktorech i v celkovém skóre dosahují vyšších průměrných hodnot začínající. K účelu ověření statistické významnosti rozdílů využíváme Mann-Whitneyho U test (viz tabulka 25, statisticky významné rozdíly jsou označeny červeně).

Tabulka 24: Střední hodnoty faktorů dotazníku BIDR dle skupiny

Škála	M začínající (N=163)	M končící (N=363)	SD zač.	SD konč.	Medián zač.	Medián konč.
Sebeklamání	96,52	92,76	11,47	12,89	96,00	92,00
Vytváření dobrého dojmu	96,19	89,40	15,70	16,31	96,00	89,00
Celkový skór BIDR	192,71	182,17	23,64	25,31	190,00	180,00

Tabulka 25: Mann-Whitney test rozdílů sociálně žádoucího odpovídání mezi skupinami

Škála	Součet pořadí hodnot začínajících (N=163)	Součet pořadí hodnot končících (N=363)	U	Z	p	AUC
Sebeklamání	48341,0	90260,0	24194,0	3,34	>0,001	0,41
Vytváření dobrého dojmu	50088,0	88513,0	22447,0	4,43	>0,001	0,38
Celkový skór BIDR	50330,5	88270,5	22204,5	4,58	>0,001	0,38

Výsledky potvrdily rozdíl mezi skupinou začínajících a končících policistů na 0,1% hladině statistické významnosti, a to ve faktorech *sebeklamání* ($U = 24194,0$, $z = 3,34$, $p < 0,001$, $AUC = 0,41$) i *vytváření dobrého dojmu* ($U = 22447,0$, $z = 4,43$, $p < 0,001$, $AUC = 0,38$). Stejně tak byl nalezen rozdíl mezi skupinami v *celkovém skóre* sociálně žádoucího odpovídání ($U = 22204,5$, $z = 4,58$, $p < 0,001$, $AUC = 0,38$). Ve všech případech dosahovali vyššího skóre začínající policisté. V případě *sebeklamání* je medián začínajících 96, zatímco končících 92. Začínající mají 59% pravděpodobnost, že ve faktoru *sebeklamání* dosáhnou vyššího skóre než končící. Ve vytváření dobrého dojmu dosahují začínající mediánu 96, končící mediánu 89. V celkovém skóre mají začínající medián 190 a končící medián 180. V případě faktoru vytváření dobrého dojmu i celkového skóre mají začínající 62% pravděpodobnost, že dosáhnou vyššího skóre než končící.

Vzhledem k tomu, že se mezi sebou skupiny začínajících a končících liší ve faktoru vytváření dobrého dojmu i v celkovém skóre, ve kterém se zároveň mezi sebou liší muži a ženy, zjišťovali jsme, zda budou nalezeny také rozdíly mezi začínajícími a končícími ženami i začínajícími a končícími muži. K tomuto účelu jsme použili Kruskalův-Wallisův H test. Shrnutí středních hodnot skupin ukazuje tabulka 26.

Tabulka 26: *Střední hodnoty skupin začínajících a končících mužů a žen*

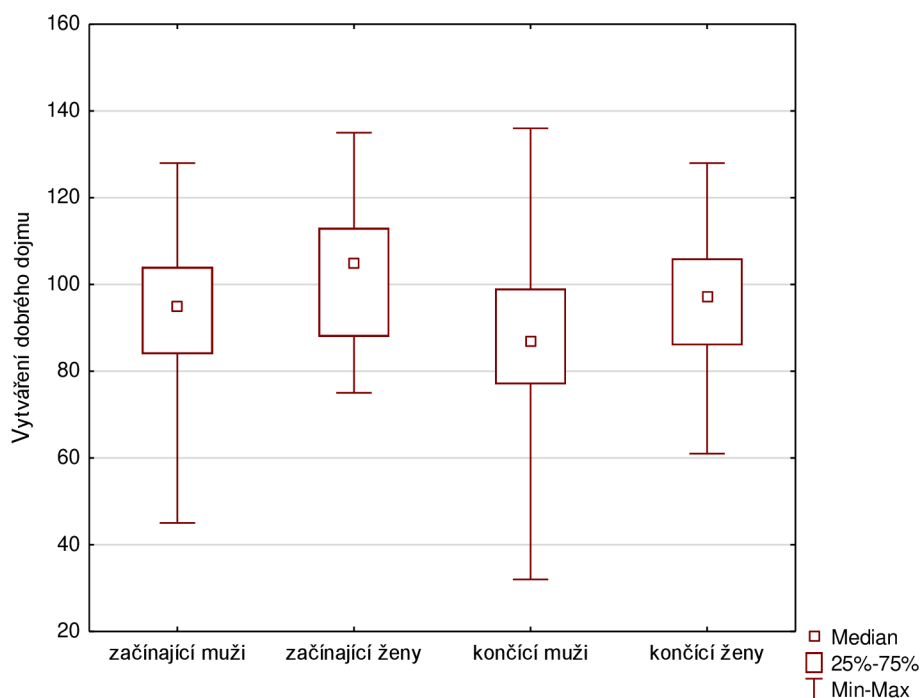
Škála	N	Medián sebeklamání	Medián vytváření dobrého dojmu	Medián celkové skóre BIDR
Začínající muži	135	95	95	189
Končící muži	267	92	87	179
Začínající ženy	27	96	105	201
Končící ženy	77	89	97	186

Výsledky analýzy prokázaly, že v *celkovém skóre* sociálně žádoucího odpovídání se mezi sebou skupiny liší ($H(3, N = 506) = 25,99$, $p < 0,001$). Stejně tak ve faktoru *sebeklamání* ($H(3, N = 506) = 11,80$, $p < 0,008$) i *vytváření dobrého dojmu* ($H(3, N = 506) = 42,50$, $p < 0,001$).

Abychom mohli rozhodnout, které konkrétní skupiny se od sebe liší, využili jsme metodu mnohonásobného porovnání průměrného pořadí. Rozdíly mediánů skupin jsou shrnuty v tabulkách 27, 28 a 29. Statisticky významné rozdíly jsou označeny červeně. Střední hodnoty faktoru vytváření dobrého dojmu zobrazuje graf 4.

Tabulka 27: Rozdíly mediánů mezi skupinami pro faktor vytváření dobrého dojmu

Skupina	Začínající muži	Začínající ženy	Končící muži
Začínající muži	-		
Začínající ženy	10	-	
Končící muži	-8	-18	-
Končící ženy	2	-8	10

Graf 4: Grafické znázornění rozdílů středních hodnot skupin pro faktor vytváření dobrého dojmu**Tabulka 28:** Rozdíly mediánů mezi skupinami pro faktor sebeklamání

Skupina	Začínající muži	Začínající ženy	Končící muži
Začínající muži	-		
Začínající ženy	1	-	
Končící muži	-3	-4	-
Končící ženy	-6	-7	-3

Tabulka 29: Rozdíly mediánů mezi skupinami pro celkové skóre BIDR

Skupina	Začínající muži	Začínající ženy	Končící muži
Začínající muži	-		
Začínající ženy	12	-	
Končící muži	-10	-22	-
Končící ženy	-3	-15	7

Analýza provedená na 0,1% hladině statistické významnosti potvrdila, že pro faktor *vytváření dobrého dojmu* se od sebe mediány liší ve skupině začínajících mužů (medián = 95) a končících mužů (medián = 87; tabulka 27, graf 4). Stejně tak se i pro *celkové*

skóre od sebe liší skupina začínajících mužů (medián = 189) a končících mužů (medián = 179). Skupina začínajících a končících žen se od sebe neliší v celkovém skóre ani v žádném z faktorů. Statisticky významné rozdíly byly nalezeny také u skupiny končících mužů a začínajících žen, a to jak ve faktoru vytváření dobrého dojmu (tabulka 27), tak i v celkovém skóre (tabulka 29). Dále byl ve faktoru vytváření dobrého dojmu nalezen statisticky významný rozdíl u skupiny končících mužů a končících žen (tabulka 27). Na 5% hladině statistické významnosti byl ve faktoru sebeklamání nalezen rozdíl mezi skupinou začínajících mužů a končících žen (tabulka 28).

Na základě těchto výsledků **přijímáme hypotézu H2**, že policisté začínající ZOP dosahují vyššího skóre na škále vytváření dobrého dojmu v porovnání s policisty končícími ZOP. Tato hypotéza je však platná pouze pro policisty mužského pohlaví. U policistek nebyl prokázán statisticky významný rozdíl mezi skupinou začínajících a končících. Dále **nepřijímáme hypotézu H3**, že policisté začínající ZOP dosahují nižšího skóre na škále sebeklamání v porovnání s policisty končícími ZOP.

8.1.4 Vztahy mezi proměnnými

V rámci této části analýzy hledáme vzájemné vztahy mezi proměnnými, kterými jsou osobnostní rysy, sebepojetí a sociálně žádoucí odpovídání. Pro tento účel volíme Spearmanův korelační koeficient, který odpovídá Pearsonovu korelačnímu koeficientu aplikovanému na hodnoty převedené na pořadí. Jedná se tedy o neparametrickou statistickou metodu. Proměnné byly korelovány na 0,1% hladině statistické významnosti ($\alpha = 0,001$). Tabulka 30 zobrazuje korelace osobnostních rysů a sebepojetí včetně všech faktorů. Statisticky významné korelace jsou označeny červeně.

Tabulka 30: Korelace faktorů DOS-18 a BFI 10

Škála	Extraverze	Svědomitost	Přívětivost	Otevřenost	Neuroticismus
Sociální přizpůsobivost	0,12	0,25	0,24	0,03	-0,19
Práce a studium	0,07	0,30	0,01	0,03	-0,17
Fyzický vzhled	0,16	0,15	0,11	-0,01	-0,24
Odolnost vůči úzkosti	0,17	0,11	0,14	-0,04	-0,59
Oblíbenost v kolektivu	0,29	0,16	0,12	-0,01	-0,21
Smysl a seberealizace	0,17	0,29	0,13	0,11	-0,23
Celkový skór DOS-18	0,26	0,30	0,20	0,01	-0,44

Středně silný negativní vztah byl nalezen mezi *neuroticismem* a *odolností vůči úzkosti* ($r_s = -0,59$) a mezi *neuroticismem* a *celkovým sebepojetím* ($r_s = -0,44$).

V obou případech byl vztah mezi těmito proměnnými potvrzen u obou pohlaví (tabulka 31) a v obou případech byla vyšší korelace nalezena u skupiny žen. Vztah mezi výše zmíněnými proměnnými byl nalezen také u obou skupin začínajících i končících policistů (tabulka 31). Přičemž mírně vyšší korelace byla nalezena u skupiny končících. Lze tedy říci, že pro náš výzkumný soubor platí, že čím více jsou lidé neurotičtí, tím nižší mají sebepojetí a jsou méně odolní vůči úzkosti.

Tabulka 31: Korelace faktorů DOS-18 a neuroticismu pro všechny skupiny

Škála	Neuroticismus			
	muži	ženy	začínající	končící
Sociální přizpůsobivost	-0,19	-0,31	-0,10	-0,22
Práce a studium	-0,19	-0,17	-0,11	-0,20
Fyzický vzhled	-0,23	-0,31	-0,21	-0,24
Odolnost vůči úzkosti	-0,59	-0,64	-0,58	-0,60
Oblíbenost v kolektivu	-0,18	-0,29	-0,18	-0,21
Smysl a seberealizace	-0,25	-0,20	-0,37	-0,15
Celkový skóre DOS-18	-0,43	-0,50	-0,40	-0,44

Tabulka 32 zobrazuje korelace osobnostních rysů a sociálně žádoucího odpovídání včetně všech faktorů. Statisticky významné korelace jsou označeny červeně.

Tabulka 32: Korelace faktorů BIDR a BFI 10

Škála	Extraverze	Svědomitost	Prívětivost	Otevřenost	Neuroticismus
Sebeklamání	0,14	0,31	0,11	0,00	-0,41
Vytváření dobrého dojmu	0,05	0,41	0,18	0,01	-0,13
Celkový skóre BIDR	0,10	0,42	0,17	0,01	-0,27

Středně silný pozitivní vztah byl nalezen mezi *svědomitostí* a *celkovým skórem* sociálně žádoucího odpovídání ($r_s = 0,42$). Velmi podobně korelovala *svědomitost* také s faktorem *vytváření dobrého dojmu* ($r_s = 0,41$). Můžeme tedy říci, že čím více je člověk svědomitý, tím více se snaží působit dobrým dojmem a celkově má větší tendence k sociálně žádoucímu odpovídání. Středně silná záporná korelace je mezi *neuroticismem* a faktorem *sebeklamání* ($r_s = -0,41$). Slabá záporná korelace byla prokázána také mezi *neuroticismem* a *celkovým skórem* sociálně žádoucího odpovídání ($r_s = -0,27$). Tyto vztahy byly potvrzeny u obou pohlaví a také u obou skupin policistů začínajících i končících ZOP (viz tabulka 33). Vyšších korelací proměnných dosahují ve všech případech ženy a začínající. Lze tedy říci, že pro náš výzkumný soubor platí, že čím více jsou lidé neurotičtí, tím méně se dopouštějí sebeklamání a sociálně žádoucího odpovídání obecně. U žen je navíc patrná středně silná korelace mezi neuroticismem a vytváření dobrého dojmu ($r_s = -0,36$).

Tabulka 33: Korelace faktorů BIDR a neuroticismu pro všechny skupiny

Škála	Neuroticismus			
	muži	ženy	začínající	končící
Sebeklamání	-0,41	-0,45	-0,43	-0,39
Vytváření dobrého dojmu	-0,17	-0,36	-0,25	-0,05
Celkový skór BIDR	-0,29	-0,44	-0,35	-0,22

Na základě těchto zjištění **přijímáme hypotézu H7**, že existuje negativní vztah mezi sociálně žádoucím odpovídáním a neuroticismem. Statisticky významný negativní vztah s neuroticismem byl nalezen také pro faktor sebeklamání.

Tabulka 34 zobrazuje korelace sebekojetí a vytváření dobrého dojmu včetně všech faktorů. Statisticky významné korelace jsou označeny červeně.

Tabulka 34: Korelace faktorů DOS-18 a BIDR

Škála	Sebeklamání	Vytváření dobrého dojmu	Celkový skór BIDR
Sociální přizpůsobivost	0,34	0,30	0,36
Práce a studium	0,34	0,20	0,29
Fyzický vzhled	0,31	0,13	0,23
Odolnost vůči úzkosti	0,48	0,24	0,39
Oblíbenost v kolektivu	0,29	0,16	0,25
Smysl a seberealizace	0,36	0,23	0,32
Celkový skór DOS-18	0,55	0,31	0,46

Středně silný pozitivní vztah byl nalezen mezi *celkovým skórem sebekojetí* a faktorem *sebeklamání* ($r_s = 0,55$). Tento vztah značí, že čím vyšší má člověk sebekojetí, tím více se dopouští sebeklamání. Výrazného vztahu se sebeklamáním dosahuje také faktor odolnost vůči úzkosti ($r_s = 0,48$). Čím více se tedy lidé v našem souboru považují za odolné, tím více u nich dochází k sebeklamání. Středně silná statisticky významná korelace je také mezi *celkovými skóry DOS-18 a BIDR* ($r_s = 0,46$). Můžeme tedy říci, že obecně čím vyšší mají respondenti sebekojetí, tím více se dopouštějí sociálně žádoucího odpovídání.

Vzhledem k tomu, že se náš výběrový soubor skládá z obou pohlaví a zároveň jsou v něm zahrnutí jak začínající, tak i končící respondenti, testovali jsme také korelace proměnných pro různé skupiny. Srovnáváme tedy hodnotu Spearmanova korelačního koeficientu ve skupině mužů a žen i ve skupině začínajících a končících. V tabulce 35 můžeme vidět korelace dotazníku sebekojetí a dotazníku sociálně žádoucího odpovídání včetně všech faktorů, a to zvláště pro muže a ženy. Statisticky významné korelace jsou označeny červeně.

Tabulka 35: Korelace faktorů DOS-18 a BIDR pro muže a ženy

Škála	Sebeklamání		Vytváření dobrého dojmu		Celkový skór BIDR	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
Sociální přizpůsobivost	0,31	0,46	0,29	0,35	0,33	0,44
Práce a studium	0,32	0,39	0,17	0,31	0,25	0,39
Fyzický vzhled	0,29	0,46	0,11	0,20	0,20	0,34
Odolnost vůči úzkosti	0,49	0,48	0,24	0,38	0,39	0,47
Oblíbenost v kolektivu	0,26	0,37	0,20	0,12	0,26	0,26
Smysl a seberealizace	0,36	0,30	0,23	0,23	0,32	0,29
Celkový skór DOS-18	0,52	0,63	0,30	0,39	0,44	0,55

Je patrné, že u žen korelují faktory celkového sebepojetí a sociálně žádoucího odpovídání silněji, než je tomu u mužů.

Tabulka 36 popisuje korelace dotazníku sebepojetí a dotazníku sociálně žádoucího odpovídání včetně všech faktorů, a to zvlášť pro policisty začínající a končící ZOP. Statisticky významné korelace jsou označeny červeně.

Tabulka 36: Korelace faktorů DOS-18 a BIDR pro začínající a končící

Škála	Sebeklamání		Vytváření dobrého dojmu		Celkový skór BIDR	
	začínající	končící	začínající	končící	začínající	končící
Sociální přizpůsobivost	0,31	0,34	0,21	0,32	0,28	0,38
Práce a studium	0,36	0,31	0,17	0,19	0,28	0,28
Fyzický vzhled	0,27	0,31	0,15	0,09	0,22	0,20
Odolnost vůči úzkosti	0,51	0,45	0,33	0,18	0,47	0,34
Oblíbenost v kolektivu	0,26	0,29	0,15	0,15	0,23	0,24
Smysl a seberealizace	0,41	0,33	0,27	0,20	0,38	0,28
Celkový skór DOS-18	0,55	0,53	0,34	0,27	0,49	0,43

Celkové sebepojetí má silnější vztah se sociálně žádoucím odpovídáním (i oběma jeho faktory) u policistů, kteří začínají ZOP v porovnání s policisty končícími ZOP.

Pozitivní vztah je přítomný u obou pohlaví i u skupiny policistů začínajících i končících ZOP. Na základě těchto zjištění (viz tabulka 34) **přijímáme hypotézu H5**, že existuje pozitivní vztah mezi sebepojetím a vytvářením dobrého dojmu u policistů v ZOP ($r = 0,31$, $p < 0,001$). Stejně tak **přijímáme hypotézu H6**, že existuje pozitivní vztah mezi sebepojetím a sebeklamáním u policistů v ZOP ($r = 0,55$, $p < 0,001$).

8.1.5 Porovnání s populací

V následující části se budeme věnovat porovnávání rozdílů vybraných proměnných u našich respondentů oproti běžné populaci. Vzhledem k tomu, že normy jsou vytvořeny

pouze pro dotazník DOS-18 a BIDR-CZ, budeme porovnávat naši výběrovou populaci s běžnou populací v proměnných sebepojetí a sociálně žádoucí odpovídání.

Normy dotazníku sebepojetí byly vytvořeny na základě standardizačního souboru (dále populace) čítajícího 3 246 lidí (Dolejš et al., 2021). Pro porovnání uvádíme popisné statistiky (viz tabulka 37) zjišťované u našeho výzkumného souboru policistů v ZOP a populace.

Tabulka 37: Popisné statistiky dotazníku DOS-18 pro policisty v ZOP a populaci

Škála	Skupina	N	M	Medián	Min	Max	SD	Šikmost	Špičatost
Sociální přizpůsobivost	policisté	537	10,17	10	5	12	1,29	-0,569	0,694
	norma	3246	9,27	9	3	12	1,44	-0,187	0,541
Práce a studium	policisté	537	9,44	9	6	12	1,06	0,592	1,475
	norma	3246	9,13	9	3	12	1,26	-0,187	2,399
Fyzický vzhled	policisté	537	9,30	9	3	12	1,66	-0,724	1,059
	norma	3246	7,97	8	3	12	1,88	-0,461	0,038
Odolnost vůči úzkosti	policisté	537	8,62	9	4	12	1,70	-0,104	-0,307
	norma	3246	7,12	7	3	12	1,96	-0,058	-0,204
Oblíbenost v kolektivu	policisté	537	10,00	10	3	12	1,44	-0,634	1,355
	norma	3246	8,98	9	3	12	1,69	-0,482	1,027
Smysl a seberealizace	policisté	537	9,72	10	3	12	1,43	-0,653	1,721
	norma	3246	8,73	9	3	12	1,70	-0,574	0,904
Celkový skóre DOS-18	policisté	537	57,24	57	33	72	5,53	-0,204	1,000
	norma	3246	51,18	52	18	72	6,74	-0,317	1,169

Pro porovnání toho, zda se míra sebepojetí liší u našeho výzkumného souboru policistů oproti populaci, využíváme Mann-Whitneyho U test (viz tabulka 38, statisticky významné rozdíly jsou označeny červeně).

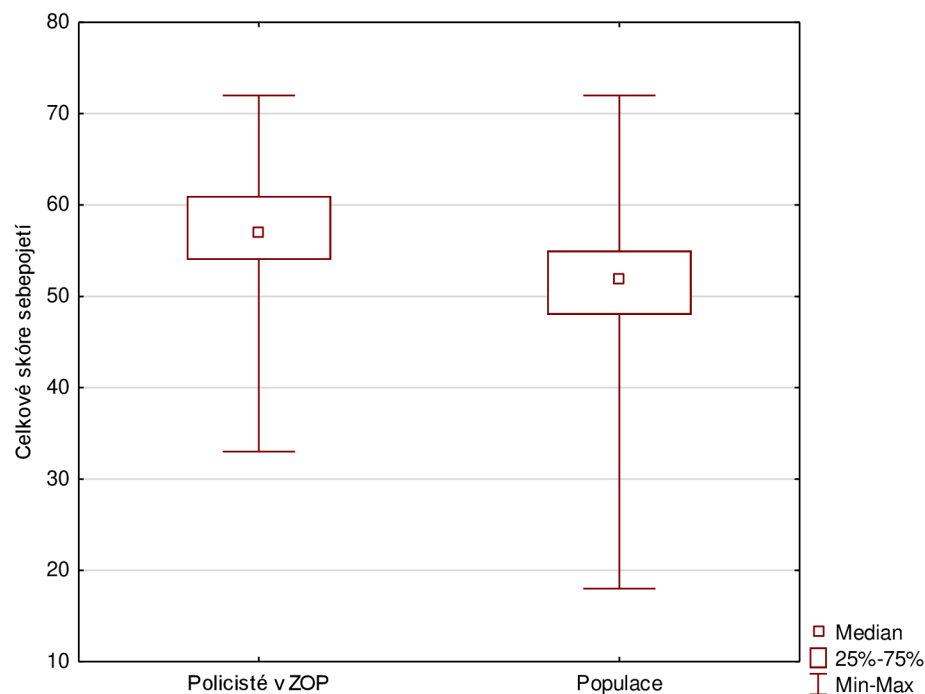
Tabulka 38: Mann-Whitney test rozdílů sebepojetí mezi policisty v ZOP a populaci

Škála	Součet pořadí hodnot policistů v ZOP (N=537)	Součet pořadí hodnot populace (N=3246)	U	Z	p	AUC
Sociální přizpůsobivost	1336269,0	5821168,0	551286,5	13,66	>0,001	0,32
Práce a studium	1138433,0	6019004,0	749122,5	5,22	>0,001	0,43
Fyzický vzhled	1374058,0	5783378,0	513497,0	15,27	>0,001	0,29
Odolnost vůči úzkosti	1390737,0	5766700,0	496818,5	15,98	>0,001	0,29
Oblíbenost v kolektivu	1337722,0	5819715,0	549833,5	13,72	>0,001	0,32
Smysl a seberealizace	1320533,0	5836903,0	567022,0	12,99	>0,001	0,33
Celkový skóre DOS-18	1488447,0	5668989,0	399108,0	20,15	>0,001	0,23

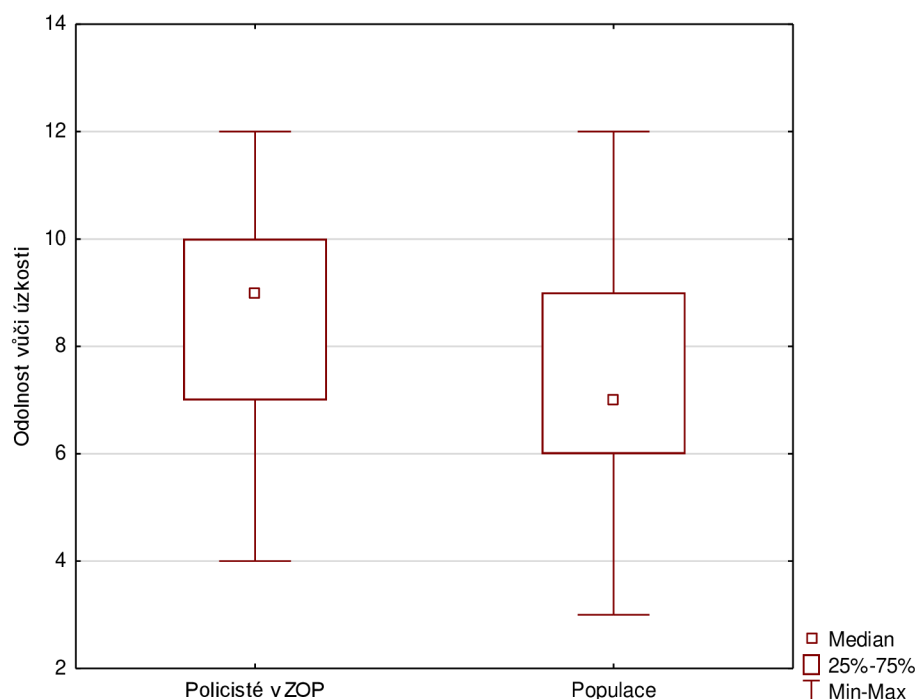
Výsledky potvrdily rozdíl na 0,1% hladině statistické významnosti mezi skupinou policistů v ZOP a populací v celkovém sebepojetí i ve všech faktorech. V celkovém skóre (U = 399108,0, z = 20,15, p < 0,001, AUC = 0,23) dosahují policisté v ZOP mediánu 57,

zatímco populace mediánu 52 (viz graf 5). Policisté v ZOP mají 77% pravděpodobnost, že dosáhnou vyššího skóre sebepojetí než osoby z běžné populace. Největší rozdíl mediánů pozorujeme v případě faktoru *odolnost vůči úzkosti* ($U = 496818,5$, $z = 15,98$, $p < 0,001$, $AUC = 0,29$), kde policisté v ZOP dosahují mediánu 9 a populace mediánu 7 (viz graf 6). Policisté v ZOP mají 71% pravděpodobnost, že dosáhnou vyššího skóre ve faktoru odolnost vůči úzkosti než osoby z běžné populace. Policisté dosahují vyššího skóre než populace i ve všech dalších faktorech (viz tabulka 38). Na základě těchto zjištění **přijímáme hypotézu H8**, že policisté dosahují vyššího celkového skóre sebepojetí v porovnání s běžnou populací.

Graf 5: Grafické znázornění rozdílů středních hodnot policistů v ZOP a populace pro celkové skóre sebepojetí

Graf 6: Grafické znázornění rozdílů středních hodnot policistů v ZOP a populace pro faktor odolnost vůči úzkosti

Normy dotazníku sociálně žádoucího odpovídání byly pro českou populaci vytvořeny na základě standardizačního souboru (dále populace) čítajícího 150 lidí (Preiss & Mačudová, 2013). Pro porovnání uvádíme popisné statistiky (viz tabulka 39) populace a našeho výzkumného souboru policistů v ZOP.

Tabulka 39: Popisné statistiky dotazníku BIDR pro policisty v ZOP a populaci

Škála	Skupina	N	M	Medián	Min	Max	SD	Šikmost	Špičatost
Sebeklamání	policisté	526	93,9	93	55	134	12,58	0,196	-0,176
	norma	150	80,2	80,5	42	111	12,4	-0,044	0,030
Vytváření dobrého dojmu	policisté	526	91,5	91	32	136	16,41	-0,040	0,280
	norma	150	82,2	80	38	124	18,0	0,138	-0,426
Celkový skóre BIDR	policisté	526	185,4	184	94	256	25,26	0,142	0,071
	norma	150	163,0	159	105	212	23,1	-0,024	-0,442

Pro porovnání našeho výzkumného souboru policistů v ZOP s normou populace využíváme **jednovýběrový znaménkový test**, který je neparametrickou obdobou jednovýběrového t-testu.

Analýza potvrdila rozdíl na 0,1% hladině statistické významnosti mezi běžnou populací a naším výzkumným souborem policistů ve faktoru *sebeklamání* ($z = 16,44$, $p < 0,001$), kde medián policistů je 93 a medián populace je 80,5. Dále ve faktoru *vytváření*

dobrého dojmu ($z = 12,09$, $p < 0,001$), kde policisté dosahují mediánu 91 a populace mediánu 80. Rozdíl byl potvrzen také v *celkovém skóre* sociálně žádoucího odpovídání ($z = 16,45$, $p < 0,001$), kde medián policistů je 184 a medián populace je 159. Na základě těchto zjištění **přijímáme hypotézu H9**, že policisté v ZOP dosahují statisticky významného vyššího skóre na škále sebeklamání v porovnání s běžnou populací. Také **přijímáme hypotézu H10**, že policisté v ZOP dosahují statisticky významného vyššího skóre na škále vytváření dobrého dojmu v porovnání s běžnou populací.

8.1.6 K platnosti hypotéz

Přestože jsme se k platnosti hypotéz vyjadřovali již v textu, vzhledem k většímu množství zkoumaných hypotéz, uvádíme, pro lepší orientaci, přehledovou tabulku (viz tabulka 40).

Tabulka 40: *Přehled přijatých a nepřijatých hypotéz*

Hypotéza	Odkaz k výsledkům statistiky	Přijata / nepřijata
H1: Policisté začínající ZOP dosahují nižšího celkového skóre sebepojetí v porovnání s policisty končícími ZOP.	Tabulka 20	Nepřijata
H2: Policisté začínající ZOP dosahují vyššího skóre na škále vytváření dobrého dojmu v porovnání s policisty končícími ZOP.	Tabulka 27	Přijata
H3: Policisté začínající ZOP dosahují nižšího skóre na škále sebeklamání v porovnání s policisty končícími ZOP.	Tabulka 28	Nepřijata
H4: Policisté začínající ZOP dosahují nižšího skóre na škále neuroticismu v porovnání s policisty končícími ZOP.	Tabulka 14	Nepřijata
H5: Existuje pozitivní vztah mezi sebepojetím a vytvářením dobrého dojmu u policistů v ZOP.	Tabulka 34	Přijata
H6: Existuje pozitivní vztah mezi sebepojetím a sebeklamáním u policistů v ZOP.	Tabulka 34	Přijata
H7: Existuje negativní vztah mezi sociálně žádoucím odpovídáním a neuroticismem u policistů v ZOP.	Tabulka 32	Přijata
H8: Policisté dosahují vyššího celkového skóre sebepojetí v porovnání s běžnou populací.	Tabulka 38	Přijata
H9: Policisté dosahují vyššího skóre na škále vytváření dobrého dojmu v porovnání s běžnou populací.	Tabulka 39	Přijata
H10: Policisté dosahují vyššího skóre na škále sebeklamání v porovnání s běžnou populací.	Tabulka 39	Přijata

9 DISKUZE

Cílem našeho výzkumu bylo jednak posoudit rozdíly ve vybraných proměnných (osobnostních rysech, sebepojetí a sociálně žádoucím odpovídání) mezi skupinou policistů začínajících ZOP a policistů končících ZOP, dále pak zmapovat vztahy mezi vybranými proměnnými a v neposlední řadě posoudit rozdíly mezi zkoumanou populací oproti běžné populaci. Pro lepší přehlednost dělíme diskusi na podkapitoly, z nichž každá je zasvěcená jedné z výše zmíněných oblastí.

9.1 Porovnání policistů na začátku a na konci ZOP

Prvním a hlavním cílem diplomové práce bylo zjistit, zda jsou ve vybraných proměnných rozdíly mezi skupinami policistů v ZOP. **Sebepojetí** bylo zjišťováno dotazníkem DOS-18 (Dolejš et al., 2021). Na základě statistických analýz bylo zjištěno, že z hlediska pohlaví respondentů, existuje statisticky významný rozdíl mezi **muži a ženami** ve faktoru *odolnost vůči úzkosti a sociální přizpůsobivost*. Muži se dle našich výsledků vnímají jako odolnější vůči úzkosti než ženy. Naopak ženy se vnímají jako více sociálně přizpůsobivé. V celkovém sebepojetí nebyl mezi pohlavími nalezen rozdíl, což podporuje tvrzení, že mezi muži a ženami existují pouze malé rozdíly v souvislosti se sebepojetím (Chui & Wong, 2015; Janošová, 2008). Podle mnoha výzkumů (Dolejš et al., 2021; Young & Mroczek, 2003; Blatný & Osecká, 1998; Watson & Clark, 1992) je důvodem proč muži vykazují o něco vyšší sebepojetí než ženy, vyšší hladina negativní emocionality u žen. Toto tvrzení podporují i naše výsledky, ve kterých byl nalezen silnější negativní vztah mezi *neuroticismem* a *sebepojetím* u žen ($r_s = -0,50$, $p < 0,001$) oproti mužům ($r_s = -0,43$, $p < 0,001$).

Dále jsme se zaměřili na porovnání skupiny policistů **začínajících ZOP** a policistů **končících ZOP**. Výsledky potvrdily statisticky významný rozdíl mezi skupinami jednak v *celkovém skóre* sebepojetí a dále pak ve faktorech *sociální přizpůsobivost, fyzický vzhled, práce a studium, odolnost vůči úzkosti a smysl a seberealizace*. Rozdíl byl tedy nalezen ve všech faktorech vyjma faktoru oblíbenost v kolektivu. Vyšších skóre dosahovali ve všech faktorech policisté začínající ZOP. Nicméně další analýza neprokázala statisticky významný rozdíl mezi skupinami rozdělenými současně podle fáze ZOP a pohlaví (mezi začínajícími

muži a končícími muži ani mezi začínajícími ženami a končícími ženami). Rozdíl byl prokázán pouze mezi skupinami začínajících a končících s odlišným pohlavím. Nemůžeme tedy tvrdit, že nalezené rozdíly souvisejí s tím, zda policisté začínají nebo končí ZOP. Kvůli tomuto zjištění nemohla být přijata hypotéza H1, že policisté začínající ZOP dosahují statisticky významného nižšího celkového skóre sebepojetí v porovnání s policisty končícími ZOP. V našem výzkumném souboru **nebyl nalezen rozdíl v sebepojetí mezi policisty začínajícími ZOP a policisty končícími ZOP**. Tento závěr je platný také pro jednotlivé faktory sebepojetí. Silnějším prediktorem sebepojetí se tedy zdá být pohlaví. Nasvědčují tomu i rozdíly ve faktoru odolnost vůči úzkosti, kde skupiny začínajících i končících dosahovaly mediánu 10, zatímco muži dosahovali mediánu 9 a ženy mediánu 8. Muži tedy skórovali výše. Podobné jsou i rozdíly ve faktoru sociální přizpůsobivost, kdy skupiny začínajících i končících dosahovaly obě mediánu 9, zatímco muži dosahovali mediánu 10 a ženy mediánu 11. V tomto případě skórovaly výše ženy. Rozdíly mezi 4 skupinami rozdělenými současně podle fáze ZOP a pohlaví byly nalezeny pouze ve faktorech, ve kterých byly nalezeny signifikantní rozdíly mezi pohlavími. Zvažujeme však také vliv nevyrovnanosti skupin. Zatímco ve skupině končících mužů bylo 269 respondentů, ve skupině začínajících žen pouze 28 respondentek. Pro přesnější výsledky by tedy bylo vhodné rozšířit výzkumný soubor o více žen a zároveň i více policistů začínajících ZOP.

Zdá se tedy, že doba strávená v ZOP, v rámci které policisté získali informace i zkušenosti a měli prostor se identifikovat s policejní složkou, nemá na sebepojetí výrazný vliv. Náš předpoklad nižšího sebepojetí na začátku ZOP byl založen především na očekávané vyšší míře stresu, pramenící z nové a neznámé situace, která může být zároveň příčinou nižšího sebepojetí policistů (Lester, 1986). Nezvažovali jsme však fakt, že výrazně zvýšenou míru prožívaného stresu mohou mít i policisté na konci ZOP, a to z důvodu závěrečné zkoušky, která je v brzké době čeká. Tento faktor mohl mít vliv na získaná data především u poslední testované skupiny, kterou byla skupina končících respondentů v Praze. Tento sběr byl uskutečněn ve dvou po sobě jdoucích dnech, přičemž současně probíhaly závěrečné zkoušky. První den byla testovaná skupina policistů, kterou následující den čekaly zkoušky. Druhý den pak skupina policistů, kteří měli již po zkouškách. Nevole k vyplňování výzkumných dotazníků se promítla do kvality především u skupiny po zkouškách. V závěru bylo nutné vyřadit velké množství nevyplněných nebo špatně vyplněných dotazníků. Výpovědi zároveň mohly být ovlivněny úspěchem či neúspěchem u proběhnuté závěrečné

zkoušky. Pro budoucí sběr dat by tedy bylo vhodné zvažovat i tyto faktory a vybírat datum sběru, které pro respondenty nebude zatíženo zvýšeným stresem či jinými zásadními faktory.

Tendence k **sociálně žádoucímu odpovídání** byly zjišťovány pomocí dotazníku BIDR-CZ (Preiss & Mačudová, 2013). Na základě analýz bylo zjištěno, že z hlediska pohlaví existuje statisticky významný rozdíl mezi **muži a ženami** v *celkovém skóre* sociálně žádoucího odpovídání a ve faktoru *vytváření dobrého dojmu*, přičemž muži dosahovali v obou případech vyšších skóre. Nápadný byl rozdíl mezi pohlavími ve faktoru vytváření dobrého dojmu, podle kterého mají muži 65% pravděpodobnost, že dosáhnou vyššího skóre než ženy. Je tedy patrné, že muži z našeho souboru se častěji snaží prezentovat sebe sama v lepším světle, což odpovídá výsledkům metaanalýzy Onese a Viswesvarana (1998), kteří došli k závěrům, že při měřeních sociální desirability obecně skórují o něco výše muži. Naše výsledky nicméně odporují novější studii (Lalwani et al., 2023), která potvrdila, že muži se v porovnání se ženami častěji dopouštějí sebeklamání, zatímco ženy se zase častěji dopouštějí vytváření dobrého dojmu. Zároveň odporují i původnímu závěru Paulhuse (1988), že muži skórují na škále vytváření dobrého dojmu níže, zatímco na škále sebeklamání skórují výše než ženy. Podle něj mají muži vyšší potřebu zachovat si tvář zejména před sebou samými, zatímco pro ženy je důležitější působit dobře na ostatní. Pokládáme si tedy otázku, proč v našem výzkumném souboru dosahují vyššího skóre vytváření dobrého dojmu muži. Roli by zde mohla hrát prestiž policejní profese a potřeba působit jako „správný“ policista. Vzhledem k tomu, že prototypem policisty je v očích společnosti stále silný muž, ženy možná cítí, že se do takové pozice stylizovat nedokážou a nemají tedy potřebu upravovat pohled na sebe sama.

Při porovnávání skupin policistů **začínajících** a **končících** ZOP jsme dospěli k závěrům, že existují statisticky významné rozdíly mezi začínajícími a končícími v *celkovém skóre* sociálně žádoucího odpovídání i v obou faktorech (*sebeklamání* a *vytváření sociálně žádoucího dojmu*). Ve všech případech dosahovali vyššího skóre začínající policisté. Další analýza byla uskutečněna na skupinách rozdělených současně podle fáze ZOP a pohlaví. Byl potvrzen statisticky významný rozdíl u mužů začínajících ZOP a mužů končících ZOP, a to ve faktoru *vytváření dobrého dojmu* i v *celkovém skóre* sociálně žádoucího odpovídání. Můžeme tedy říci, že začínající muži mají vyšší tendence k sociálně žádoucímu odpovídání v porovnání s končícími muži, přičemž pozitivní prezentace sebe sama je záměrná. Přijali jsme tedy hypotézu H2, že **policisté začínající ZOP dosahují vyššího skóre na škále vytváření dobrého dojmu v porovnání s policisty**

končícími ZOP. Tato hypotéza je však platná pouze pro policisty mužského pohlaví. U policistek nebyl prokázán statisticky významný rozdíl mezi skupinou začínajících a končících. Podle Paulhuse (1984) je vytváření dobrého dojmu ovlivněno spíše situačními faktory. Záměrné zkreslování vlastních odpovědí u začínajících policistů tak pravděpodobně souvisí s novou situací a potřebou být sociálně přijímaný. Snaha vytvářet lepší dojem je v této situaci projevem konformního postoje, přičemž se začínající policisté snaží přizpůsobit výpovědi tomu, o čem se domnívají, že je správné a žádoucí. U policistů končících ZOP už tyto tendence nejsou tak výrazné a vlivem sžití s novou situací už pravděpodobně nemají takovou potřebu působit lépe, než tomu ve skutečnosti je. Dále jsme nepřijali hypotézu H3, že policisté začínající ZOP dosahují statisticky významně nižšího skóre na škále sebeklamání v porovnání s policisty končícími ZOP. V našem výzkumném souboru **nebyl nalezen rozdíl v míře sebeklamání mezi policisty začínajícími ZOP a policisty končícími ZOP.** Důvodem, proč nebyl mezi skupinou začínajících a končících nalezen rozdíl, může být krátký časový rozestup mezi začátkem a koncem ZOP. Podle Paulhuse (1984) je sebeklamání ovlivněno spíše odpověďovým stylem, a tedy spíše osobností člověka než situací. Znamená to, že sebeklamání je více stabilní v čase i prostředí. Vzhledem k tomu, bychom mohli pozorovat změny až s delším časovým odstupem.

Osobnostní rysy byly zjišťovány dotazníkem BFI 10 (Hřebíčková et al., 2016). Na základě analýz bylo zjištěno, že z hlediska pohlaví existuje statisticky významný rozdíl mezi **muži** a **ženami** v míře *neuroticismu*, *přívětivosti* a *svědomitosti*. Vyšších skóre dosahovaly ve všech škálách ženy, což odpovídá obecným zjištěním (Costa, Terracciano, & McCrae, 2001; Weisberg, DeYoung, & Hirsh, 2011).

Při porovnávání skupin policistů **začínajících** a **končících** ZOP jsme dospěli k závěrům, že mezi skupinami existují statisticky významné rozdíly na škále *přívětivost* a *neuroticismus*, přičemž začínající se hodnotí jako více přívětiví a končící jako více neurotičtí. Nicméně další analýza neprokázala statisticky významný rozdíl mezi skupinami rozdělenými současně podle fáze ZOP a pohlaví. Ten byl prokázán pouze mezi skupinami s rozdílným pohlavím. Nepřijali jsme tedy hypotézu H4. **Nebyl nalezen rozdíl v míře neuroticismu mezi policisty začínajícími a končícími ZOP.** Vzhledem k tomu, že policejní profese je vhodná pro stabilní a odolné jedince, je toto zjištění pozitivním výsledkem. Je však třeba myslet na to, že osm měsíců ZOP je krátká doba pro sledování změn v osobnostních rysech, které jsou charakterizované jako poměrně stálé dispozice člověka (Čírtková, 2000). Podle Nesvadby (2009) se až s léty služby přestává mnoho

zpočátku idealisticky naladěných policistů orientovat a ztrácí iluze nebo se u nich objevuje lhostejnost a citová i morální „vyprahlost“. Zajímavé výsledky by mohlo přinést porovnání frekventantů ZOP s policisty, kteří jsou v této profesi již řadu let.

9.2 Vztahy mezi proměnnými

Náš další výzkumný cíl spočíval v deskripci vztahů mezi vybranými proměnnými. Při analýze **sebepojetí** byl nalezen negativní vztah *neuroticismu* a odolnosti vůči úzkosti ($r_s = -0,59$, $p < 0,001$) i celkovým skóre sebepojetí ($r_s = -0,44$, $p < 0,001$). Lze tedy říci, že čím více jsou lidé v našem výzkumném souboru neurotičtí, tím nižší mají sebepojetí a jsou méně odolní vůči úzkosti. Tento výsledek podporuje závěry výzkumů (Watson & Clark, 1992; Blatný & Osecká, 1998), které tvrdí, že pozitivního sebepojetí dosahují lidé stabilní, tedy s nízkou mírou neuroticismu, zatímco největší podíl na negativním sebepojetí má právě neurotické ladění.

Do **sociálně žádoucího odpovídání** se nejvýznamněji promítá *svědomitost*, která středně silně koreluje s celkovým skórem i oběma faktory. Následně *neuroticismus*, který středně silně záporně koreluje se sebeklamáním ($r_s = -0,41$, $p < 0,001$) a slabě záporně s celkovým skórem sociálně žádoucího odpovídání ($r_s = -0,27$, $p < 0,001$). Tyto výsledky naznačují, že čím více je člověk neuroticky laděný, tím méně se dopouští sebeklamu a obecně má nižší tendence k sociálně žádoucímu odpovídání. Dále pak, že čím více je člověk svědomitý, tím více se snaží působit dobrým dojmem a celkově má větší tendence k sociálně žádoucímu odpovídání. Zjištění podporují závěry Li a Baggera (2006). Všechny zmíněné vztahy jsou patrné u obou pohlaví a u obou skupin policistů (začínajících i končících ZOP). Přijali jsme hypotézu H7, že **existuje negativní vztah mezi sociálně žádoucím odpovídáním a neuroticismem u policistů v ZOP**.

Mezi sociálně žádoucím odpovídáním a *sebepojetím* byla pro náš výzkumný soubor nalezena středně silná korelace ($r_s = 0,46$, $p < 0,001$). Můžeme tedy říci, že obecně čím vyšší mají respondenti sebepojetí, tím více se dopouštějí sociálně žádoucího odpovídání. Zjištění odpovídá výzkumným závěrům Lu a Chenga (2011), kteří tvrdí, že čím více lidé vnímají sami sebe v dobrém světle, tím více se dopouští stylizace vlastní osoby sociálně žádoucím směrem. Přijali jsme hypotézy H5 a H6 o tom, že **existuje pozitivní vztah mezi sebepojetím a sebeklamáním i vytvářením dobrého dojmu u policistů v ZOP**. Sebepojetí koreluje výrazněji se sebeklamáním ($r_s = 0,55$, $p < 0,001$) než s vytvářením dobrého dojmu ($r_s = 0,31$, $p < 0,001$). Při porovnání korelace u jednotlivých pohlaví, byla patrná větší souvislost těchto

proměnných u žen než u mužů. Zároveň byla větší souvislost proměnných nalezena u policistů začínajících ZOP než u policistů končících ZOP. Kromě vztahu mezi celkovými skóry, byla nalezena středně silná korelace faktorů *sebeklamání* a *odolnost vůči úzkosti* ($r_s = 0,48$, $p < 0,001$). Dalo by se tedy říci, že čím více se lidé v našem souboru považují za odolné, tím více u nich dochází k sebeklamání. Nicméně stejně tak můžeme tvrdit, že čím více se respondenti dopouštějí sebeklamání, tím vyšší je jejich pocit odolnosti. Pokud by příčinou vysoké míry odolnosti bylo přeceňování vlastních schopností a s ním související sebeklamání, poukazovalo by to na nízkou znalost sebe sama nebo iluzi kontroly (Paulhus & Reid, 1991). Zajímavé je také srovnání míry korelace *vytváření dobrého dojmu* a *odolnosti vůči úzkosti* mezi skupinou začínajících, která dosahuje korelace $r_s = 0,35$ ($p < 0,001$), a skupinou končících, která dosahuje korelace pouze $r_s = 0,18$ ($p < 0,001$). Jedná se o poměrně velký rozdíl, který naznačuje, že v případě začínajících respondentů dochází ve větší míře k vytváření dobrého dojmu s cílem působit odolně vůči úzkosti. V případě, že je skóre sebepojetí skutečně ovlivněno sociálně žádoucím odpovídáním, znamená to, že naši respondenti považují vysokou míru sebepojetí za sociálně žádoucí (Birkeland et al., 2006; Rosse et al., 1998).

9.3 Porovnání s populací

Data pro standardizaci dotazníku DOS-18 (Dolejš et al., 2021) byla prostřednictvím online platformy získávána v letech 2020 až 2021. Standardizační soubor čítal celkem 3 246 lidí ve věkovém rozmezí 12 až 78 let. Nicméně vzhledem ke zjevnému nadreprezentování žen ($N = 2324$) oproti mužům ($N = 922$), lidí ve věku 15 až 25 let a také vysokému procentu vysokoškolsky vzdělaných lidí, nemůžeme soubor považovat za reprezentativní z hlediska české populace. Je tedy třeba myslet na to, že náš výzkumný soubor srovnáváme nikoliv s českou normou, ale s konkrétním populačním výběrem. Na rozdíl od standardizačního souboru dotazníku DOS-18, v našem výzkumném souboru je patrná převaha mužů. Z hlediska věkového rozpětí standardizační soubor přibližně odpovídá našemu.

Při porovnávání s výše zmíněnou populací jsme našli statisticky významný rozdíl mezi skupinou policistů v ZOP a populací v celkovém sebepojetí i ve všech faktorech. Policisté v ZOP mají 77% pravděpodobnost, že dosáhnou vyššího skóre sebepojetí než osoby z běžné populace. Přijali jsme hypotézu H8, že **policisté v ZOP dosahují vyššího celkového skóre sebepojetí v porovnání s běžnou populací**. Důvodem vyššího sebepojetí

policistů může být důležitost jejich role ve společnosti, jejich pravomoci a také vědomí, že jsou součástí policejní složky jakožto něčeho, co je přesahuje. Největší rozdíl v jednotlivých faktorech jsme našli v případě faktoru *odolnost vůči úzkosti*, což je velmi žádoucí rys pro výkon povolání policisty. Jak již bylo zmíněno výše, odolnost vůči úzkosti však také středně silně koreluje se sebeklamáním ($r_s = 0,48$, $p < 0,001$). Je tedy možné, že právě sebeklam může být příčinou jejich pocitu odolnosti.

Data pro standardizaci dotazníku BIDR-CZ (Preiss & Mačudová, 2013) byla získávána v roce 2012. Standardizační soubor čítal pouze 150 lidí ve věkovém rozmezí 20 až 84 let, což je opravdu malý soubor vzhledem k velikosti české populace. Původní soubor, skládající se ze 189 lidí, byl upraven tak, aby se demografickými údaji více podobal populačnímu zastoupení v České republice. Stejně jako u dotazníku DOS-18, i tomto případě byla ve standardizačním souboru jasná převaha žen (63 %) a respondenti byli výrazně vzdělanější oproti průměru v ČR. Z hlediska věku je soubor srovnatelný s populačním průměrem ČR. Celkově jsou tyto normy, vzhledem k nízkému počtu lidí ve standardizačním souboru, nedostatečné. Jinou standardizaci však pro českou populaci nemáme, a proto jsme z nich vycházeli při porovnávání našeho výzkumného souboru s populací.

V rámci analýzy sociálně žádoucího odpovídání jsme našli rozdíl mezi skupinou policistů v ZOP a výše zmíněnou populací v celkovém skóre i obou faktorech. V celkovém skóre dosahují policisté mediánu 184, zatímco populace pouze mediánu 159, což značí poměrně výrazný rozdíl. Ve vytváření dobrého dojmu dosahují policisté mediánu 91 a populace 80 a ve faktoru sebeklamání je medián policistů 93 a populace 80,5. Přijali jsme hypotézy H9 a H10 o tom, že **policisté v ZOP dosahují vyššího skóre na škále vytváření dobrého dojmu a sebeklamání v porovnání s běžnou populací**. Výsledek odpovídá dalším výzkumům (Garbarin et al., 2012; Habersaat, Sid, & Wolf, 2021), podle kterých mají policisté větší tendenci k prezentování se v lepším světle oproti běžné populaci. Příčinou záměrného vytváření dobrého dojmu může být potřeba společenského uznání (Habersaat, Sid, & Wolf, 2021). Důvodem sebeklamání pak může být potřeba identifikovat se s policejní složkou a nevědomá touha být „správným policistou“.

9.4 Limity

Považujeme za důležité zmínit, že podstatným faktorem, na který byl v průběhu výzkumu brán zřetel, je pohlaví respondentů. Výzkumný soubor byl ze 76 % tvořen muži (N = 408) a z pouhých 20 % ženami (N = 107). Pohlaví nevedlo 4 % respondentů. Tento

poměr kopíruje trend, který je v policejních složkách obecně přítomen. K 1. 1. 2022 bylo ve služebním poměru 6 952 žen a 33 126 mužů, což znamená, že ženy tvoří přibližně 17 % policejních příslušníků (Policie České republiky, 2022). Vzhledem k výběrové populaci byl tento nepoměr v počtu příslušníků pohlaví očekáván. Abychom zamezili zkreslení výsledků, byly všechny analýzy, které byly stěžejní pro ověření hypotéz, prováděné zvlášť pro muže a ženy. V jednom případě se hypotéza (H2) potvrdila pouze pro mužské pohlaví (viz kapitola 8.1.3 Sociálně žádoucí odpovídání).

Jako nedostatek tohoto výzkumu hodnotíme nerovnoměrný počet respondentů spadajících do jednotlivých skupin. Policistů začínajících ZOP bylo do výzkumu zapojeno 166, zatímco končících 373. Tento nepoměr je způsoben jednak situací při náboru policistů do jednotlivých cyklů odborné přípravy, kdy v době nástupu skupiny „končících ZOP“ zkrátka nastoupilo více lidí, než v době nástupu „začínajících ZOP“. Dále je také příčinou neuskutečněný sběr začínajících respondentů v Praze, kde byl, vzhledem k možnostem a plánu programu této skupiny, uskutečněn sběr pouze končících respondentů. To je vzhledem k množství začínajících policistů v pražské ZOP poměrně velká ztráta.

Dalším problematickým faktorem je již zmíněné špatné načasování sběru dat v Praze, kdy policisty buďto čekala závěrečná zkouška nebo měli den po ní. To mohlo nepochybně ovlivnit jejich rozpoložení a hodnoty proměnných. Zároveň také muselo být větší množství respondentů odstraněno z výzkumného souboru kvůli nevyplněnému nebo špatně vyplněnému dotazníku.

Dále zvažujeme vliv „nuceného“ vyplnění. Policisté vyplňovali testové baterie v rámci výuky v ZOP, a ačkoli jim bylo sděleno, že účast ve výzkumu je dobrovolná, nikdo účast neodmítnul. Roli zde mohla hrát přítomnost jejich vyučujícího, respektive vedoucího. Otázkou tedy zůstává, do jaké míry je takový sběr dat dobrovolný a zda způsob sběru zásadním způsobem ovlivňuje data.

9.5 Využití v praxi

Význam výzkumu spočívá v rozšíření vědění o dosud ne příliš zkoumané problematice. Výsledky poskytují náhled do vnímání policistů, kteří začínají svoji profesní kariéru, a umožňují nám sledovat vliv základní odborné přípravy na psychiku policistů. Sledované změny mohou souviset s předčasnými odchody a ukončením služby. Vzhledem k aktuálnosti této problematiky (v roce 2021 ukončilo svůj služební poměr 2 559 policistů;

Policie České republiky, 2022) by bylo žádoucí realizovat další výzkumy hledající možné příčiny předčasných odchodů. Naše studie tak může poskytnout inspiraci pro další výzkumné projekty. Žádoucí by bylo zaměřit se na to, zda se dané osobnostní vlastnosti mění v průběhu služby u policie, jak se vyvíjejí po 10, 20 a více letech.

Za přínos výzkumu považujeme také zařazení dotazník LSSD (Šrámková & Dolejš, 2016). Vzhledem k tomu, že se jedná o dosud nestandardizovanou metodu, nebyla v této práci analyzována. Nicméně spatřujeme v něm potenciál pro využití při výběrových řízeních k Policii ČR, a proto bylo klíčové získat data od příslušníků policie a přispět tak k ověření jeho validity, reliability a dalších psychometrických vlastností.

Představili jsme nejdůležitější zjištění naší výzkumné studie v kontextu teoretických poznatků a uvedli limity výzkumu i možné využití výzkumných zjištění v praxi. V následujících kapitolách seznámíme čtenáře s jejími závěry a představíme shrnutí celé práce.

10 ZÁVĚR

V této práci jsme hledali odpověď na tři otázky. Nejpodstatnější z nich byla, zda existují rozdíly ve vybraných proměnných (osobnostních rysech, sebepojetí a sociálně žádoucím odpovídání) mezi policisty na začátku ZOP a policisty na konci ZOP. Předpokládali jsme nižší sebepojetí u policistů začínajících ZOP, a to především z důvodu nové situace a vyšší míry stresu, který z ní plyne. Naopak vyšší sebepojetí jsme očekávali u policistů na konci ZOP, a to díky získaným zkušenostem, znalostem a identifikací s policejní složkou. Nicméně v našem výzkumném souboru **nebyl nalezen rozdíl v sebepojetí mezi policisty začínajícími ZOP a policisty končícími ZOP**. Silnějším prediktorem sebepojetí se ukázalo být pohlaví. Muži se, dle našich výsledků, vnímají jako odolnější vůči úzkosti, zatímco ženy se vnímají jako více sociálně přizpůsobivé.

Potvrdili jsme, že **policisté mužského pohlaví začínající ZOP dosahují statisticky významně vyššího skóre na škále vytváření dobrého dojmu (medián 95) v porovnání s policisty mužského pohlaví, kteří končí ZOP** (medián 87; $U = 22447,0$, $z = 4,43$, $p < 0,001$, $AUC = 0,38$). Tento závěr je však platný pouze pro policisty mužského pohlaví. U policistek nebyl prokázán statisticky významný rozdíl mezi skupinou začínajících a končících. Můžeme tedy říci, že policisté mužského pohlaví, kteří začínají ZOP mají vyšší tendence k sociálně žádoucímu odpovídání v porovnání s těmi, kteří končí ZOP, přičemž pozitivní prezentace sebe sama je záměrná. Příčinu tohoto rozdílu shledáváme v potřebě začínajících být sociálně přijímaní v nové situaci.

Předpoklad o vyšší míře sebeklamání u policistů končících ZOP oproti začínajícím se ukázal být mylný. Na základě toho, že sebeklamání souvisí s pozitivním vnímáním sebe sama (Paulhus & Reid, 1991), jsme současně se vzrůstem sebepojetí očekávali také zvýšení sebeklamání. Nicméně náš předpoklad se nepotvrdil, stejně jako v případě sebepojetí. V našem výzkumném souboru **nebyl nalezen rozdíl v míře sebeklamání mezi policisty začínajícími ZOP a policisty končícími ZOP**.

Nepotvrdil se ani náš předpoklad o vyšší míře neuroticismu u policistů končících ZOP. **Nebyl nalezen statisticky významný rozdíl v míře neuroticismu mezi policisty začínajícími a končícími ZOP**. Silnějším prediktorem míry neuroticismu se ukázalo být pohlaví, přičemž ženy dosahují vyšších skóre.

Jako další jsme hledali odpověď na otázku, jaká je souvislost mezi vybranými proměnnými (osobnostními rysy, sebepojetím a sociálně žádoucím odpovídáním) u policistů v ZOP. Potvrdili jsme, že **existuje statisticky významný negativní vztah mezi sociálně žádoucím odpovídáním a neuroticismem u policistů v ZOP**. Neuroticismus středně silně záporně koreluje se sebeklamáním ($r_s = -0,41$, $p < 0,001$) a slabě záporně s celkovým skórem sociálně žádoucího odpovídání ($r_s = -0,27$, $p < 0,001$). Tyto výsledky naznačují, že čím více je policista neuroticky laděný, tím méně se dopouští sebeklamu a obecně má nižší tendence k sociálně žádoucímu odpovídání.

Mezi sociálně žádoucím odpovídáním a sebepojetím byla pro náš výzkumný soubor nalezena středně silná korelace ($r_s = 0,46$, $p < 0,001$). Čím vyšší mají policisté sebepojetí, tím více se dopouštějí sociálně žádoucího odpovídání, přičemž silnější vztah sebepojetí pozorujeme se sebeklamáním ($r_s = 0,55$, $p < 0,001$) než s vytvářením dobrého dojmu ($r_s = 0,31$, $p < 0,001$). Potvrdili jsme tedy naše předpoklady, že **existuje statisticky významný pozitivní vztah mezi sebepojetím a sebeklamáním i vytvářením dobrého dojmu u policistů v ZOP**. Při porovnání korelace u jednotlivých pohlaví, byla patrná větší souvislost těchto proměnných u žen než u mužů. Zároveň byla větší souvislost proměnných nalezena u policistů začínajících ZOP než u policistů končících ZOP. Kromě vztahu mezi celkovými skóry, byla nalezena středně silná korelace faktoru sebeklamání a odolnosti vůči úzkosti ($r_s = 0,48$, $p < 0,001$). Tyto výsledky naznačují, že čím více u policistů dochází k sebeklamání, tím více se považují za odolné.

Poslední položená otázka, na kterou jsme hledali odpověď, byla, zda se policisté v ZOP liší ve vybraných proměnných (osobnostních rysech, sebepojetí a sociálně žádoucím odpovídání) oproti běžné populaci. Byl potvrzen náš předpoklad, že **policisté v ZOP dosahují statisticky významně vyššího celkového skóre sebepojetí v porovnání s běžnou populací** ($U = 399108,0$, $z = 20,15$, $p < 0,001$, $AUC = 0,23$). Policisté mají 77% pravděpodobnost (medián 57), že dosáhnou vyššího skóre sebepojetí než osoby z běžné populace (medián 52). Vyšší skóre policistů bylo potvrzeno také ve všech faktorech. Největší rozdíl jsme našli v případě faktoru odolnost vůči úzkosti, který však také středně silně koreluje se sebeklamáním ($r_s = 0,48$, $p < 0,001$). Je tedy možné, že právě sebeklam může být příčinou jejich pocitu odolnosti a vysokého sebepojetí obecně.

Potvrdili jsme také, že **policisté v ZOP dosahují statisticky významně vyššího skóre sociálně žádoucího odpovídání** (medián 184) **v porovnání s běžnou populací** (medián 159; $p < 0,001$). Tento rozdíl je přítomný ve faktoru sebeklamání ($z = 16,44$,

$p < 0,001$), kde policisté dosahují mediánu 93 a populace dosahuje mediánu 80,5, i ve faktoru vytváření dobrého dojmu ($z = 12,09$, $p < 0,001$), ve kterém dosahují policisté mediánu 91 a populace dosahuje mediánu 80. Výraznější rozdíl mezi policisty v ZOP a běžnou populací tedy pozorujeme ve faktoru sebeklamání.

11 SOUHRN

Naše práce se zaměřuje na popis a souvislosti vybraných osobnostních rysů, sebepojetí a sociálně žádoucího odpovídání u policistů v základní odborné přípravě.

V první kapitole přibližujeme čtenářům fungování Policie ČR s důrazem především na základní odbornou přípravu a snažíme se charakterizovat populaci policistů.

Ve druhé kapitole se skrze inventář BFI 10 (Hřebíčková et al., 2016) zaměřujeme na osobnostní rysy, jakožto dispozice, které určují, jakým způsobem člověk prožívá, jak se projevuje a jak reaguje. Na základě teorie Big Five představujeme pět základních osobnostních dimenzí, kterými jsou extraverte, přívětivost, svědomitost, otevřenost a neuroticismus a posuzujeme jejich důležitost při výkonu policejního povolání.

Třetí kapitola je zaměřena na sebepojetí, které můžeme popsat jako postoj člověka k sobě samému, a jeho dělení na kognitivní, afektivní a konativní složku (Blatný & Plháková, 2003). Sebepojetí v této studii pojmáme z hlediska koncepce dotazníku DOS-18 (Dolejš et al., 2021), která umožňuje nejen měřit celkové sebepojetí, ale sledovat ho také v jednotlivých oblastech života člověka. Dále přibližujeme faktory ovlivňující vývoj sebepojetí a zaměřujeme se na dosavadní výzkumy sebepojetí u policistů.

Čtvrtá kapitola představuje koncept sociálně žádoucího odpovídání, které definujeme jako zkreslení způsobené tendencemi vyzdvihovat své pozitivní stránky (Furr, 2018). Zásadní pro tuto práci je dělení zkreslování odpovědí na základě dvoufaktorového pojetí Paulhuse (1984), které je využíváno v jeho dotazníkové metodě BIDR. V případě sebeklamání je prezentace sebe sama konzistentní s vlastním sebepojetím, které však neodpovídá skutečným vlastnostem. Člověk si tedy není vědom nepravdivosti svých výpovědí a klamání se dopouští nezáměrně a často nevědomě. Podstatou vytváření dobrého dojmu je úmyslná prezentace sebe sama v lepším světle. Tedy přizpůsobení výpovědí tomu, o čem se člověk domnívá, že je správné a žádoucí. Vytváření dobrého dojmu bývá připisováno situačním faktorům, zatímco sebeklamání spíše osobnostnímu nastavení. Dále zmiňujeme možnost kontroly sociálně žádoucího odpovídání a zaměřujeme se na jeho souvislosti s osobnostními rysy a sebepojetím. V neposlední řadě představujeme také dosavadní výzkumy tohoto konceptu v populaci policistů.

Pro realizaci našeho záměru jsme zvolili kvantitativní výzkum. Do statistické analýzy byla zařazena data získaná Inventářem Big Five (BFI 10; Hřebíčková et al., 2016), Dotazníkem sebepojetí (DOS-18; Dolejš et al., 2021) a Dotazníkem žádoucího stylu odpovídání (BIDR-CZ; Preiss & Mačudová, 2013).

Zkoumanou populací byli v této studii policisté v základní odborné přípravě (ZOP). Výběrový soubor se skládal ze dvou skupin. První zkoumanou skupinou byli policisté, kteří odbornou přípravu zahájili v září 2022 (začínající). Druhou zkoumanou skupinou byli policisté, kteří odbornou přípravu končili v říjnu 2022 (končící). Sběr dat probíhal hromadně a byl realizován pomocí dotazníkového šetření metodou tužka-papír v institucích ZOP v Brně, Holešově, Jihlavě a Praze.

Analýza byla prováděna s daty získanými od 539 respondentů s průměrným věkem 24,8 let a patrnou převahou 408 mužů (76 %) oproti 107 ženám (20 %). Pohlaví neuvedlo 4 % respondentů. Začínajících respondentů bylo 166 (31 %) a končících 373 (69 %).

Stanovili jsme 10 hypotéz, z nichž jedna část byla zaměřena na posouzení rozdílů mezi proměnnými u skupiny policistů na začátku ZOP a na konci ZOP, druhá část na posouzení vztahů mezi zkoumanými proměnnými a třetí část na posouzení rozdílů mezi proměnnými u skupiny policistů v ZOP a běžnou populací. Na základě statistických analýz jsme přijali 7 hypotéz a nepřijali 3 hypotézy.

Nepodařilo se nám ověřit předpoklad o vyšší míře sebepojetí u policistů končících ZOP oproti začínajícím. Mezi těmito skupinami nebyl nalezen rozdíl. Silnějším prediktorem sebepojetí se ukázalo být pohlaví. Dále jsme nepřijali náš předpoklad o nižší míře neuroticismu u policistů začínajících ZOP oproti končícím. Opět nebyl mezi skupinami nalezen rozdíl. Poslední nepřijatou byla hypotéza o vyšší míře sebeklamání u policistů končících ZOP oproti začínajícím. Ani v tomto případě nebyl mezi skupinami nalezen rozdíl. Potvrdili jsme však předpoklad, že policisté mužského pohlaví začínající ZOP dosahují vyšší míry vytváření dobrého dojmu (medián 95) oproti policistům mužského pohlaví končícím ZOP (medián 87; $p < 0,001$). Tento závěr je však platný pouze pro mužské pohlaví. U policistek nebyl prokázán rozdíl mezi skupinou začínajících a končících.

V rámci ověřování souvislostí mezi zkoumanými proměnnými (osobnostními rysy, sebepojetím a sociálně žádoucím odpovídáním) jsme potvrdili negativní vztah mezi sociálně žádoucím odpovídáním a neuroticismem ($r_s = -0,27$, $p < 0,001$). Tento vztah byl potvrzen také mezi faktorem sebeklamání a neuroticismem ($r_s = -0,41$, $p < 0,001$). Mezi sociálně

žádoucím odpovídáním a sebepojetím byl nalezen středně silný pozitivní vztah ($r_s = 0,46$, $p < 0,001$), přičemž silnější vztah sebepojetí pozorujeme se sebeklamáním ($r_s = 0,55$, $p < 0,001$) než s vytvářením dobrého dojmu ($r_s = 0,31$, $p < 0,001$). Větší souvislost těchto proměnných byla nalezena u policistů začínajících ZOP než u policistů končících ZOP.

Při porovnávání policistů v ZOP s běžnou populací jsme potvrdili, že policisté dosahují vyššího sebepojetí (medián 57) v porovnání s populací (medián 52; $p < 0,001$). Vyšší skóre policistů bylo prokázáno ve všech faktorech sebepojetí. Potvrdili jsme také, že policisté dosahují vyšší míry sociálně žádoucího odpovídání (medián 184) v porovnání s běžnou populací (medián 159; $p < 0,001$). Tento rozdíl byl přítomen v obou faktorech. Ve faktoru sebeklamání, policisté dosahují mediánu 93 a populace dosahuje mediánu 80,5. Ve faktoru vytváření dobrého dojmu dosahují policisté mediánu 91 a populace dosahuje mediánu 80. Výraznější rozdíl mezi policisty v ZOP a běžnou populací tedy pozorujeme ve faktoru sebeklamání.

Význam výzkumu spočívá v poskytnutí náhledu do vnímání policistů, kteří začínají svoji profesní kariéru. Díky tomu můžeme sledovat, jaký vliv má základní odborná příprava na psychiku policistů. Sledované změny mohou mít souvislost s předčasným ukončením služebního poměru policistů, které se zdá být narůstajícím problémem. Vzhledem k aktuálnosti této problematiky by bylo žádoucí realizovat další výzkumy, které by mohly přispět ke zmapování vlivů policejní profese.

LITERATURA

1. Americká psychologická asociace. (2010). *Ethical principles of psychologists and code of conduct*. <https://www.apa.org/ethics/code/principles.pdf>
2. Atkinson, R. (2003). *Psychologie*. Portál.
3. Birkeland, S. A., Manson, T. M., Kisamore, J. L., Brannick, M. T., & Smith, M. A. (2006). Meta-Analytic Investigation of Job Applicant Faking on Personality Measures. *International Journal of Selection and Assessment*, *14*, 317–335. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2389.2006.00354.x>
4. Blatný, M. (2010). *Psychologie osobnosti: hlavní témata, současné přístupy*. Grada Publishing.
5. Blatný, M., & Osecká, L. (1994). *Rosenbergova škála sebehodnocení: struktura globálního vztahu k sobě*. Grada Publishing.
6. Blatný, M., & Osecká, L. (1998). Zdroje sebehodnocení a životní spokojenosti: osobnost a strategie zvládání. *Československá psychologie*, *42*(5), 385–394.
7. Blatný, M., & Plháková, A. (2003). *Temperament, inteligence, sebepojetí: Nové pohledy na tradiční témata psychologického výzkumu*. PSÚ AV ČR, Sdružení SCAN.
8. Cakirpaloglu, P. (2012). *Úvod do psychologie osobnosti*. Grada Publishing.
9. Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992a). Four ways five factors are basic. *Personality and Individual Differences*, *13*(6), 653–665. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(92\)90236-I](https://doi.org/10.1016/0191-8869(92)90236-I)
10. Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992b). *NEO PI-R professional manual*. Psychological Assessment Resources.
11. Costa, P. T., Terracciano, A., & McCrae, R. R. (2001). Gender differences in personality traits across cultures: Robust and surprising findings. *Journal Of Personality And Social Psychology*, *81*(2), 322–331. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.81.2.322>
12. Crowne, D. P., & Marlowe, D. (1960). A new scale of social desirability independent of psychopathology. *Journal of Consulting Psychology*, *24*(4), 349–354. <https://doi.org/10.1037/h0047358>
13. Čerešník, M., Dolejš, M., Čerešníková, M., & Tomšík, R. (2022). Psychometric Analysis of Rosenberg's Self-Esteem Scale. A Specific Application of the Scale on Adolescents Aged 11–19. *TEM Journal*, *11*(4), 1732–1741. <https://doi.org/10.18421/TEM114-39>

14. Čírtková, L. (2000). *Policejní psychologie*. Portál.
15. Detrick, P., Chibnall, J. T., & Call, C. (2010). Demand Effects on Positive Response Distortion by Police Officer Applicants on the Revised NEO Personality Inventory. *Journal of Personality Assessment*, 92(5), 410–415. <https://doi.org/10.1080/00223891.2010.497401>
16. Dolejš, M., Dostál, D., Oberiegnerů, R., Orel, M., & Kňážek, G. (2021). *Dotazník sebezpetí (DOS): Příručka pro praxi*. Univerzita Palackého.
17. Dostál, D. (2020). *Statistické metody v psychologii, studijní opora pro rok 2020/21 k předmětům SMP1B, SMP1D, SMP2B a SMP2D*. Filozofická fakulta, Univerzita Palackého.
18. Edwards, A. L. (1957). *The social desirability variable in personality assessment and research*. The Dryden Press.
19. Eysenck, H. J., & Eysenck, S. B. G. (1968). *Manual for the Eysenck Personality Inventory*. Educational and Industrial Testing Service.
20. Eysenck, S. B. G., & Eysenck, H. J. (1975). *Manual of the Eysenck Personality Questionnaire*. Hodder & Stoughton.
21. Evropská komise. (2017). *Comparative Police Studies in the EU*. <https://cordis.europa.eu/project/id/241918>
22. Furr, M. R. (2018). *Psychometrics: an introduction*. Sage.
23. Garbarino, S., Chiorri, C., Magnavita, N., Piattino, S., & Cuomo, G. (2012). Personality Profiles of Special Force Police Officers. *Journal of Police and Criminal Psychology*, 27(2), 99–110. <https://doi.org/10.1007/s11896-011-9099-6>
24. Goffin, R. D., & Boyd, A. C. (2009). Faking and Personality Assessment in Personnel Selection: Advancing Models of Faking. *Canadian Psychology*, 50(3), 151-160. <https://doi.org/10.1037/a0015946>
25. Goodwin, C. J. (2008). *Research in Psychology: Methods and Design*. 5th ed. Wiley & Sons Inc.
26. Habersaat, S., Sid, A., & Wolf, J. (2021). Social desirability, stress and health in police officers: preliminary results. *Policing: An International Journal*. 44(2), 213–229. <https://doi.org/10.1108/PIJPSM-08-2020-0133>
27. Hamer, D., & Copeland, P. (2003). *Geny a osobnost*. Portál.
28. Hendl, J. (2015). *Přehled statistických metod: analýza a metaanalýza dat*. Portál.
29. Higgins, E. T. (1987). Self-Discrepancy: A Theory Relating Self and Affect. *Psychological review* (94), 319-40. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.94.3.319>

30. Hřebíčková, M. (2004). *NEO osobnostní inventář (podle NEO-PI-R P.T. Costy a R.R. McCrae)*. Testcentrum.
31. Hřebíčková, M., Jelínek, M., Blatný, M., Brom, C., Burešová, I., Graf, S., ...Zábrodská, K. (2016). Big Five Inventory: základní psychometrické charakteristiky české verze BFI-44 a BFI-10. *Československá psychologie*, 60(6), 567-583.
32. Chui, W. H., & Wong, M. Y. H. (2015). Gender Differences in Happiness and Life Satisfaction Among Adolescents in Hong Kong: Relationships and Self-Concept. *Social Indicators Research*, 125(3), 1035–1051. <https://doi.org/10.1007/s11205-015-0867-z>
33. Janošová, P. (2008). *Dívčí a chlapecká identita. Vývoj a úskalí*. Grada Publishing.
34. John, O. P., Donahue, E. M., & Kentle, R. L. (1991). *The Big Five Inventory—Versions 4a and 54*. Institute of Personality and Social Research, University of California, Berkeley.
35. Kadam, G., & Ubhe, Y. (2014). Resilience and self-concept among police officers in Pune city. *Indian Journal of Positive Psychology*, 5(3), 250–254. <https://doi.org/10.15614/ijpp/2014/v5i3/88467>
36. Lalwani, A. K., Lee, H., Shrum, L. J., & Viswanathan, M. (2023). Men engage in self-deceptive enhancement, whereas women engage in impression management. *Psychology & Marketing*. 1-12. <https://doi.org/10.1002/mar.21805>
37. Lalwani, A. K., Shavin, S., & Johnson, T. (2006). What is the relation between cultural orientation and socially desirable responding? *Journal of personality and social psychology*, 90(1), 165-178. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.90.1.165>
38. Larsen, R. J., & Buss, D. M. (2014). *Personality psychology: domains of knowledge about human nature*. 5th ed. McGraw-Hill Education.
39. Leary, M. R., & Hoyle, R. H. (2009). *Handbook of Individual Differences in Social Behavior*. Guilford Press.
40. Leary, M. R., & Kowalski, R. M. (1990). Impression management: A literature review and two-component model. *Psychological Bulletin*, 107(1), 34–47. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.107.1.34>
41. Lee, J., Nam, S., Lee, M.K., Lee, J.H., & Lee, S.M. (2009). Rosenberg' self-esteem scale: analysis of item-level validity. *The Korean Journal of Counseling and Psychotherapy*, 21(1), 173-189.

42. Lester, D. (1986). Subjective Stress and Self-Esteem of Police Officers. *Perceptual and Motor Skills*, 63(3), 1334–1334. <https://doi.org/10.2466/pms.1986.63.3.1334>
43. Li, A., & Bagger, J. (2006). Using the BIDR to Distinguish the Effects of Impression Management and Self-Deception on the Criterion Validity of Personality Measures: A Meta-Analysis. *International Journal of Selection and Assessment*, 14(2), 131–141. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2389.2006.00339.x>
44. Lu, H. J., & Chang, L. (2011). The association between self-deception and moral self-concept as functions of self-consciousness. *Personality and Individual Differences*, 51(7), 845–849. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2011.07.014>
45. Macek, P. (2003). *Adolescence*. Portál.
46. Markus, H., & Wurf, E. (2003). The Dynamic Self-Concept: A Social Psychological Perspective. *Annual Review of Psychology* (38), 299-337. <https://doi.org/10.1146/annurev.ps.38.020187.001503>
47. Martín-Albo, J., Núñez, J., Navarro, J., & Grijalvo, F. (2007). The Rosenberg Self-Esteem Scale: Translation and Validation in University Students. *The Spanish Journal of Psychology*, 10(2), 458-467. <https://doi.org/10.1017/S1138741600006727>
48. Meehl, P. E., & Hathaway, S. R. (1946). The K-factor as a suppressor variable in the Minnesota Multiphasic Personality Inventory, *Journal of Applied Psychology*, 30, 525-564. <https://doi.org/10.1037/h0053634>
49. Nederhof, A. J. (1985). Methods of Coping with Social Desirability Bias: A Review. *European Journal of Social Psychology*, 15, 263–280. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2420150303>
50. Nesvadba, P. (2009). Specifičnost policejní subkultury. Příloha časopisu *Policista*, 15(6), XI–XIII. Ministerstvo vnitra České republiky. <https://www.mvcr.cz/clanek/policista-obsah-cisla-6-2009.aspx>
51. Oakleyová, A. (2000). *Pohlaví, gender a společnost*. Portál.
52. Ones, D. S., & Viswesvaran, Ch. (1998). The Effects of Social Desirability and Faking on Personality and Integrity Assessment for Personnel Selection. *Human Performance*, 11(2-3), 245-269. https://doi.org/10.1207/s15327043hup1102&3_7
53. Paulhus, D. L. (1984). Two-Component Models of Socially Desirable Responding. *Journal of Personality and Social Psychology*, 46(3), 598-609. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.46.3.598>

54. Paulhus, D. L. (1988). *Assessing Self-deception and Impression Management in Self-reports: The Balanced Inventory of Desirable Responding*. Nepublikovaný manuál. University of British Columbia.
55. Paulhus, D. L. (1991). Measurement and Control of Response Bias. In J. P. Robinson, P. R. Shaver, & L. S. Wrightsman (Eds.), *Measures of Personality and Social Psychological Attitudes* (pp. 17–59). <https://doi.org/10.1016/b978-0-12-590241-0.50006-x>
56. Paulhus, D. L. (2002). Socially Desirable Responding: The Evolution of a Construct. In H. I. Braun, D. F. Jackson, & D. E. Wiley (Eds.), *The role of constructs in psychological and educational measurement* (pp. 49–69). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
57. Paulhus, D. L., & Reid, D. B. (1991). Enhancement and Denial in Socially Desirable Responding. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60(2), 307–317. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.60.2.307>
58. Policie České republiky. (2017). *Policie České republiky, 2. vydání*. Policie České republiky. <https://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx>
59. Policie České republiky. (2022). *Početní stavy 2015-2022*. Internal document, Policejní prezidium České republiky.
60. Policie České republiky. (n.d.a). *Povolání policista*. Získáno 22. srpna 2022 z <https://www.policie.cz/clanek/povolani-policista.aspx>
61. Policie České republiky. (n.d.b). *Informace pro přijetí do služebního poměru*. Získáno 20. srpna 2022 z <https://www.policie.cz/clanek/kr-olomouc-odbor-personalni-informace-pro-prijeti-do-sluzebniho-pomeru.aspx>
62. Policie České republiky. (n.d.c). *Informace k základní odborné přípravě*. Získáno 11. července 2022 z <https://www.policie.cz/clanek/informace-k-zakladni-odborne-priprave-zop.aspx>
63. Preiss, M., & Mačudová, G. (2013). Dotazník žádoucího stylu odpovídání (BIDR-CZ). *Psychiatrie*, 17(2), 59-64.
64. Rammstedt, B., & John, O. P. (2007). Measuring personality in one minute or less: A 10-item short version of the Big Five Inventory in English and German. *Journal of Research in Personality*, 41(1), 203–212. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2006.02.001>
65. Renzetti, C. M., & Curran, D. J. (2003). *Ženy, muži a společnost*. Karolinum.

66. Richman, W.L., Kiesler, S., Weisband, S., & Drasgow, F. (1999). A meta-analytic study of social desirability distortion in computer-administered questionnaires, traditional questionnaires and interview. *Journal of applied psychology*, 84(5), 754-775. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.84.5.754>
67. Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton University Press.
68. Rosse, J. G., Stecher, M. D., Miller, J. L., & Levin, R. A. (1998). The impact of response distortion on preemployment personality testing and hiring decisions. *Journal of Applied Psychology*, 83(4), 634-644. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.83.4.634>
69. Sudman, S., & Bradburn, N. M. (1974). *Response Effects in Surveys*. Aldine.
70. Syed, S., Ashwick, R., Schlosser, M., Jones, R., Rowe, S., & Billings, J. (2020). Global prevalence and risk factors for mental health problems in police personnel: a systematic review and meta-analysis. *Occupational and Environmental Medicine*, 77(11), 737-747. <http://dx.doi.org/10.1136/oemed-2020-106498>
71. Světová lékařská asociace. (2013). *WMA declaration of Helsinki: Ethical principles for medical research involving human subjects*. World Medical Association. <https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of-helsinki-ethical-principles-for-medical-research-involving-human-subjects/>
72. Šrámková, L., & Dolejš, M. (2016). *L-škála Šrámková a Dolejš (LSSD)*. Univerzita Palackého.
73. Telle, E., Vicenzutto, A., Tiberi, L. A., & Pham, T. H. (2021). *Personality dimensions and social desirability among police officers*. *Annual Meeting of the Belgian Association of Psychological Sciences (BAPS)*. Research Gate. https://www.researchgate.net/profile/Emilie-Telle/publication/351993225_Personality_dimensions_and_social_desirability_among_police_officers/links/60b4ae0145851557baaf77d0/Personality-dimensions-and-social-desirability-among-police-officers.pdf
74. Tewksbury, R., & Copenhaver, A. (2016). How cops see themselves. *International Journal of Police Science & Management*, 18(4), 273-280. <https://doi.org/10.1177/1461355716669368>
75. Vágnerová, M. (2001). *Kognitivní a sociální psychologie žáka základní školy*. Karolinum.

76. Watson, D., & Clark, L. A. (1992). On traits and temperament: General and specific factors of emotional experience and their relation to the five-factor model. *Journal of personality*, 60(2), 441-476. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1992.tb00980.x>
77. Weisberg, Y. J., DeYoung, C. G., & Hirsh, J. B. (2011). Gender Differences in Personality across the Ten Aspects of the Big Five. *Frontiers In Psychology*, 2. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2011.00178>
78. Young, J. F., & Mrozek, D. K. (2003). Predicting intraindividual self-concept trajectories during adolescence. *Journal of Adolescence*, 26, 586-600. [https://doi.org/10.1016/S0140-1971\(03\)00058-7](https://doi.org/10.1016/S0140-1971(03)00058-7)
79. Zákon č. 198/2009 Sb., antidiskriminační. Česká republika.
80. Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě. Česká republika.
81. Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Česká republika.
82. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 4 ze dne 19. ledna 2009, o provádění služební přípravy příslušníků Policie České republiky. Sbíрка interních aktů řízení Policejního prezidia Policie České republiky.

PŘÍLOHY

Seznam příloh:

- Příloha 1: Abstrakt diplomové práce
- Příloha 2: Abstract of thesis
- Příloha 3: Žádost o spolupráci na výzkumné studii
- Příloha 4: Baterie testových metod

Příloha 1: Abstrakt diplomové práce

Název práce: Vybrané osobnostní rysy, sebepojetí a sociálně žádoucí odpovídání policistů v základní odborné přípravě

Autor práce: Bc. Denisa Prchalová

Vedoucí práce: PhDr. Martin Dolejš, Ph.D.

Počet stran a znaků: 92 stran, 164 691 znaků

Počet příloh: 4

Počet titulů použité literatury: 82

Abstrakt:

Cílem magisterské práce je porovnat osobnostní rysy, sebepojetí a sociálně žádoucí odpovídání u skupin policistů začínajících a končících základní odbornou přípravu (ZOP). Dále zjistit zda, a případně jaká, je souvislost mezi těmito proměnnými a zda je míra jejich výskytu u policistů v ZOP rozdílná v porovnání s běžnou populací. Data byla získána metodou tužka-papír s využitím Inventáře Big Five (BFI 10; Hřebíčková et al., 2016), Dotazníku sebepojetí (DOS-18; Dolejš et al., 2021) a Dotazníku žádoucího stylu odpovídání (BIDR-CZ; Preiss & Mačudová, 2013). Výzkumný soubor se skládal z 539 policistů v ZOP. Bylo prokázáno, že policisté mužského pohlaví začínající ZOP se oproti končícím více dopouštějí úmyslného vytváření dobrého dojmu. V proměnných sebeklamání, sebepojetí a neuroticismus není mezi skupinami začínajících a končících rozdíl. Existuje negativní souvislost mezi neuroticismem a sociálně žádoucím odpovídáním a pozitivní souvislost mezi sebepojetím a sociálně žádoucím odpovídáním. Policisté dosahují vyššího sebepojetí v porovnání s běžnou populací a také se více dopouštějí sociálně žádoucího odpovídání.

Klíčová slova: policie, základní odborná příprava, osobnostní rysy, sebepojetí, sociálně žádoucí odpovídání

Příloha 2: Abstract of thesis

Title: Selected personality traits, self-concept and socially desirable responding of police officers in basic training

Author: Bc. Denisa Prchalová

Supervisor: PhDr. Martin Dolejš, Ph.D.

Number of pages and characters: 92 pages, 164 691 characters

Number of appendices: 4

Number of references: 82

Abstract:

The aim of this thesis is to compare selected personality traits, self-concept and socially desirable responding in groups of police officers starting and finishing basic training. Further on to find out whether and how strong is the correlation between these variables and whether their rate of occurrence is different in the group of police officers compared to the population. Data were obtained by the pencil-and-paper method using Big Five Inventory (BFI 10; Hřebíčková et al., 2016), Questionnaire of Self-concept (QSC-18; Dolejš et al., 2021) and Balanced Inventory of Desirable Responding (BIDR-CZ; Preiss & Mačudová, 2013). The research group consisted of 539 police officers in basic training. It has been proven that male police officers starting training are more likely to use impression management than those finishing. There is no difference in variables self-deception, self-concept and neuroticism between groups. There is a negative correlation between neuroticism and socially desirable responding and also positive correlation between self-concept and socially desirable responding. Police officers in training achieve a higher self-concept than population and they respond more in a socially desirable way.

Key words: police, police basic training, personality traits, self-concept, socially desirable responding

Příloha 3: Žádost o spolupráci na výzkumné studii

Bc. Denisa Prchalová
Otakara Kubína 9, 680 01 Boskovice
Tel.: +420 728 887 653
E-mail: denisa.prchalova01@upol.cz

ÚTVAR POLICEJNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ A SLUŽEBNÍ PŘÍPRAVY
Ve Smečkách 599/29, 110 00 Praha 1
Tel.: +420 974 841 495
Ředitel: plk. Mgr. Jiří Fejfar
E-mail: jiri.fejfar@pcr.cz

ŽÁDOST O SPOLUPRÁCI NA VÝZKUMNÉ STUDIÍ

V Olomouci 24. února 2022

Vážený pane řediteli,

obracím se na Vás se žádostí o spolupráci při realizaci výzkumného projektu magisterské diplomové práce. Plánuji se zaměřit na zjišťování výskytu tendencí ke zkreslování výpovědi sociálně žádoucím směrem (sociální desirabilitu) u příslušníků Policie ČR. Tento fenomén plánuji zkoumat v souvislosti s vybranými osobnostními rysy a sebepojetím. Mým záměrem je tedy zjišťovat míru vytváření sociálně žádoucího dojmu u členů policejních složek.

Na Vás se obracím s prosbou o poskytnutí podpory při oslovení vhodných účastníků výzkumu a umožnění administrace testové baterie. Vhodnost zaměření tohoto výzkumu na příslušníky policie spatřuji ve třech faktorech:

1. Přísná kritéria výběru plynoucí z náročnosti uplatnění (jak fyzické, tak i psychické) a zároveň ověřování daných kritérií pro udržení pozice
  - Pouze několik málo povolání je tak náročných, aby bylo nutné uchazeče testovat pro přijetí a následně ověřovat stálost jejich schopností a vhodnost pro danou pozici v čase.
2. Opakované vystavování sériím testů zjišťujícím nejrůznější psychologické aspekty a motivace příslušníků v těchto testech uspět.
  - Cílem je vyplnit testové metody co nejlépe, k čemuž mohou být motivováni např. vidinou přijetí, povýšení nebo snahou o udržení stávajícího pracovního stavu nebo vyhnutí se negativním následkům.
  - Naplnění tohoto cíle se mohou snažit dosáhnout právě zkreslováním svých výpovědí žádoucím směrem, tedy takovým, o kterém se domnívají, že je ukáze v lepším světle a zvýší jejich šance na „správné“ a požadované odpovědi nebo reakce.
  - Zkreslování výpovědi může být záměrně intuitivní, kdy daná osoba odpovídá nebo reaguje tak, jak se sama domnívá, že je to správně, nebo může mít až podobu zjišťování a vyhledávání způsobů, jak danou metodu vyplnit, aby bylo dosaženo požadovaného výsledku (např. potvrzení způsobilosti). Zároveň může docházet také k neuvědomovanému, a tedy nezáměrnému zkreslení výpovědi.
3. V budoucnu bych v těchto složkách ráda našla vlastní uplatnění jako policejní psycholog.

Potenciální přínos výzkumu spatřuji ve:

- Zjištěních, která mohou psychologům poskytnout představu o míře, v jaké příslušníci Policie zkreslují své výpovědi žádoucím směrem ve snaze zvýšit své šance na úspěch.
- Nalezení souvislosti sociální žádoucnosti s vybranými osobnostními rysy a sebezpojetím. Tedy vytvoření představy o tom, u kterých jedinců a na kterých pozicích lze tendence k sociální desirabilitě pravděpodobněji očekávat.
- Návrhová část bude obsahovat možnosti práce s jedinci náchylnějšími k sociální desirabilitě, které by umožnily předcházet zkreslení výsledků testových metod.
- Nastíním souvislosti mezi sociální desirabilitou příslušníků Policie a možnostmi intervence psychologů. Tato souvislost může mít vliv na vyhledání nebo naopak odmítnutí psychologické pomoci v případě potřeby, způsobené obavami z prezentace skutečných potíží a následného rozpadu vytvořeného sebeobrazu.
- Získané výsledky mohou sloužit jako normy testových metod pro populaci policistů. Samotné metody nebo jejich část by následně mohly najít využití při výběrových řízeních do policejního sboru.

Zjišťování fenoménu sociální desirability a její souvislosti s osobnostními rysy a sebezpojetím plánuji uskutečnit pomocí dotazníkového šetření. Složení testové baterie viz příloha. Kompletní vyplnění by mělo zabrat 20-30 minut a na základě Vaší preference je možné ji účastníkům výzkumu poskytnout v papírové nebo online podobě.

Výzkum bude realizován v rámci magisterské diplomové práce na **Katedře psychologie Univerzity Palackého v Olomouci** pod odborným vedením PhDr. Martina Dolejše, Ph.D.

Veškerá výzkumná činnost bude realizována dle **přísných etických pravidel** Českomoravské psychologické společnosti (ČMPS) a v souladu s Helsinskou deklarací. Výzkum je po celou dobu **anonymní a dobrovolný**. Každý účastník může z výzkumu kdykoliv odstoupit. Po celou dobu výzkumu bude s poskytnutými daty nakládáno jako s citlivými údaji v souladu s příslušnými zákonnými normami a dle etických pravidel ve shodě se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů ve znění pozdějších předpisů, a dle zákonných norem GDPR.

V případě, že byste byli nakloněni spolupráci a vznikl z Vaší strany požadavek na nezveřejňování získaných dat, Univerzita Palackého umožňuje i takový postup a jsem tedy připravena i na tuto možnost.

Pokud byste měla jakékoliv dotazy, ráda je zodpovím.

Děkuji za zvážení mé žádosti a těším se na případnou spolupráci.

Denisa Prchalová

Přílohy:

- Příloha 1: Baterie testových metod

Příloha 4: Baterie testových metod

Dotazník k diplomové práci

"Vybrané osobnostní rysy, sebepojetí, sociální žádoucnost a postoje příslušníků Policie České republiky"

Univerzita Palackého
v Olomouci

Vážená paní, vážený pane,

předem děkuji za Váš čas a vyplnění dotazníku k diplomové práci, jejímž cílem je zkoumat vybrané osobnostní rysy, sebepojetí, sociální žádoucnost a postoje u příslušníků Policie České republiky. **Dotazník je zcela anonymní a účast na výzkumu je po celou dobu dobrovolná.** Každý účastník může z výzkumu kdykoliv odstoupit.

Testová baterie se skládá z pěti částí a jeho vyplnění zabere cca 20-30 minut. Vyplněním souhlasíte se zpracováním osobních údajů. Po celou dobu výzkumu bude s poskytnutými daty nakládáno jako s citlivými údaji v souladu s příslušnými zákonnými normami a dle etických pravidel ve shodě se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů ve znění pozdějších předpisů, a dle zákonných norem GDPR.

V případě jakýchkoli dalších dotazů mě neváhejte kontaktovat na e-mailové adrese: denisa.prchalova01@upol.cz

Bc. Denisa Prchalová
studentka Katedry psychologie, FF UP Olomouc

Kód: _____

Základní údaje:

Rok narození: _____

Pohlaví: _____

Aktuálně jste (označte vhodnou odpověď): na začátku ZOP
 v polovině ZOP
 na konci ZOP

Značení odpovědi v dotazníku:

Správnou odpověď označte:

Pokud zaškrtnete dva čtverečky, ten správný zakroužkujte:

Pokud se spletete dvakrát a chcete se znovu vrátit k původní variantě, konečnou odpověď zakroužkujte a ještě podtrhněte:

Žádné tvrzení byste neměl/a vynechat. Rozhodněte se vždy pro jednu odpověď, i když je to někdy těžké. V jednom řádku může být vždy jen jedna odpověď. Nejde o test a nejsou zde žádné správné ani špatné odpovědi. Vše, co v tomto dotazníku napíšete, je považováno za důvěrné. Na závěr prosím zkontrolujte, zda jste odpověděl/a na všechny otázky. Když něčemu nebudete rozumět, zeptejte se osoby, která Vám dotazník předložila.

Vyplněním dotazníku souhlasíte se zpracováním (tím se rozumí zejména shromažďování, analyzování, uchovávání, třídění, zpracování a předávání) osobních údajů dle ustanovení zákona č.101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů. Všechny uvedené údaje jsou poskytovány dobrovolně.

Big Five Inventory (BFI 10)

(Rammstedt, John, 2007; Hřebíčková a kol., 2016; Považanová, Dolejš, 2019)

Tento dotazník obsahuje 10 tvrzení. Tvrzení jsou zaměřena na Vás, na to, jaký/á jste v určitých oblastech. Každé tvrzení si pozorně přečtete. Odpovídejte upřímně.

Následující vlastnosti Vaši osobnost mohou a nemusí vystihovat. Označte, prosím, do jaké míry souhlasíte nebo nesouhlasíte s každým z následujících tvrzení. Když se tvrzení úplně shoduje s Vaším, odpovězte **ÚPLNĚ SOUHLASÍM**. Pokud pro Vás tvrzení neplatí, odpovězte **ÚPLNĚ NESOUHLASÍM**.

Považuji se za někoho, kdo...	Úplně nesouhlasím	Spiše nesouhlasím	Ani nesouhlasím ani souhlasím	Spiše souhlasím	Úplně souhlasím
1 ...je zdrženlivý.	☐	☐	☐	☐	☐
2 ... je obvykle důvěřivý.	☐	☐	☐	☐	☐
3 ... má sklony k lenosti.	☐	☐	☐	☐	☐
4 ... je uvolněný, dobře zvládá stres.	☐	☐	☐	☐	☐
5 ... se o umění příliš nezajímá.	☐	☐	☐	☐	☐
6 ... je společenský, družný.	☐	☐	☐	☐	☐
7 ... má sklon hledat na druhých chyby.	☐	☐	☐	☐	☐
8 ... dělá svou práci důkladně.	☐	☐	☐	☐	☐
9 ... snadno znervózní.	☐	☐	☐	☐	☐
10 ... má živou představivost.	☐	☐	☐	☐	☐

Dotazník sebepojetí 18 (DOS-18)

Questionnaire of self-concept-18 (QSC-18)

(Dolejš, M., Dostál, D., Oberiegnerů, R., Orel, M., 2021)

Tento dotazník obsahuje 18 tvrzení. Tvrzení jsou zaměřena na to, jak se cítíte, a na Váš postoj k sobě samému, k ostatním lidem a k některým aspektům Vašeho života. Přečtěte si pozorně každé z nich. Odpovídejte upřímně.

Když uvedené tvrzení odpovídá vašemu názoru a je to pravda, odpovězte „ROZHODNĚ SOUHLASÍM“ (v 90 a více procentech vyhovuje) nebo „SOUHLASÍM“ (platí pro Vás často). Pokud pro Vás tvrzení neplatí, odpovězte „ROZHODNĚ NESOUHLASÍM“ (v 90 a více procentech nevyhovuje) nebo „NESOUHLASÍM“ (platí pro Vás jen občas)

		Rozhodně nesouhlasím	Nesouhlasím	Souhlasím	Rozhodně souhlasím
1	Ostatním doma vadí, jak se chovám.	☐	☐	☐	☐
2	V zaměstnání/ve škole jsem úspěšný/á.	☐	☐	☐	☐
3	Vadí mi, jak vypadám.	☐	☐	☐	☐
4	Dělám si často starosti.	☐	☐	☐	☐
5	Cítím se vyčleněný/á z kolektivu.	☐	☐	☐	☐
6	Vím, kam by se měl ubírat můj život.	☐	☐	☐	☐
7	Nemám potíže vycházet s lidmi.	☐	☐	☐	☐
8	Pracovní/školní povinnosti se mi daří plnit.	☐	☐	☐	☐
9	Vypadám fyzicky dobře.	☐	☐	☐	☐
10	Bývám nervózní.	☐	☐	☐	☐
11	Jsem spíše neoblíbený/á.	☐	☐	☐	☐
12	Jednou po mně něco zůstane.	☐	☐	☐	☐
13	Často se dostávám do potíží.	☐	☐	☐	☐
14	Jsem dobrý zaměstnanec/student.	☐	☐	☐	☐
15	Chtěl bych mít jiné tělo.	☐	☐	☐	☐
16	Často mám obavy, ale nevím proč.	☐	☐	☐	☐
17	Bývám poslední, koho někam pozvou.	☐	☐	☐	☐
18	Ve svém životě vidím smysl.	☐	☐	☐	☐

L-škála Šrámková a Dolejš (LSSD)

(Šrámková & Dolejš, 2016)

Tento dotazník obsahuje 51 výroků, které jsou zaměřeny na Vaše zkušenosti s různými aktivitami. Přečtěte si pozorně každý z nich a odpovězte upřímně, zda s výrokem **SOUHLASÍTE** nebo **NESOUHLASÍTE**.

	Ano	Ne
1 Už jsem se někdy s někým pohádal/a.	☐	☐
2 Párkrát jsem se zasmál/a vtipu, který mi nepřišel vtipný.	☐	☐
3 Někdy mám chuť dělat něco zakázaného.	☐	☐
4 Již jsem někdy brečel/a.	☐	☐
5 Šlápl/a jsem někomu na nohu a neomluvil/a jsem se mu.	☐	☐
6 Rád/a se ukazuji na veřejnosti s významnými lidmi.	☐	☐
7 Občas mám násilné představy.	☐	☐
8 Když vidím známého člověka a nechci s ním mluvit, předstírám, že jsem zaneprázdněný/á mobilem.	☐	☐
9 Stalo se mi, že se mi líbil/a partner/ka mého kamaráda či kamarádky.	☐	☐
10 Občas někomu něco nepřeji.	☐	☐
11 Když nejsem pochválen/a a měl/a jsem být, tak jsem naštvaný/á či zklamaný/á.	☐	☐
12 Už jsem někdy pro svůj prospěch záměrně někoho navedl/a na špatnou cestu.	☐	☐
13 Uvažoval/a jsem, jaké by to bylo být osobou opačného pohlaví.	☐	☐
14 Občas soudím lidi podle jejich vzhledu.	☐	☐
15 Občas si čichám k prstům, zda nenesou nějaký zápach.	☐	☐
16 Už jsem někomu něco pochválil/a jen proto, abych mu udělal/a radost.	☐	☐
17 Občas někomu něco závidím.	☐	☐
18 Už jsem někdy někomu přál/a něco zlého.	☐	☐
19 Už jsem někdy někoho zesměšnil/a.	☐	☐
20 Už jsem někdy udělal/a někomu něco naschvál.	☐	☐
21 Jsou lidi, které nemám rád/a.	☐	☐
22 Stalo se mi, že jsem pomlouval/a kamaráda/kamarádku.	☐	☐
23 Již jsem zvýšil/a hlas na někoho blízkého.	☐	☐

		Ano	Ne
24	Už jsem si upravil/a nějakou historku jen proto, aby vyzněla lépe.	☐	☐
25	Už se mi stalo, že jsem se nepřiznal/a k něčemu, co jsem udělal/a.	☐	☐
26	Už jsem někdy předstíral/a radost z dárku, který se mi nelíbil.	☐	☐
27	Už jsem párkrát odložil/a povinnosti jen proto, že se mi do nich nechtělo.	☐	☐
28	Snažil/a jsem se již s někým manipulovat.	☐	☐
29	Věřím všem politikům.	☐	☐
30	Občas se mi v představách objevují násilné akty.	☐	☐
31	Věřím svým nadřízeným.	☐	☐
32	Už jsem jel/a na červenou.	☐	☐
33	Už jsem byl/a na někoho zlý/á.	☐	☐
34	Už jsem lhal/a o tom, kolik jsem toho vypil/a.	☐	☐
35	Už mě někdy potěšilo neštěstí toho, kdo mi ublížil.	☐	☐
36	Už jsem předstíral/a, že jsem přehlédl/a na ulici známého, se kterým jsem se nechtěl/a dát do řeči.	☐	☐
37	Na základní škole se mi někdy nechtělo do školy.	☐	☐
38	Když čekám na výsledky zdravotního vyšetření, mám strach.	☐	☐
39	Udělal/a jsem již něco, co jsem neměl/a rozmyšlené.	☐	☐
40	Už jsem odhodil/a odpadek na zem a nechal/a ho tam.	☐	☐
41	Už jsem někdy předstíral/a zdravotní problém, abych někam nemusel/a jít.	☐	☐
42	Někdy se představím v lepším světle, abych někoho zaujal/a.	☐	☐
43	Občas bych si rád/a zanádal/a.	☐	☐
44	Občas při mluvení prskám.	☐	☐
45	Někdy si pohrávám s násilnými představami.	☐	☐
46	Už jsem někdy schválně řekl/a něco tak, abych někoho zmanipuloval/a.	☐	☐
47	Někdy myslím na zakázané věci.	☐	☐
48	Někdy se mi nechtělo jít do školy/práce.	☐	☐
49	Občas neříkám celou pravdu.	☐	☐
50	Žvýkal/a jsem při nevhodné chvíli.	☐	☐
51	Občas jsem rád/a, že druzí nemohou číst moje myšlenky.	☐	☐

1 ----- 2 ----- 3 ----- 4 ----- 5 ----- 6 ----- 7
 není to pravda Částečně pravda Naprosto pravda

		1	2	3	4	5	6	7
17	Vysoce důvěřuji svému úsudku.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
18	Už jsem občas pochyboval/a o svých mileneckých schopnostech.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
19	Nevadí mi, pokud mě někdo nemá rád.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
20	Ne vždy znám důvody svého jednání.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
21	Když musím, občas řeknu lež.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
22	Nikdy nezakrývám své chyby.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
23	Byly situace, kdy jsem někoho druhého využil/a pro své cíle.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
24	Nikdy nenadávám.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
25	Někdy se snažím lidem oplácet, spíš, než abych odpustil/a a zapomněl/a.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
26	Vždy se řídím zákony, i když je nepravděpodobné, že bych byl přistižen/a.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
27	Už se stalo, že jsem řekl/a něco špatného o příteli/přítelkyni za zády.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
28	Když zaslechnu něčí soukromý hovor, snažím se neposlouchat.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
29	Dostal/a jsem od prodavačky zpět víc, než mi měla dát, a neřekl/a jsem jí o tom.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
30	Když je třeba něco proclít, vždy všechno přiznávám.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
31	V mládí jsem občas něco ukradl/a.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
32	Nikdy jsem neodhodil/a žádné smetí na ulici.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
33	Občas jezdím rychleji, než je povoleno.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
34	Nikdy nečtu erotické knihy ani časopisy.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
35	Provedl/a jsem věci, o kterých jsem nikomu neřekl/a.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
36	Nikdy si neberu věci, které mi nepatří.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
37	Zůstal/a jsem doma na neschopence, i když jsem nebyl/a úplně nemocen/a.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
38	Nikdy jsem nepoškodil/a půjčenou knihu ani zboží v obchodu, aniž bych to nahlásil/a.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
39	Mám některé hrozné zlovyky.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
40	Neroznáším drby o záležitostech ostatních.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Identita v policejních organizacích

Tento dotazník obsahuje 60 tvrzení, která zjišťují Vaše postoje a názory týkající se Policie České republiky. Přečtěte si pozorně každé z nich a odpovězte, do jaké míry s tvrzením souhlasíte či nesouhlasíte nebo do jaké míry jsou podle Vás uvedené aspekty důležité či nedůležité pro policejní profesi.

<i>Do jaké míry souhlasíte s následujícími výroky?</i>		Rozhodně nesouhlasím	Neutrální	Rozhodně souhlasím
1	Policie je efektivní v prevenci trestné činnosti.	☐	☐	☐
2	Policie reaguje rychle, když lidé volají a žádají o pomoc.	☐	☐	☐
3	Policie je efektivní v udržování veřejného pořádku.	☐	☐	☐
4	Policie je efektivní v boji proti trestné činnosti.	☐	☐	☐
5	Policie je efektivní ve spolupráci s dalšími organizacemi (např. školy, služby poskytované mládeži).	☐	☐	☐
6	Když někdo kritizuje mou policejní profesi, cítím to jako osobní urážku.	☐	☐	☐
7	Když mluvím o své policejní profesi, obvykle říkám, "my, spíše než "oni".	☐	☐	☐
8	Úspěchy policejní profese jsou mými úspěchy.	☐	☐	☐
9	Když někdo chválí policejní profesi, cítím to jako osobní poklonu.	☐	☐	☐
10	Jednotlivci by měli být schopni obětovat vlastní názory pro udržení skupinové shody.	☐	☐	☐
11	Týmový úspěch je důležitější než individuální.	☐	☐	☐
12	Jedinci by měli plnit své cíle pouze po zvážení blaha skupiny.	☐	☐	☐
13	Lidé na vyšších pozicích by se měli vyhnout sociální interakci s lidmi na nižších pozicích.	☐	☐	☐
14	Lidé na nižších pozicích by neměli nesouhlasit s rozhodnutími učiněnými lidmi na vyšších pozicích.	☐	☐	☐
15	Lidé na vyšších pozicích by neměli přidělovat důležité úkoly lidem na nižších pozicích.	☐	☐	☐
16	Je důležité, aby občané přijali postupy, které policie realizuje.	☐	☐	☐
17	Občané musí souhlasit s policejními postupy, aby fungovaly úspěšně.	☐	☐	☐
18	Změny by mohly zlepšit celkovou efektivitu policejního sboru.	☐	☐	☐

		Rozhodně nesouhlasím		Neutrální		Rozhodně souhlasím	
19	Celkově vzato jsem se svou prací spokojený/á.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
20	Ve srovnání s většinou jiných pracovních pozic, moje práce je poměrně dobrá.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Do jaké míry je pro příslušníky policie důležité...

		Nedůležité				Velmi důležité
21	...mít dobré komunikační dovednosti pro kontakt s veřejností	☐	☐	☐	☐	☐
22	...mít schopnost vcítit se do pozice druhého člověka	☐	☐	☐	☐	☐
23	...být starostlivý při jednání s lidmi mimo policii	☐	☐	☐	☐	☐
24	...zastávat pozici autority ve společnosti	☐	☐	☐	☐	☐
25	...mít pravomoc k použití síly vůči veřejnosti	☐	☐	☐	☐	☐
26	...využívat donucovací prostředky při jednání s lidmi mimo policii	☐	☐	☐	☐	☐
27	...být schopný využít při práci vlastní úsudek	☐	☐	☐	☐	☐
28	...mít svobodu v jednání a rozhodování	☐	☐	☐	☐	☐
29	...respektovat hierarchii při rozhodování	☐	☐	☐	☐	☐
30	...jednat jako strážce zákona	☐	☐	☐	☐	☐
31	...jednat jako bojovník proti zločinu	☐	☐	☐	☐	☐
32	...znovu nastolovat spravedlnost	☐	☐	☐	☐	☐
33	...sloužit občanům	☐	☐	☐	☐	☐
34	...aktivně zapojovat občany do své práce	☐	☐	☐	☐	☐
35	...jednat a rozhodovat transparentně (jasně, zjevně) vůči společnosti	☐	☐	☐	☐	☐
36	...pečlivě následovat pokyny a postupy	☐	☐	☐	☐	☐
37	...osvojit si nové dovednosti a způsoby vykonávání práce	☐	☐	☐	☐	☐
38	...být ochotný/á změnit způsob vykonávání práce	☐	☐	☐	☐	☐
39	...iniciovat změny, které mohou zefektivnit práci	☐	☐	☐	☐	☐

Do jaké míry je pro Vás důležité...

		Nedůležité				Velmi důležité
40	...moci se v případě pracovních problémů spolehnout na ostatní kolegy	☐	☐	☐	☐	☐
41	...moci se spolehnout, že kolegové berou Vaše rozhodnutí vážně	☐	☐	☐	☐	☐

		Nedůležité					Velmi důležité
42	...moci se se spolehnout, že Vás kolegové neustále informují o problémech spojených s prací	☐	☐	☐	☐	☐	
43	...moci se spolehnout, že kolegové dodrží své slovo	☐	☐	☐	☐	☐	
44	...vzájemně si s kolegy důvěřovat	☐	☐	☐	☐	☐	
45	...mít své pracovní povinnosti podrobně popsané, abyste vždy věděl/a, co se od Vás očekává	☐	☐	☐	☐	☐	
46	...mít své pravomoci a odpovědnost písemně jasně vymezené	☐	☐	☐	☐	☐	
47	...podílet se na rozhodování o pracovních problémech	☐	☐	☐	☐	☐	
48	...mít možnost zpochybnit rozhodnutí vedoucího	☐	☐	☐	☐	☐	

Do jaké míry je pro Vás důležité, aby Váš vedoucí...

		Nedůležité					Velmi důležité
49	...bral v úvahu Vaše cíle a hodnoty	☐	☐	☐	☐	☐	
50	...projevoval starost o Vaše blaho	☐	☐	☐	☐	☐	
51	...projevoval zájem o Vaše názory	☐	☐	☐	☐	☐	
52	...nabídl svoji pomoc v případě pracovních problémů	☐	☐	☐	☐	☐	
53	...vyjadřoval hrdost na Vaše pracovní úspěchy	☐	☐	☐	☐	☐	
54	...měl jasnou představu o tom, kam Váš tým směřuje	☐	☐	☐	☐	☐	
55	...zvážil osobní pocity členů týmu před tím, než začne jednat	☐	☐	☐	☐	☐	
56	...choval se ohleduplně k osobním potřebám členů týmu	☐	☐	☐	☐	☐	
57	...činil Vás hrdým/ou na to, že jste součástí týmu	☐	☐	☐	☐	☐	
58	...umožnil Vám rozvíjet se v oblastech, o které máte zájem	☐	☐	☐	☐	☐	
59	...vyzýval k novému způsobu přemýšlení o starých problémech	☐	☐	☐	☐	☐	
60	...povzbuzoval k vnímání změn jako nových příležitostí	☐	☐	☐	☐	☐	

Děkuji za vyplnění testové baterie.

Před odevzdáním prosím ještě jednou zkontrolujte, zda jste nepřehlédli/a některou z otázek.